

REVILJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS POR EL MUNDO

JUNIJI
1979
LETNIK 26

RODNA GRUDA 7

SLOVENIJA

PISANA PRETEKLOST IN ŽIVAHNA SEDANJOST

750 LET KAMNIKA

So kraji, ki se ponašajo s častitljivo, zavidanja vredno preteklostjo. Kamnik, slikovito mestoce ob vznožju Kamniških planin, je gotovo med njimi. Letos praznuje pomemben jubilej: 750-letnico svojega obstoja oziroma svoje prve omembe v zgodovinskih virih.

Burna in pestra je kamniška zgodovina: vse od prve vladavine namočnejših fevdalcev na Kranjskem preko razcvetanja mestne trgovine in obrti do današnjega industrijskega mesta. Že v 13. stoletju je imelo mesto svojo bolnišnico in cerkveno šolo, slovelo je po žebljarski, krznarski in usnjarski obrti, po marljivih in za napredek vnetih prebivalcih. Tudi močan potres v 16. stoletju in vrsta požarov v naslednjih mu niso mogli do živlega; vedno znova si je opomoglo. Vlaku, ki je leta 1891 končno le prižvižgal po kamniški železnici, je obetal še hitrejši razvoj. »Sedaj smejo gojiti Kamničani veselo nado, da nastopi mestu nova doba, doba napredka in cvetu. Seveda le, če se bomo zavedali vselej svoje naloge ter delovali složno za večno in časno srečo,« je zapisal ob velikem dogodku eden od meščanov.

Časi pa se spreminjajo in pred desetletjem so železniško povezavo Kamnika z Ljubljano ukinili. Šele lani so progo znova odprli — na veliko veselje tistih Kamničanov, ki odhajajo po vsakodnevnih opravkih v Ljubljano in obupujejo nad avtomobilsko gnečo na mestnih vpadnicah.

Danes je Kamnik s svojo, na osnovi dolgoletne tradicije razvito industrijo v gornji, razvitejši polovici 60 slovenskih občin. Občina šteje 25.049 prebivalcev, zaposlenih jih je 10.054, od tega kar 6244 v industriji. Še posebno so Kamničani ponosni na visok odstotek zaposlenih žensk: s 47 % presegajo slovensko poprečje. Le tehnologija v tovarnah je že precej zastarela in potrebna so precejšnja vlaganja, povedo na kamniški občinski skupščini. Predvidevajo, da bodo letos vložili v gospodarstvo 620.000.000 dinarjev, od tega bodo največje naložbe v

tovarnah Fructal Alko in Kemijska industrija Kamnik.

Številne turistične zanimivosti — med njimi velja omeniti deloma ohranjeno staro mestno jedro, ki ga obnavljajo, razvaline Malega gradu, muzej v gradu Zaprice, bližnjo Veliko planino in prelepo dolino Kamniške Bistrice — so že od nekdaj privabljalje ljudi. Žal za turizem ni dovolj poskrbljeno. Na občinski skupščini pravijo, da ne najdejo pravega nosilca, da manjka tudi hotel s sodobno ponudbo, da pa si veliko obetajo od pred časom odkritega termalnega vrelica.

Prizadevanj za lepšo podobo kraja je precej. Mednje sodi tudi čistilna naprava, postavili so jo skupaj z Domžalami, ki naj bi vrnila Bistrici sloves čiste reke, »bistre kot ribje oko«.

Bogata kamniška preteklost je polna znanih mož, ki so se v mestu bodisi rodili bodisi živeli in delali. Tod se je rodil znameniti borec za slovensko severno mejo general Maister, kamniško mladež je poučeval Jakob Zupan, ki je zložil naprev prve slovenske opere Belin, precej let je bil zborovodja prvega slovenskega pevskega društva Lira Emil Adamič, nemalo del je pustil mestu pionir slovenske moderne arhitekture mojster Plečnik. Tudi pesnikov ni manjkalo: dovolj se je spomniti samo Antona Medveda in Frana Albrehta, življenje pa je zaneslo v Kamnik tudi odvetniškega koncipienta, avtorja slovenske himne Naprej Simona Jenka, ki je postal leta 1868 prvi tajnik znamenite kamniške čitalnice.

Kulturno življenje je še danes sila razgibano in med največje želje Kamničanov sodi tudi želja po prijemni dvorani, namenjeni kulturnim prireditvam. Živahno deluje delavsko kulturno društvo Solidarnost, še vedno razveseljujejo poslušalce s svojim lepim petjem člani Lire, po okoliških krajih pa so zelo prizadevne amaterske kulturne skupine.

Že od nekdaj so Kamničani tudi vneti telovadci, smučarji, planinci. Planinsko društvo je lani slavilo 85-letnico. Dobro znan je tudi košnjaški klub v bližnji Komendi. Lani kadar se Kamničani pohvalijo z bogato športno tradicijo, ne pozabijo povedati, da je bil nekoč med najbolj vnetimi telovadci v njihovem mestu sam Josip Broz, tedaj mladi delavec v tovarni kovanih izdelkov. Športna dvorana, ki jo bodo dogradili letos, zagotavlja živahnost športnega duha tudi v prihodnje.

Letošnji jubilej bodo Kamničani proslavili z vrsto prireditev in z otvoritvami novih objektov. Nov srednješolski center za usmerjeno izobraževanje, dograjena osnovna šola Duplica, galerija slikarja Mihe Maleša in obvoznica mimo mesta so pridobitve, ki se jih najbolj veselijo.

Darka Zvonar

Številka 7
Julij 1979
Letnik 25

Revija za Slovence po svetu
Magazine for Slovenes abroad
Revista para los Eslovenos por el mundo

Izdaja
Slovenska izseljenska matica
Ljubljana
Telefon
061 / 20-657

Naslov
61000 Ljubljana
Cankarjeva 1/II
p. p. 169
Slovenija, Jugoslavija
Telefon uredništva
061 / 23-102
Telefon uprave
061 / 21-234

Glavni urednik
Drago Seliger

Odgovorni urednik
Jože Prešeren

Urednica
Jagoda Vigele

Uredniški odbor
Janez Kajzer, Jože Olaj,
Ernest Petrin, Jože Prešeren,
Ina Slokan, Mila Šenk,
Juš Turk, Jagoda Vigele

Uredniški svet
Anton Ingolič (predsednik),
Matjaž Jančar, France Poznič,
Franci Stare, Andrej Škerlavaj,
Martin Zakonjšek

Oblikovalec
Peter Žebre

Prevajalci

Alberto Gregorič (španščina),
Viktor Jesenik (francoščina),
Milena Milojevič-Sheppard
(angleščina)

Revija izhaja vsak mesec,
8. in 9. številka izideta skupno.

Tisk

ČGP Delo, Ljubljana

Oproščeno prometnega davka
po pristojnem sklepu št. 421-1/173
z dne 24. VII. 1973

Vaša pisma	2
Urednik vam	3
Dogodki	4
Jugoslavija in svet	5
Po Sloveniji	6
Osebnosti	7
Odsev svojega časa	8
Portreti slovenskih vasi: Retje — Loški potok	11
Intervju: akademik prof. dr. Dušan Hadži	12
Slavne slike: Jožef Petkovšek	14
Izlet v grosupeljsko okolico	16
Domači kovčki v tujih deželah	17
Prilogi: Med rojaki po Evropi — English Section	19
Mojstri s kamero: Marjan Trobec	28
Naši po svetu	30
Mladim po srcu	34
Kroček mladih dopisnikov	36
Umetniška beseda: Tone Partljič	37
Vaše zgodbe: Z Iga v New York City	39
Materinščina — Nove knjige	41
Mislimo na glas — Slovenski lonec	42
Filatelija — Domače viže — Vaš kotiček	43

SLIKA NA NASLOVNI STRANI:

Kamnik slavi letos 750-letnico v znamenju številnih prireditvev, na katere vabijo tudi naše rojake iz tujine, ki bodo na obisku v domovini. V mestu je vredna ogleda vrsta kulturno-zgodovinskih spomenikov, okrepčali pa se boste lahko v številnih restavracijah in domačih gostilnah (foto: Ančka Tomšič)

LETNA NAROČNINA

Jugoslavija 150 din, Avstralija 7 aus. \$, Avstrija 120 Asch, Anglija 4,50 Lstg., Belgija 260 Bfr, Danska 45 Dkr, Finska 35 FM, Francija 35 FF, Holandija 18 Hfl, Italija 7.000 Lit, Kanada 10 can \$, ZR Nemčija 16 DM, Norveška 45 Nkr, Švedska 40 Škr, Švica 15 Sfr, ZDA — U. S. A. 8 US \$, Južnoameriške države 8 US \$.

PLAČILO NAROČNINE

Dinarski tekoči račun: 50100-678-45356 — Devizni račun: 50100-620-010-32002-2818/5 pri Ljubljanski banki — Plačilo je možno tudi po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom, naslovljenim na »Slovenska izseljenska matica« v priporočenem pismu.

PONOSNI SMO NA EDVARDA KARDELJA

Prosim vas, da oddate priloženo kuverto ženi pokojnega Edvarda Kardelja Pepci, ker tukaj ne vemo pravega naslova. Klub upokojencev v Fontani pošilja sožalje Pepci Kardeljevi. Vsi smo ponosni na pokojnega Edvarda Kardelja, ki je umrl 10. februarja letos. Bil je eden najbolj uglednih ideologov že pred vojno. Njegova zasluga je, da je teoretično utemeljil samostojno pot Jugoslavije v letu 1948. Bil je borec, ki ni poznal umika. Bil je vseskozi napreden in velik prijatelj predsednika Tita. Poleg tega je ostal skromen. Časten mu spomin. V njegov spomin darujem za revijo Rodna gruda 2 dolarja.

*Elizabeth Fortuna, Fonata,
Calif., ZDA*

PRIPOROČAM REVIJO

Kot zastopnik revije Rodna gruda za zahodno Pennsylvanijo se lepo zahvaljujem vsem naročnikom, ki so pri meni naročili to lepo revijo in Slovenski koledar. Rodna gruda izhaja vsak mesec in prinaša novice z vseh koncev Slovenije, z Notranjske, Dolenjske, Gorenjske, Štajerske, Koroške, Pomurja, od vsepovsod, kjer živijo Slovenci. Zato jo priporočam vsem slovenskim rojakom, da si jo naroče, saj jim za to ne bo nikoli žal. Če želite, si revijo lahko naročite tudi pri zastopniku John Urbas, 301 Hawkins Ave., N. Braddock, Pa. 15104. Lepo pozdravljam vse Slovence v ZDA in drugod po svetu.

John Urbas

HALOŽANKA SEM

Z veseljem berem Rodno grudo in jo težko pričakujem vsak mesec. Jaz sem Haložanka, od tam, kjer je doma žlahtno vince. Veseli me, da je napredek prišel tudi v Haloze. Pišejo mi, da zdaj delajo vodovod, da jim ne bo več treba nositi vode, kakor smo jo takrat, ko sem bila jaz mlada. Ko sem prišla v Ameriko, je bilo tudi vse še precej slabo. Tudi tukaj sem morala nositi vodo, nismo je imeli v hiši in tudi elektrike še nismo imeli. Poročila sem se leta 1910 v Johnstownu, Pa. Mož je delal v premogorov in je imel črna pljuča, jaz pa sem se trudila z bordarji. Mi starejši smo naredili Ameriko bogato, poleg tega pa smo bili še zaničevani. Ne

zamerite mi, ko vam pišem o teh stvareh.

*Gertruda Trinkaus, Plantation,
Fl., ZDA*

NAJBOLJ VESELA

Rodna gruda redno vsak mesec prihaja v naš dom. Čeprav v Torontu lahko kupimo tudi druge slovenske časopise, se najbolj razveselim Rodne grude in jo z veseljem preberem od začetka do konca.

Kulturno življenje v Torontu tudi pozimi ne zamre. Slovenci se zbirajo na slovenskih plesih in banketih, ki se vrste drug za drugim. Konec aprila smo imeli v Torontu spet tekmovanje domačih zabavnih ansamblov »Polka Festival«. V novo leto pa smo zaplesali ob veselih zvokih ansambla Franca Miheliča. Tudi koncert je ob polni dvorani lepo uspel.

Naše stare znance »Štiri kovače«, ki so pred dvema leti gostovali v Kanadi, smo letos gledali na malem ekranu prek ameriškega kanala, ko so za novo leto nastopali v Clevelandu.

Vida Puc, Weston, Ont., Kanada

SRČNA HVALA

Srčna hvala za redno pošiljanje Rodne grude. To je resnično krasna revija. Rodna gruda je najlepša za vse, ki imajo radi Slovenijo.

Ivan Pečenko, Cascina, Italija

VISOKA OCENA

Rodna gruda je zelo interesantna in poučna in ima lepe barvne slike iz raznih krajev Slovenije, katere mi visoko ocenjujemo. Lepo se vam zahvaljujem za vse, bog daj še na mnoga leta. Pošiljam vam naročnino za dve leti vnaprej.

Drago Drakulic, St. Louis, Mo., ZDA

STARI ČASI

Z zanimanjem sem prebral članek Korla Hrena v 3. številki Rodne grude »Potovanje v Tokio«. Oglašam se, ker sem tudi jaz Hren, samo da sem Lojz, in sem bil prejšnje leto na obisku pri sinu v Avstraliji. Tudi jaz sem, kakor Korl, nekaj let preživel v Ljubljani in, kot vidim iz članka, sva dostikrat hodila po istih poteh. Lepi so spomini na tista leta, danes pa je vse popolnoma drugače. No, tudi življenje v Avstraliji se zelo razlikuje od življenja pri nas. Jaz, ki sem že starejši, bi se ga kar težko privadil. Tam ni tiste družabnosti kakor pri nas, ko se do-

bimo v gostilni in se malo pogovorimo. Ne vidiš lepih smrek in jelk, ki krasijo našo lepo in hribovito Slove nijo. Zato želim tudi mojemu sinu in snahi, da se čim prej vrmeta nazaj, v kraj, kjer sta se rodila in preživela otroška leta. Lep pozdrav Korlu Hrenu. Mogoče je moj daljni sorodnik. Enake pozdrave tudi sinu in snahi Sandiju in Lidici ter Robertu iz Maribora in Pepetu od Soče ter drugim znancem, ki so me zabavali med obiskom pri njih.

Alojz Hren, 61380 Cerknica 45

IZ KALIFORNIJE

Pošiljam spremembo naslova za rojaka Matha Cukaleta, da ne bodo imeli več težav s pošto. Zdaj živijo precej daleč od mene, drugače pa smo si že dolgoletni prijatelji. Math Cukale je 11. februarja dopolnil 90 let in je še kar krepak. Po poklicu je bil krojač in je že dalj časa upokojen, za svojo družino pa še vedno vse sam sešije. Doma je z Vrhnike.

Jaz sem naročnica Rodne grude že ves čas od začetka in upam, da bom še dolgo. Prejemam tudi Yugoslav Review.

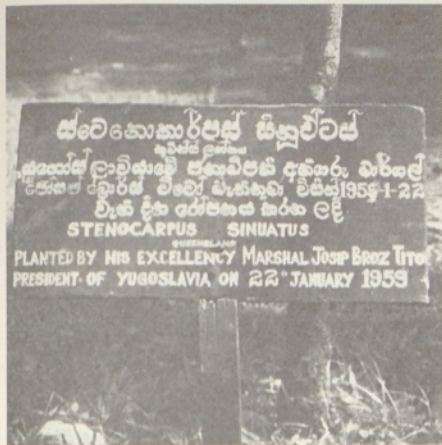
*Mary Matyazich, Los Angeles,
Calif., ZDA*

V TEMPLJU SVETEGA ZOBA

V januarju sem bil na tritedenskem potovanju po Aziji. Dva tedna sem bil v Colombu na sončni Sri Lanki (Ceylonu). To je bilo že moje tretje potovanje v to deželo. Iz Colomba sem potoval tudi v notranjost te lepe dežele. Vsepovsod sem občudoval njihovo naravo, vedno nasmejane in prijazne ljudi in ogledal sem si tudi nekaj znamenitosti.

Ko sem se mudil v botaničnem vrtu v mestu Kandy, ki je znano po svojem »Templu svetega zoba«, sem po naključju prišel tudi do drevesa, ob katerem sem se dolgo zadržal in bil ob njem z mislimi v domovini. Dne 22. januarja 1959, torej pred 20 leti, je to drevo zasadil med prijateljskim obiskom na Sri Lanki naš predsednik Josip Broz Tito.

Med bivanjem v Colombu sem obiskal tudi naše veleposlaništvo, kjer sem uslužbenca zaprosil za jugoslovanske časopise. Željo mi je z veseljem ustregel, za kar se mu po tej poti iz srca zahvaljujem.

Plošča, ki obiskovalce obvešča, da je drevo zasadil jugoslovanski predsednik Josip Broz Tito (foto: Emil Zorzut)

Teden dni sem bil tudi na Tajskem. Moj najlepši izlet je bilo ob reki Kwai. Videl sem tistih več tisoč grobov Angležev, Holandcev, Avstralcev, Japoncev in drugih narodnosti, ki so v drugi svetovni vojni izgubili življenje ob reki in na mostu Kwai. Z motornim čolnom sem se peljal po reki navzdol. Trije tedni potovanja so minili izredno hitro.

Emil A. Zorzut, Ettlingen,
ZR Nemčija

ATOMSKE TOPLICE POMAGAJO

Med novoletnimi prazniki sem bil za nekaj dni ponovno v Atomskih toplinah pri Podčetrtku. Voda mi je zelo koristila za išijas in hrbtnico. Ta voda mi je pomagala bolj kot vse najdražje injekcije tukaj, zato priporočam tudi vsem izseljencem, ki imajo kake

Michael Jelter pred novim hotelom v Atomskih toplinah

težave, da se odpravijo tja. Tam imajo zdaj tudi moderen hotel in prvovrstno postrežbo.

Michael Jelter, Krefeld,
ZR Nemčija

LOVRENČAN

Preteklo je leto dni, odkar sem naročnik Rodne grude, zato vam pošiljam naročnino. Revija mi je zelo všeč, zato želim biti naročnik tudi vnaprej. Doma sem z Lovrenca na Pohorju, zato vas prosim, če je mogoče kaj napisati iz naših krajev, ker sem že dvajset let v Ameriki. Zelo me zanima, kako napreduje naša domovina.

Rudi Brzočnik, Ridgewood,
N. Y., ZDA

GOZDOVI, HRIBI, DOLINE

Kar srce me stiska in solze mi zalivajo oči, ko vidim slike lepih domačih krajev. Gozdovi, hribi, doline. Seveda so tudi tukaj, vendar tukaj ni slišati ptic, ki so tako lepo žvrgolele v domačem kraju. Vsak grm, vsak hrib, vsak kamen je bil živ in razcveten. Tukaj so gozdovi čisto drugačni, vse je tako prazno in mrtvo. Skale, kamenje, drevje samo trohni in se ruši. Tako je tudi naše življenje. Prvih pet let, ko smo prišli v Kanado, to pa so doživljali tudi drugi, ki so šli na tuje, je vsak zase govoril po tistem, po drugih petih letih je vsak zase govoril na glas, po desetih letih pa vsak sebi govori in sam sebi odgovarja na glas.

Minilo je dvajset let, odkar sem v tujini. Doma sem bil v tem času šestkrat. Upam, da bova z ženo še šla. Najlepše se vam zahvaljujem, da mi redno pošiljate revijo. Naročnino vam pošiljam za pet let.

Štefan Hozjan, Hamilton,
Ont., Kanada

S SOLZNIMI OČMI

Rodna gruda je res pohvale vredna, ker nam prinaša toliko novic in lepote od doma. Komaj jo čakam in jo hitro preberem od začetka do konca, seveda dostikrat s solznimi očmi. Kolikokrat se vprašam, zakaj smo morali od doma, zdaj pa je tudi doma vsega zadosti. Zdaj, ko se staram, vedno mislim nazaj. Čeravno nam je marsikaj manjkalo, nam je bilo doma veliko lepše kot tukaj v tujini v obilju vsega. Domovina je res samo ena.

Jozefa Tempet, Avesnes le Comte,
Francija

»Naj nihče ne bo v nesreči sam,« so rekli tudi slovenski pisatelji in po dolgih letih spet pripravili javen literarni večer, katerega čisti dobiček so namenili prizadetim ob potresu v črnogorskem Primorju. Mislim, da je skoraj odveč razlagati, da je bila to samo ena od neštetihih akcij, ki smo jih organizirali v Jugoslaviji, da bi pomagali čimprej premagati posledice naravne katastrofe, ki je tako močno prizadela prebivalstvo v Črni gori. Vsi delovni ljudje v Jugoslaviji smo solidarno priskočili na pomoč, žrtvovali smo, kolikor smo mogli, najmanj pa enodnevni zaslužek. Tudi iz Slovenije so odšle na pomoč posebne izurjene ekipe Rdečega križa in kmalu za njimi tudi strokovnjaki, zlasti gradbeniki, ki pomagajo pri obnovi. Predsednik Tito, ki se je v času potresa tudi sam mudil v črnogorskem Primorju, je izrazil ob potresu globoko prizadetost, obenem pa trdno prepričanje, da je tudi solidarnost del naše moči in da bo ta moč pomagala obnoviti te lepe kraje.

»Naj nihče ne bo v nesreči sam,« so rekli skupaj z nami tudi številni naši ljudje, ki so razkropljeni po vsem svetu. Že v prvih urah, ko so izvedeli za katastrofalne posledice potresa, ko so videli v časopisih ali prek televizije razdejanje, so začeli zbirati prostovoljne prispevke. Solidarnostni odbori so bili ustanovljeni skoraj pri vseh društvih naših delavcev v tujini, številna izseljenska društva po vsem svetu so organizirala posebne solidarnostne prireditve, v svojih listih so objavila pozive za zbiranje denarja in drugega materiala. In resnično — kadar je treba nekemu pomagati v nesreči, našim ljudem ni treba reči dvakrat. Točni podatki o denarju, ki so ga naši ljudje po svetu zbrali za črnogorsko Primorje, bodo znani šele čez nekaj mesecev, že zdaj pa lahko rečemo, da je akcija uspela več kot zadovoljivo.

»Naj nihče ne bo v nesreči sam,« so rekle tudi vlade številnih tujih držav, ki so takoj po potresu začele pošiljati materialno in denarno pomoč prizadetih Črni gori. Na črnogorskih letališčih so že v prvih dneh po potresu pristajala letala številnih tujih letalskih družb, ki so prinašala pomoč.

Res, prebivalci črnogorskega Primorja niso ostali sami.

Jože Prešeren

KATASTROFALNI POTRES V ČRNI GORI

Črnogorsko primorje je 15. aprila prizadel strahoten potres, ki je imel moč 9 stopnje po Mercallijevi lestvici. To je bil najhujši potres v zadnjih 70 letih na območju Jugoslavije. Zahteval je 102 življenji, prek 80.000 ljudi pa je ostalo brez strehe nad glavo.

Najhuje so bila opustošena mesta Bar, Ulcinj, Grahovo, Kotor in nekatera druga. Največji del stavb je bil razrušen in poškodovan. V nekaterih krajih se je morska obala preprosto vgreznila v morje, pod morjem pa je ostalo tudi 200 metrov jadranske magistrale. Porušeni ali poškodovanih je bilo tudi več hotelov, šol, bolnišnic, industrijskih obratov idr.

Že prvi dan po potresu je začela pritekati pomoč z vseh strani, iz domovine in tujine. Solidarnost, ki so jo jugoslovanski narodi pokazali že tolikokrat, je omilila tragedijo in olajša-

la težko bolečino domačinov. Slovenska vlada je nakazala enkratno pomoč v višini 3 milijone dinarjev, vsi zaposleni v naši republiki smo prispevali po en ali dvodnevni zaslužek, številna slovenska podjetja pa so poslala v Črno goro nujno potrebno blago, reševalne ekipe ali strokovnjake za obnovo.

Izredno pomembno vlogo ima pri reševanju črnogorskega gospodarstva turizem, saj tuji in domači turisti kljub okrnjenim zmogljivostim nezadržno prihajajo na črnogorsko obalo. Slovensko turistično podjetje je tudi predlagalo, da bi na črnogorski obali zgradilo manjši hotel z naseljem bungalovov.

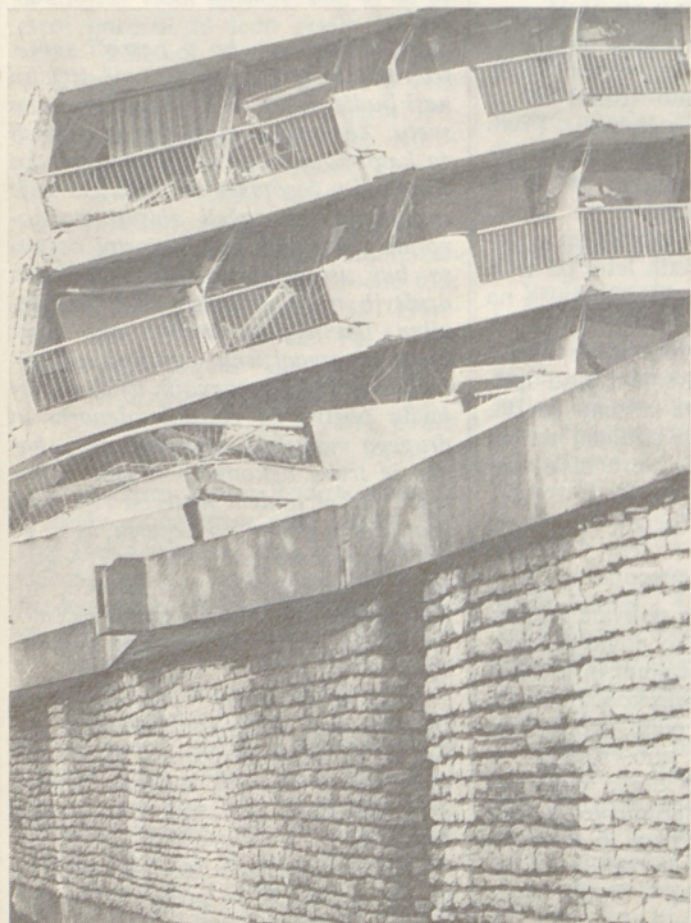
Poročila o katastrofalnem potresu v črnogorskem Primorju so močno odjeknila tudi v tujini, zlasti pa še med jugoslovanskimi izseljenci po vsem svetu. Velikodušno pomoč so poslale vlade številnih držav in mednarodnih organizacij, jugoslovanski

izseljenci pa so takoj začeli z zbiranjem prostovoljnih prispevkov. Vse kaže, da bodo zneski, zbrani za pomoč prizadeti Črni gori presegli vse podobne akcije med izseljenci. Še posebno so se izkazali tudi naši rojaki na začasnem delu v zahodnoevropskih državah, od katerih so mnogi že v prvih dneh prihitali v domovino, da bi ponudili svojo pomoč.

Slovenska društva, ki delujejo na področju južnega Ontaria v Kanadi so ustanovila poseben sklad pri tamkajšnjih kanadskih bankah ter pozvala rojake k zbiranju pomoči. Vsa jugoslovanska društva na tem območju pa so se zavezala, da bodo zbrala najmanj 150.000 kanadskih dolarjev pomoči.

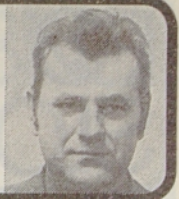
NAŠE MEJE SO NEDOTAKLJIVE

Na slavnosti ob 60-letnici ustanovitve komunistične partije Jugoslavije je predsednik Tito v svojem slavnost-

V katastrofalnem potresu, ki je prizadel Črnogorsko Primorje 15. marca zjutraj, je ostalo brez strehe nad 80.000 ljudi (foto: Miško Kranjec)

JUGOSLAVIJA IN SVET

KRIZA POLITIKE POPUŠČANJA

nem govoru med drugim poudaril, da je bila ustanovitev komunistične partije Jugoslavije leta 1919 zgodovinska prelomnica v stoletnem boju ljudskih množic Jugoslavije proti nacionalnemu zatiranju in socialnemu izkoriščanju, boju za boljše in srečnejše življenje delovnih ljudi.

»Jugoslavija je neodvisna in miro-ljubna država,« je poudaril predsednik Tito. Ne ogrožamo neodvisnosti nobene države in nimamo nikakršnih ozemeljskih trendov. Trdno vztrajamo pri stališču, da je treba vse probleme v mednarodnih odnosih urejati miroljubno.«

USPEH JUGOSLOVANSKE RAZSTAVE V PEKINGU

Jugoslovanska gospodarska razstava, ki je bila v aprilu v Pekingu, ni bila namenjena širšemu občinstvu temveč predvsem gospodarskim strokovnjakom, kljub temu pa si jo je ogledalo več kot 200.000 ljudi. To je bila največja gospodarska razstava, kar jih je Jugoslavija doslej prikazala na tujem.

Na tej razstavi je enotno nastopilo dvanajst slovenskih delovnih organizacij, ki so predstavile izdelke 43 podjetij. Predstavili so pestro izbiro blaga: od kozmetike, elektronskih delov do strojne opreme.

RADIO LJUBLJANA V VSEJ EVROPI

Ljubljanska radijska postaja je konec aprila dobila nov, prenovljeni oddajnik v Domžalah z močjo 600 kilovatov na srednjevalovnem omrežju. Oddajnik je v celoti delo domačih strokovnjakov. S tem je bil poslušalec radia Ljubljana doma in tudi daleč onkraj naših meja omogočen resnično kvaliteten sprejem programa na dolžini 326,8 metra oziroma 918 kHz.

SLOVENIJA IMA VEČ ŽENSK

Ob koncu februarja letos je imela Slovenija po uradnih podatkih 1.875.437 prebivalcev. Več je bilo žensk, saj jih je bilo 965.587 ali 51,5 odstotka. V 51 slovenskih mestih živi 42 odstotkov vsega prebivalstva. Več žensk je tudi med mestnim prebivalstvom.

Jugoslavija letos slavi šestdesetletnico ustanovitve Komunistične partije Jugoslavije (od leta 1952 Zveza komunistov Jugoslavije). Ustanovljena je bila aprila 1919 in v spomin na ta dogodek, ki bo sicer še vse letošnje leto deležen številnih političnih, znanstvenih, kulturnih in drugih pozornosti, je bila 19. aprila v Beogradu slavnostna seja vodstev zveze komunistov, zveze sindikatov, zveze socialistične mladine in konference za vprašanja družbenega položaja žensk, torej vseh organizacij, katerih ustanovitev in razvoj sta tesno povezana z zgodovino in delovanjem KPJ — ZKJ. Na zasedanju je govoril predsednik Tito, ki je ob tej priložnosti znova izpostavil temeljna načela jugoslovanske zunanje politike — neodvisnost, samostojnost, neuvrščenost.

Ta načela seveda niso nikakršna novost, toda v hitro spreminjajočem se svetu, ki ni naklonjen doslednosti in stalnicam, jih je pač treba znova in znova poudarjati. Kar zadeva Jugoslavijo še posebej tudi zato, ker je v tujini mnogo takih, ki nestrpnost čakajo, kdaj bo Jugoslavija vendarle nehala trmasto vztrajati pri svoji popolni neodvisnosti in se dokončno »nagnila« na to ali ono stran, se približala temu ali onemu bloku.

Takšne špekulacije so veliko bolj izraz želja nekaterih krogov tako na Vzhodu kot na Zahodu, kot pa posledica kakšnih vsaj kolikor toliko resnih ocen tako svetovnega položaja kot jugoslovanskega razvoja. Vzrok, da so sploh možne, je predvsem v tem, da se — kot smo že omenili — svet res hitro spreminja in da se spreminjajo tudi razmerja med bloki in velesilami. Eno zelo pomembnih in značilnih sedanjih dogajanj je huda kriza politike popuščanja napetosti. Jugoslavija je ves čas odločno zagovarjala nujnost popuščanja napetosti, obenem pa tudi opozarjala, da tega popuščanja ni mogoče omejiti samo na velesile, ali celo samo na dve od njih: ZDA in ZSSR. Toda velesile so se odločile prav za tako omejeno obliko popuščanja, ki naj zagotovi, da ne bo prišlo do neposredne atomske vojne med njimi, ki pa pušča odprta vrata njihovem tekmovalstvu za vpliv in vplivna področja v »obrobni« predelih, se pravi predvsem v Afriki, Aziji in Latinski Ameriki.

Posledica takega pojmovanja politike popuščanja napetosti so po eni strani vmešavanja in pritiski velesil na omenjena področja (kjer imajo veliko večino neuvrščene države), kjer zaradi tega nastajajo nevarna krizna žarišča (jug Afrike, afriški »rog«, Bližnji vzhod, Iran, Indokina itd.), po drugi strani pa ta krizna žarišča delujejo tudi »nazaj« in kvarijo odnose med samimi velesilami in politiko popuščanja napetosti, saj vendar ni mogoče v nedogled sedati skupaj za zeleno mizo v Ženevi ali New Yorku, obenem pa se v Angoli ali na Bližnjem vzhodu spopadati in bojevati.

Tako pojmovana politika popuščanja je morala zaiti v krizo in je tudi res zašla. Posledica je splošna zaostritev mednarodnega položaja in večja nevarnost vojne, ki se med drugim kaže v še ostrejšem boju za vplivna področja, v hujšem pritisku na manjše in neblokvske države, v naraščanju števila oboroženih spopadov, agresij in sploh uporabe sile.

Jugoslavija že dalj časa zelo zaskrbljeno opozarja na negativen razvoj mednarodnih odnosov. Tak razvoj je seveda močno neprijeten in celo nevaren tudi za Jugoslavijo, ki postaja bolj izpostavljena najrazličnejšim pritiskom, od takih na primer, kot so že omenjene špekulacije o tem, na katero stran se bo »nagnila« ali zdaj ali po smrti predsednik Tita, do takih oblik pritiskov, kot so na primer zdaj že povsem odkrile bolgarske zahteve po delih jugoslovanskega ozemlja.

Toda če v Jugoslaviji o čem ni dvoma, če o čem obstaja najširše soglasje vseh jugoslovanskih narodov in slojev prebivalstva — potem je to prepričanje, da ta dežela in to ljudstvo lahko uspevata in se razvijata samo kot povsem svobodna, samostojna in neodvisna družba, samoupravna na znotraj in neuvrščena na zunaj.

To je temelj, ki ostaja nespremenjen, ne glede na to, kako se svet sicer spreminja...

Delavci slovenskega biološkega zavoda so začeli na BLEDU s prvo vrtino v iskanju tople termalne vode. To prvo vrtino so locirali okoli 10 metrov od jezerske obale pri kavarni Kazine. Na globini 45 metrov so že našli na izredno močan izvir vode, ki bruha okoli 20 litrov vode na sekundo, njena temperatura pa je okoli 20,7 stopinj. Predvidevajo, da je ta voda še toplejša, le da je sedaj pomešana z vodami iz vrhnjih plasti. S prvo vrtino bodo nadaljevali do globine 80 metrov.

Na BLEDU so tudi podpisali samoupravni sporazum o ustanovitvi tamkajšnje turistične poslovne skupnosti. Podpisalo ga je 16 organizacij združenega dela, poleg blejskih tudi hotel Grajski dvor v Radovljici, hotel Podvin in tudi med drugimi Murka z Lesc. Tako bodo poskušali doseči skladnejši in hitrejši razvoj turizma na blejsko-radovljiškem območju, preprečevanje nelojalne konkurence, enoten nastop na trgu z usklajenimi propagandnimi akcijami, podaljšanje turistične sezone, združevanje sredstev za vzdrževanje sedanjih in graditev novih objektov pa tudi izobraževanje kadrov.

V neposredni bližini dvorane Golovec v CELJU je nastalo novo gradbišče, tu so namreč začeli graditi novo pokrito kopališče. V tej zgradbi bo bazen velikosti 25 krat 21 za plavalce ter bazen 21 krat 7 metrov, ki ga namenjajo neplavalcem. Tu bodo še desetstezno kegljišče, savne, terapevtski oddelek in telovadnice za razgibavanje. Objekt bo predvidoma nared do julija prihodnje leto.

Slikar Jože Horvat-Jaki je pred dnevi opremil dovršen del prostorov najnovejše osnovne šole v CELJU na Lavi. Trideset grafik, pravzaprav sitotiskov, je podaril temu izobraževalnemu zavodu in kljub svoji večni časovni stiski našel toliko časa, da je obiskal šolo in sam razpostavil svoja likovna dela, ki dopolnjujejo veliko jedilnico in skupinski prostor za pedagoške delavce.

Zalski občinski praznik bodo letos praznovali v krajevni skupnosti GOMILSKO. Med pomembnejše objekte, ki jih tu gradijo, sodi večnamenski kulturni dom, ki si ga Gomilčani želijo že nekaj let. Veljal bo blizu 20 milijonov dinarjev; krajani sami bodo zbrali zanj blizu štiri milijone dinar-

Na Otočcu (foto: Janez Zrnc)

jev, preostalo pa bodo prispevali drugi občinski dejavniki. V novem domu bodo večja dvorana z odrom, prostori za družbenopolitične organizacije, knjižnica, pošta in drugo.

Kot kaže, bo naslednja leta izginil iznad JESENIC tako značilen rdeč oblak in bo nebo nad Zgornjesavsko dolino spet čisto. Tamkaj namreč načrtujejo montažo čistilne naprave na elektropečeh, ki so najhujši onesnaževalci zraka v železarni. Predračunska

vrednost celotne naprave znaša 105 milijonov dinarjev, pri čemer pa bo precejšen tudi delež domače opreme (43,7 odstotka). Dela bodo zastavili v drugi polovici leta in jih, kot predvidevajo, končali naslednje leto. Ta naprava bo v precejšnji meri prispevala k izboljšanju zraka, ko pa bodo zgradili še »čisto« elektrojeklarno in bodo nadomestili mazutna kurišča s plinskimi, bodo Jesenice spet dihale s čistimi pljuči.

V občini KAMNIK je tovarna Titan srednje močna izvoznica, ki pa je daleč pred drugimi, kar zadeva pokrivanje uvoza z izvozom, saj s 50 milijoni dinarjev izvoza presega uvoz kar štirikrat. Največ izvažata Titan na zahodnoevropski trg, v Italijo in ZR Nemčijo. Še vedno ostajajo glavni Titanov izvozni izdelki fitingi, zadnje čase pa si utira pot v izvoz III. program, to so stroji za pripravo hrane. Ker pa so za sedaj v okviru tega programa osvojili le proizvodnjo motornih mesoreznic, bo ta program veliko bolj zanimiv potem, ko bodo obdelali celotnega. Četrty program — kooperacijsko sodelovanje s Tyrolio za skupno proizvodnjo smučarskih vezi pa bo v prihodnje, kot napovedujejo v Titanu, postal močan izvozni dejavnik.

Akademski kipar Stojan Batič je v glini zmodeliral kip pisatelja Lovra Kuharja — Prežihovega Voranca. Pubudnik za postavitev spomenika je odbor posebnega sklada pri kulturni skupnosti Slovenije, ki pripravlja tudi pisateljev spominski dom v obnovljeni Prežihovi bajti na PREŽIHOVEM VRHU v Kotljah v občini Ravne na Koroškem. Spomenik bodo odkrili v letošnjem oktobru.

Pred kratkim je Lesnina v LJUBLJANI postala delničarka ameriške družbe Chatham County Furniture Industries, High Point iz Severne Karoline. Pred več kot letom dni se je 13 delovnih organizacij — izvoznikov odločilo, da bodo skupaj z Lesnino in njenim partnerjem Furniture Industries ustanovili mešano družbo, ki bo v ZDA združevala vse dotedanje montažne tovarne v solastništvu Lesnine ali v dotedanjem lastništvu omenjene ameriške družbe. Nova družba bo vključila pet montažnih tovarn in centralno skladišče ter bo imela 1 milijon ZDA dolarjev ustanoviteljskega kapitala, pri čemer bo Lesnina udeležena s polovico.

Na redni letni skupščini Slovenske akademije znanosti in umetnosti v LJUBLJANI so za redne člane izvolili v razredu za matematične, fizikalne in tehnične vede univ. prof. dr. Janeza Peklenika in univ. prof. dr. Luja Šukljeta, v razredu za umetnosti univ. prof. Marjana Mušiča in univ. prof. Edvarda Ravnikarja, v razredu za medicinske vede pa univ. prof. dr. Miro-

slava Brzina in univ. prof. dr. Janeza Fetticha. Obenem so izvolili še štiri dopisne člane in deset zunanjih dopisnih članov, med slednjimi je tudi univ. prof. dr. Vladimir Prelog, Nobelov nagrajenec za kemijo 1957.

Z novim voznim redom, ki je 27. maja tega leta stopil v veljavo, je železniško gospodarstvo (ŽG) LJUBLJANA vključilo v promet 12 novih spalnikov. Izdelani skoraj v celoti v Goši so najsodobneje opremljeni in imajo tudi med drugim interno ozvočenje in bistveno izboljšano vzmetenje. Spalniki so predvideni za največje hitrosti do 160 km na uro. Vozili bodo iz Ljubljane proti Beogradu, Sarajevu in Splitu ter iz Kopra proti Beogradu. Računajo, da bodo spalniki v poprečju zasedeni več kot 75-odstotno.

Po dvanajstih letih je založba Obzorja v MARIBORU obnovila Prežihove nagrade za najboljše dosežke v vsakoletnem založbinem programu. Žirija pod predsedstvom Draga Druškoviča je izmed lani in predlani izdanih del izbrala znanstveno delo prof. dr. Vlada Benka z naslovom Mednarodni odnosi in drami Igre iz naših dni in Sreča nikdar opoteča mladega dramatika Pavla Lužana.

V MARIBORU je bilo 8. tekmovanje učencev glasbenih šol Slovenije, ki se ga je udeležilo 207 tekmovalcev s 26 glasbenih šol, kar je za 200 odstotkov več kot je bilo tekmovalcev v minulem letu. Mladi glasbeniki so se pomerili v igranju na godala, pihala, trobila in kitare, nastopil pa je tudi pevski zbor. Na letošnjem tekmovanju so se prvič sestali tudi glasbeni pedagogi in vsi, ki kakorkoli vplivajo na razvoj glasbenega pouka na Slovenskem. Pogovorili so se o glasbenem šolstvu danes in jutri, izmenjali mnenja o novem usmerjenem izobraževanju, celodnevni šoli, sistemu in zakonodaji glasbenega šolstva in pripravili razstavo glasbenopedagoške literature.

Že aprila je z letališča v MARIBORU prvič odletelo na Reko malo letalo Trans Adrie, ki sprejme 15 potnikov in ki petkrat tedensko vzdržuje letalsko zvezo s tem mestom. Drugo zanimivo letalsko progo so na mariborskem letališču vpeljali 1. junija, in sicer Maribor—Split. Cena vozovnice je 363 dinarjev, poleti pa bodo vse poletje do 31. oktobra.

Letošnje Kidričeve nagrade za življenjsko delo so v Ljubljani prejeli: dr. DAVORIN DOLAR za temeljne dosežke s področja termodinamike in transportnih lastnosti polielektrolitov, inž. VIKTOR TURNŠEK za delo na področju gradbeništva, dr. MIRKO DERGANČ za delo na področju plastične kirurgije in zdravljenja opeklin ter na področju prve pomoči in dr. JOŽE GORIČAR za delo na področju sociologije. Podeljenih je še 17 nagrad sklada Borisa Kidriča in prav toliko nagrad za izume in izpopolnitve.

ZINKI MILANOV-KUNC, slavni primadoni opere Metropolitan, jugoslovanskega rodu, so v New Yorku izročili diplomo o nagradi AVNOJ v znamenje priznanja za ustvarjalno delo na področju glasbene umetnosti.

JUNOŠ MIKLAVC, tridesetletni slikar in grafik, že drugo leto štipendist mehiške vlade, sodeluje na razstavi slik in grafik najpomembnejših mladih mehiških slikarjev v Ciudad Mexico. To je veliko priznanje za mladega umetnika iz Slovenije, ki se je v Mehiki že uveljavil in doživel vrsto priznanj.

JOSIP KOROŠEC, slovenski umetnostni zgodovinar in član društva slovenskih likovnih umetnikov, je že šestič po vrsti naredil naslovnico za Neuf, znano bruseljsko revijo za sodobno arhitekturo, ki izhaja vsak drugi mesec. Naš oblikovalec je tri naslovnice posvetil temi o onesnaženosti in utesnjenosti okolja, dve temi zdravju in arhitekturi in zadnjo letu otroka.

DOROTHY GREEN, avstralska književnica, je v Ljubljani predavala študentom germanistike o sodobni avstralski književnosti. V Jugoslaviji se je mudila nekaj tednov po meddržavnem sporazumu o kulturnem sodelovanju.

MILA ŠENK, dolgoletna urednica Slovenskega (izseljenskega) koledarja, je odšla z letošnjim letom v zasluženi pokoj. S svojim novinarskim in publicističnim delom je dala ustvarjalen prispevek k dopolnjevanju gradiva za zgodovino slovenskega izseljenstva. Ves čas si je prizadevala za ohranitev dokumentov, ki bi lahko pomagali pri osvetljevanju nerazjasnenih vprašanj s tega področja. Ob odhodu je obljubila, da bo po svojih močeh še sodelovala pri publikacijah Slovenske izseljenske matice.

ODSEV SVOJEGA ČASA

30 LET SLOVENSKEGA SLIKARSTVA

V Moderni galeriji v Ljubljani so pripravili veliko razstavo, ki zgovorno ponazarja slovenske slikarske dosežke zadnjih tridesetih let. V pripravljalnem odboru zanjo je bilo trinajst slavnih imen, ob njej pa je — prvič v zgodovini slovenskih likovnih razstav — izšel katalog, ki ga tvorijo tri debele in podatkov ter fotografij polne knjige, dragocen in praktičen pripomoček za vse tiste, ki radoživo spremljajo razvoj slovenske likovne umetnosti sedanjih in polpreteklih dni.

Tej razstavi v dopolnilo je bil kot njen organski del v novem Likovnem razstavišču Rihard Jakopič v Ljubljani obsežen in skrbno urejen prikaz dosežkov slovenske arhitekture, urbanizma in oblikovanja v obdobju od 1945. do 1978. leta. Med temeljnimi programskimi načeli novega razstavišča v središču Ljubljane je zapisano, da bo prineslo nekaj novosti v načinu razstavnega življenja: bilo bi naj kraj, kjer se srečujejo ljudje, ki se želé pogovarjati o razstavah. Torej bi naj ne bile le-te več le »tihan dialog med razstavljenim gradivom in gledalcem, marveč živahen razgovor, v katerem se krešejo mnenja, bistrijo pogledi in zorijo spoznanja...«

Ob razstavi v novem Jakopičevem razstavišču so se že kresala strokovna mnenja, ob osrednji razstavi v Moderni galeriji pa so kritiki že prve dni hudo lomili svoja kopja, ko so ugotavljali kakovost izbranega, ko so pogręšali nekatera enako znana slikarska imena kot so tista, s katerimi se je moč soočiti v razstavnih dvoranah, in ko so dognali, da je med razstavljavci premalo zastopana celotna Slovenija na račun ljubljanskega slikarskega kroga pa da je tudi boren delež najmlajšega slovenskega slikarskega rodu.

A vsemu temu navkljub je razstava vendarle zgovorno dokazilo visoke kakovostne ravni sodobnega slikarstva na Slovenskem, slikarstva, ki se je v dobrih tridesetih povojnih letih enakopravno vključilo v vse tokove in smeri slikarstva tako imenovanega »starega kontinenta«.

Pravzaprav je težko vihteti palico razzodnika posamičnih ali skupinskih slovenskih likovnih dosežkov. Ocenjevalec Marjan Tršar — na primer — tudi pravi, da je »razgrniti na kratko pravičen in razločen pregled sodobne slovenske likovne dejavnosti odgovorno in težavno delo. Zakaj prav v naj-

novejšem času se je likovna umetnost pri nas močno diferencirala, dobila ob starejši, srednji in mlajši generaciji svež priliv najmlajših... Ti so začeli pogumno usmerjati svoje korake v javnost in približevati občinstvu najbolj avantgardne svetovne likovne tokove, ki smo njihove odmeve že dolgo poznali...« In izredno pomembna ugotovitev:

»Današnja slovenska likovna umetnost je v skladu s posebnimi ustvarjalnimi nagnjenji in vsekakor tudi s pogojenostjo nacionalnih lastnosti, tradicij prostora in specifičnimi čustvovanji in umovanji naše stvarnosti.«

»Iz globin srednjega veka se vzpenja umetnost slovenske zemlje,« pravi umetnostni zgodovinar Emilijan Cevc, »čez vrhove gotike in baroka do Moderne in čez bridki prag prve vojske do naših dni, potem ko je z neuklonljivim ljudstvom prehodila zmagovito osvobodilno pot v socialistično domovino.

Lahko ji priznamo, da je svoje poslanstvo izpolnila. Vso domovino je zajela in postala kulturna priča pred nami in pred svetom.«

MOČNA SPODBUDA V NOB

Leta narodnoosvobodilnega boja so vplivala tudi na razvoj slovenske likovne umetnosti. Pravzaprav ni naroda v Evropi, ki bi se mogel pohvaliti s tako obsežno in umetniško tako prepričljivo in pestro likovno dejavnostjo sredi težkih let okupacije in borbe za svobodo kot je prav slovenska partizanska likovna bera. Oblikovala se je v dediščino, ki se je bogato obrestovala v letih po osvoboditvi, saj je pognala mlado rast umetnosti v svobodi.

Ne smemo pozabiti, da so trije vodilni slikarji — partizani Božidar Jakac, France Mihelič in Niko Pirnat bili ustanovitelji nove akademije za likovno umetnost v Ljubljani pa tudi hrbtenica študija na njej. Tudi poudarjeni študij grafike na novi visoki šoli, kakršne Slovenci dotlej nismo imeli, je gotovo ena od posledic, ki jo je risba — in še posebej reproduktivna grafika — odigrala med NOB. Posebne razmere vojnega časa in še bolj partizanskega načina bojevanja so namreč odločilno vplivale tudi na tehnično opredelitev ustvarjanja: želja omogočiti čim večje število reprodukcij, da bi bila likovna umetnost široko dostopna, je seveda dala prednost gra-

fiki. To pa je bil hkrati pogoj za nadaljnjo rast naše sodobne grafike, ki se je v zadnjih tridesetih letih povzpela v sam vrh sodobne evropske tovrstne ustvarjalnosti.

Tako so dozoreli pogoji za

MEDNARODNI GRAFIČNI BIENALE,

ki v prostorih Moderne galerije slavi že petnajsto obletnico, in je nedvomno ena najizrazitejših grafičnih manifestacij na svetu. Ne bi bilo bienala brez »učnih« partizanskih let... Svoje mesto v svetu si je utrl — in ga obdržal — predvsem zato, ker je bila vsa ta leta kakovost edini pogoj ocenjevanja za udeležbo na njem. Med njegovimi udeleženci in nagrajenci so umetniki vseh narodnosti, kjer je dosegla grafika prepričljivo popolnost. Od nagrajenca prvega bienala Američana Armina Landecka so se v teh letih zvrstili že številni tujci, a ob njih domača grafična bera, ki jo tvorijo Jakčeva, Miheličeva, Maleševa, Debenjakova, Pregljeva, Zelenkova, Bernikova, Jemčeva dela in dela še številnih drugih umetnikov prav nič ne zbledijo; tudi ta prejemajo vedno nova priznanja in sodijo v vrh svetovnih grafičnih zmožljivosti.

Grafičnemu slovesu v svetu in doma lahko pridružimo ilustracijskega in tudi zanj lahko rečemo, da so mu nastale »usodne korenine« v NOB. Ilustratorstvo se je namreč v letih po vojni na Slovenskem močno razvilo; izredne stvaritve lahko beležimo predvsem pri slikanicah in knjigah, ki jih namenjamo najmlajšim, in imena kot so Marlenka Stupica, Ančka Godec-Gošnjikova, Marija Lucija Stupica, Marjan Amaliotti, Božo Kos in še nekateri drugi nudijo, v povezavi z izbranimi besedili, najvišji estetski in vzgojni učinek.

Da bi pa likovna umetnost ne ostala domena zgolj tistih, ki žive v slovenski prestolnici, so v tridesetih letih po vojni zrasla

RAZSTAVIŠČA PO VSEJ SLOVENIJI

in pomnožila vrste likovnih ljubiteljev. Ljubljanskim galerijam, — Moderni, Mali, Mestni, Bežigrasjski, Emonskim vratom —, in nekaterim muzejskim in knjižničnim razstavnim prostorom so se pridružila razstavišča v drugih slovenskih krajih: Maribor jih ima več in letos gradé tamkaj nov razstavnih paviljon, v Celju imajo likovni salon, v Ajdovščini Pilonovo in v Velenju Napotnikovo galerijo, galerija v Novem mestu se imenuje po domačinu Božidarju Jakcu, v Slovenjem Gradcu je velik razstavnih paviljon, v katerem so tudi priznane mednarodne razstave, v Krškem, Kranju, Brežicah in še kje so pomembne razstave, ne gre pozabiti

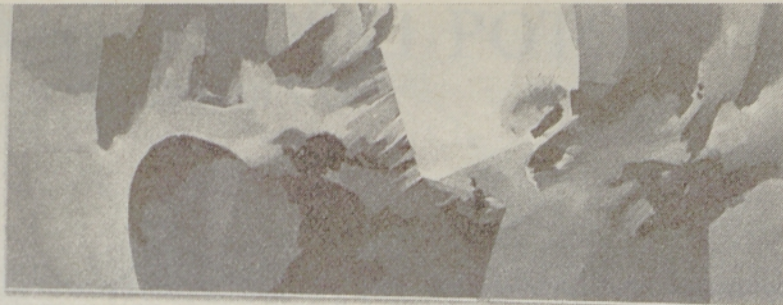
prizadevnih Rušanov, in kjer se ob razstavah del likovnih sodobnikov zbirajo k otvoritvam razstav vedno več ljubiteljev slikarskega umetniškega izročila . . .

Vsekakor so novost številna razstavišča v delovnih organizacijah, v avlah bančnih in poštinih poslopij, na tovarniških hodnikih (MTT v Mariboru, Litostroju v Ljubljani . . .), v bolnišničnih in drugih dvoranah, čakalnicah . . . Tu se že prične pomemben delež zveze kulturnih organizacij Slovenije, ki združuje vsa slovenska kulturnoumetniška amaterska društva in ima v svojem vsakoletnem delovnem načrtu zapisan razvoj likovnega življenja in tovrstne vzgoje z veliko začetnico. Pod njenim okriljem so nastale številne likovne skupine, pobudnica pa je tudi mnogih slikarskih kolonij, ki se jih z veseljem — in vedno bolj množično udeležujejo poklicni, se pravi šolani, in ljubiteljski likovniki. Slikarske in kiparske kolonije obstajajo takorekoč po vsej Sloveniji, tako na primer na Borlu, kjer je že kar tradicionalna in močno obiskovana, v Gradišču v Slovenskih goricah, v Vidmu ob Ščavnici, kjer so doma Krefti z močno organizatorsko in umetnostno vdano roko, v Rušah, Škoki Loki, Idriji, Novem mestu . . ., tista v Izlakah blizu zasavskih revirjev pa bo letos — kot najstarejša — slavila že svojo 15-letnico.

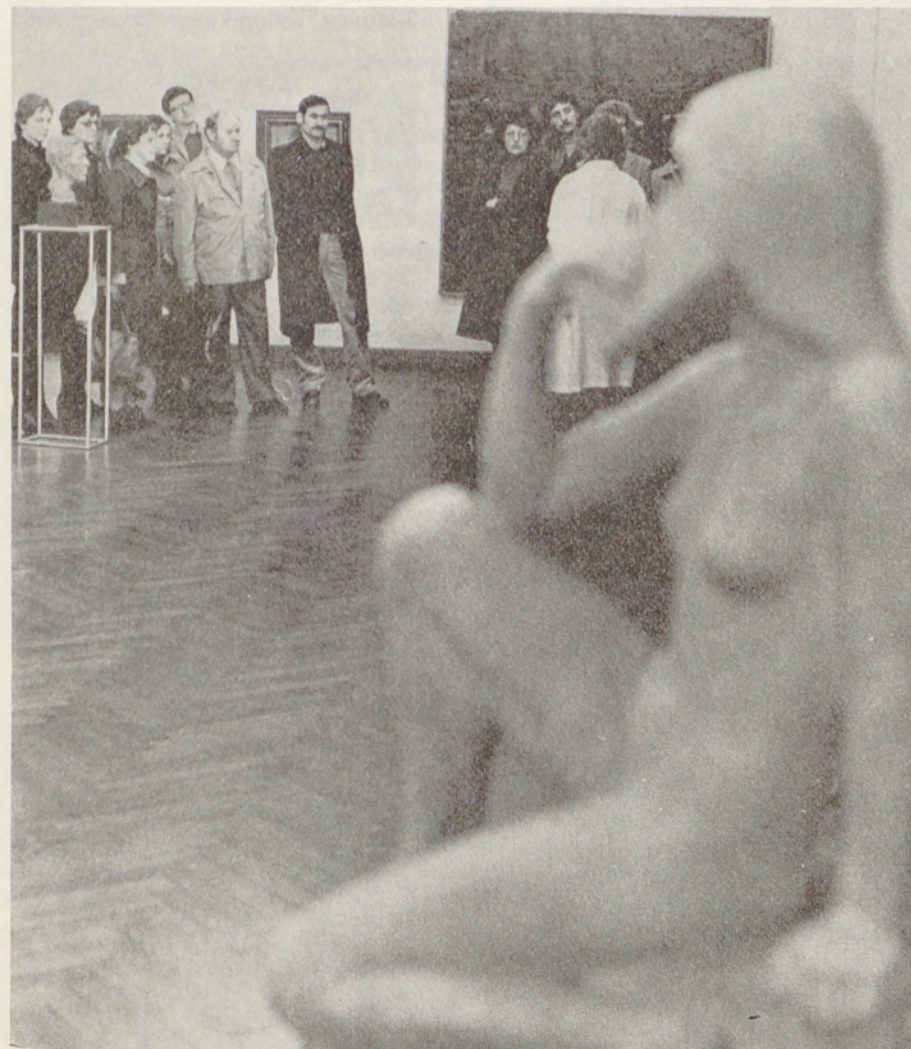
Ker slikarske in kiparske kolonije nastajajo zadnja leta »kot gobe po dežju« in ni takorekoč več številčnega pregleda nad njimi, je predlog, da bi naj vse sklenile medsebojni delovni sporazum in izvolile nekakšno telo, ki bi jih naj usmerjalo, nadzorovalo, skratka — organiziralo vse, kar potrebujejo za nemoteno delovanje.

Slovenskemu slikarstvu so k vrednotenju v svetu pripomogli tudi NA-IVCI kot rečemo tistim likovnikom, ki nimajo v žepu diplom ustreznih akademij.

Slovenska naivna likovna umetnost se je razrasla v jugoslovanskem okviru, a se je za razliko od tovrstne umetnosti v ostalih republikah dodobra razvila šele po vojni. Med njene nosilce štejejo nekaj izrazitih osebnosti: Ivan Sedej iz Žirov je med njimi, ki slika domačo krajino mehko in lirično, v Slovenjem Gradcu je Jože Tisnikar, ki črpa iz svojega poklicnega dela — je višji obdukcijski tehnik — grozljivo motiviko mrtvakov in je doživel izdajo že dveh svojih razkošnih monografij, Ivan Repnik, kovač z Mute na Koroškem, ustvarja podobe z razgibanimi figurami, ki z velikimi, otožno-vprašujočimi očmi kažejo veselje ob delu na vasi . . . Delno »naiven« je Jože Horvat — Jaki iz Nazarij v Savinjski dolini, v Žireh sta še Peternelja, v Grosupljem ustvarja Magyar, v

Likovna umetnost si je utrla pot tudi v prostore delovnih organizacij, v avle bank, kolodvorov, pošt in v hodnike tovarn pa tudi v čakalnice zdravstvenih ustanov (foto: Joco Znidaršič)

V prostorih Moderne galerije v Ljubljani je prizorišče bogatega, a obenem tudi spornega prikaza dosežkov likovne umetnosti na Slovenskem v zadnjih tridesetih letih (foto: Janez Zrnc)

Litiji Polde Mihelič, v Rečici pri Šoštanju učiteljica Podpečanova, v Piranu pa gosposinja Greta Pečnikova.

Vsi ti — in še številni drugi — navinci so danes zaželeni gostje evropskih in ameriških likovnih galerij. Ustvarili so jugoslovanski fenomen doslej zagotovo najbolj množične in kakovostne naivne umetnosti, ki si je pridobila številne občudovalce in zbiratelje po vsem svetu.

Podobo povojnih tridesetih likovnih let na Slovenskem riše tudi

FORMA VIVA.

Leto 1960 štejemo za njeno začetno leto. Živa oblika umetnosti, tako jo namreč imenujejo, se je pri nas sprva pojavila v Kostanjevici na Dolenjskem. V dveh poletnih mesecih tistega leta so kiparji, domači in tuji, tudi Japonci so bili med njimi, vihteli dleta in posebne nože, da bi jih vsajali v mehak, voljan in oblike željan les, da bi z njim oživeli dotlej premalo izkoriščen material in mu dali podobo svojega umetniškega izročila in svoje človeške izpovedi. Tihi, idilični svet pod Gorjanci je takorekoč čez noč postal naša prva umetniška galerija na prostem.

Istega leta je zaživela druga slovenska Forma viva: Seča pri Portorožu je darovala svoj plemeniti istrski kamen za umetnine, ki so odprle knjigo naslednje slovenske galerije na prostem, galerije v sožitju trpkega kraškega sveta, modrine primorskega neba in tirkiza slovenskega morja.

Forma viva je pognala korenine naslednja leta še na Ravnah na Koroškem, kjer ustvarjajo domači in tuji umetniki svoje skulpture iz železa in jekla, v Mariboru pa je tamkajšnje gradbeno podjetje Stavbar oživilo posebno oblike žive umetnosti — umetniške kipe iz betona, ki s svojo umetniško izpovedjo kultivirajo sleherni stanovanjsko sosesko z novimi bloki in stolpniciami.

PREMALO ATELJEJEV

Denarne zadeve slovenske likovne umetnosti pomaga uravnavati kulturna skupnost Slovenije, ki združuje denar tudi za retrospektivne predstavitve slovenskih likovnih umetnikov, za stalne likovne in še drugačne umetniške akcije, ki prispevajo pomembne deleže k slovenski likovni tvornosti. Njena

dolžnost je tudi spodbujati k večji povezanosti med posameznimi galerijami, k večji strokovnosti pa k organiziranju številnih potujočih razstav, ki imajo predvsem vzgojno-izobraževalni pomen. V njeni domeni je tudi pomoč pri širjenju amaterske (ljubiteljske) likovne dejavnosti v okviru programa zveze kulturnih organizacij Slovenije, mentorstva in strokovne pomoči pri organiziranju likovnih skupin in kolonij.

Vendar pa ima slovenska likovnost tudi svoje težave. Društvo slovenskih likovnih umetnikov šteje danes 360 članov in vsaj dvesto jih živi v Ljubljani.

»Sto slovenskih likovnikov se je odločilo za svobodni poklic,« pripoveduje tajnica društva Zlata Pregljeva. Zavoljo česa?

»Zavoljo neurejenih urnikov pa

Likovno umetnost posredujemo na Slovenskem tudi v manjših krajih, v prostorih podeželskih osnovnih šol, krajevnih skupnosti, skratka gre za to, da bi naj čim več Slovencev imelo kaj od likovne ustvarjalnosti (foto: Sveto Busič).

podcenjevanja likovnega pouka jih šolsko delo tako zaposli, da jim ostane premalo časa za nemoteno ustvarjalno delo — to je menda kar poglavitni vzrok . . .«

Težavam slovenskih umetnikov se reče tudi kronično pomanjkanje ateljejskih prostorov, prepichel odkup del, v katera vložijo precej denarja, a so mesečne plače likovnih vzgojiteljev prenizke, da bi v zadostni meri krile — ob življenjskih stroških — tudi stroške za potreben slikarsko-kiparski material . . .

Akademija za likovno umetnost v Ljubljani, ki se sicer vztrajno bori s prostorskimi in denarnimi težavami, razmišlja o posebni, novi študijski skupini, pedagoški. Med štiriindvajsetimi novinci, ki jih sprejme vsako leto,

bi bržkone marsikateri rad svoja študijska leta namenil podrobnejšemu študiju likovnega vzgojiteljstva — in tako sprostil »čiste ustvarjalce«, da bi se bolj nemoteno lahko predajali svojemu delu . . .

Tistemu, kar je zgoraj zapisano o »podcenjevanju likovnega pouka«, bo prav kar takoj dodati — v opravičilo še tole: z vso resnostjo načrtovano novo usmerjeno izobraževanje daje mnogo več poudarka splošni umetnostni vzgoji, torej tudi likovni.

In morda še beseda, povsem na kratko, o letošnjih likovnih razstavnih načrtih na Slovenskem: izzvnevali bodo v tehtnih razstavnih retrospektivah po vsej Sloveniji. Osemdeseto življenjsko obletnico Božidarja Jakca bo obhajalo več slovenskih galerij, 750-letnica Kamnika se bo spomnila

tudi Mihe Maleša, Radlje ob Dravi Maksa Kavčiča, Slovenj Gradec kiparja Janeza Jurija Mersija, Maribor Remigija Bratoža, Velenje Gvida Barolle, Cerknica Lojzeta Perka, Nova Gorica Ivana Čarga, Ilirska Bistrica Franceta Pavlovca, ljubljanska Narodna galerija Ivane Kobilice in Moderna galerija v Ljubljani Janeza Bernika . . .

Potemtakem so vsa — polpretekla in sedanja — likovna prizadevanja na Slovenskem odsev svojega časa. Pričevanja dosežkov, za katera nas ne more biti sram, če pripadamo pač malemu narodu. Malemu po številu in zemljepisnih četvornih kilometrih, a velikega vsemu nakljub po ustvarjalnosti.

Jagoda Vigela

RETJE — LOŠKI POTOK

PORTRETI SLOVENSКИH VASI

Arhiv Slovenije v Ljubljani hrani 25 urbarjev ribniške graščine; to je eden najpopolnejših urbarskih zapisov na Slovenskem. Prvi sega v leto 1573, zadnji v leta 1830—48.

V prvem urbarju je Loški potok imenovan Laaserbach, ki ima štiri hube (kmetije) in Vrettiach (Retje), ki ima osem hub. Mali log še ni omenjen, Travnik pa je najbrž vključen v Loški potok. Srednja in Šegova vas sta tedaj spadali pod Lož, ki pa za to dobo nima urbarjev.

Loški potok je tudi danes ime za pet vasi: Mali log, Retje, Hrib, Šegova vas, Srednja vas in Travnik. V krajevni skupnosti Loški potok je po zadnjem štetju 1685 prebivalcev in kraj se kot vsi kraji na Slovenskem vse bolj modernizira. V središču Loškega potoka, to je na Hribu, imajo novo šolo, zdravstveni dom, pošto in krajevni urad, lepe nove stanovanjske bloke, trgovino Mercator, lep gasilski dom in zelo močno lovsko družino, saj je znano, da je tu veliko divjadi, celo preveč, tako da so kmetje ogroženi in jim ponekod divjad uniči skoraj ves pridelek. Predsednik krajevne skupnosti Ivan Lavrič pa je kljub vsemu optimist. »Naši ljudje so vajeni trdega dela in skromnosti. Še veliko imamo za postoriti. Tudi asfalta še nimamo do Sodražice ali do Čabra. Asfalt načrtujemo tudi po vaseh in zaselkih. To pa je zaenkrat še vprašanje časa in de-

V Retjah, v čudoviti dolini pod gozdovi, je danes stotrideset hišnih števil. Resda je vas na oko nekam starinska. Toda utrip življenja v tej vasi je povsem sodoben. Veliko je furmanov in kmetov in delavcev, ki se vozijo v razne obrate do Ribnice in Kočevja. Veliko pa je tudi takih, ki so zaposleni daleč od doma in pridejo domov le ob sobotah.

Toda leta 1573 so imele Retje le osem celih kmetij. To so bili Urban in Matevž Debelak, Luka Kernc, Miklavž Vesel, Gregor Baraga in Gregor Lavrič. Urbar iz leta 1621, ko je bil župan Jurij Reparčič iz Retij, pokaže za več kot sto odstotkov drugačno sliko. Cele, polovične ali četrtinske kmetije so se začele drobiti na še manjše. Tako je bilo v župniji Loški potok in Retjah leta 1621 že kar trinštirideset kmetov na dvanajstih kmetijah. Iz dveh kajzarjev leta 1573 jih je v petdesetih letih nastalo kar triindvajset in ti so morali na leto plačevati po dvajset krajcarjev in opraviti po šest dni tlake. Tudi kmečke dajatve so se v petdesetih letih spremenile. Tako je na primer Jurij Vesel od 1/2 kmetije dajal svojemu zemljiškemu gospodu: 30 krajcarjev, 5 kvartov soli, 8 povesmov prediva, 1—2 piščanca, 1—2 koštruna ali tri jagenjčke, 2 škatli mavrahov, 4 funte masla in 45 krajcarjev od mlina.

Iz Veselove zgodovine lahko razbe-

remo tudi naslednje: »Vasice Loškega potoka ležijo tri ure od Ribnice, dve od Sodražice in dve od Loža in dve od Prezida na Hrvaškem. Veliki gozdovi so proti Kočevju in Čabru, kamor ljudje hodijo na lov na polhe. Zemlja je bolj rodovitna v dolini. Malo sejejo pšenico, precej ječmena in krompirja. Krompir pa je poglaviti živež tega kraja. Med krompir sadijo grah in bob. Dosti je tudi zelja. Koruza ne dozori, čeprav so koruzni žganci poleg krompirja glavna jed.

Studencev je malo. Toda včasih pride do povodnji, ko so zalite cele vasi. Ker je tu zemlja revna, si iščejo domačini zaslužka drugje. Delajo obode za rešeta, tešejo trame in tudi tramove za železnico. Največji zaslužek je pa le na Hrvaškem, kamor vsako leto vse beži. Štirinajstleten mladenič in stari mož, ki mu moči že usihajo se tamkaj bratita. Sekajo les, tešejo legarje ali pa pripravljajo drva. Zmeraj pa je njihovo delo zelo težavno.«

Od tistih dob do danes se je veliko spremenilo. Toda še zmeraj lahko vidite furmanske vprege, gnojni koš in spredaj vprženega pitanega vola. Ljudje so silno dobri in prijazni, tako da obiskovalec kar ne more od njih. Vseeno pa bi si želeli v domačem kraju še več obratov, kajti mladi bi radi ostali doma v dolini, v kateri so se rodili.

Obiskali smo Retje v sončnem dopoldnevu, ko se je tudi v Loškem potoku prebujala pomlad. Franc Lavrič bo kmalu star petinštirideset let pa je še zmerom samski. Takih samcev je v vasi še dvajset in Franc Lavrič pravi: Zmerom sem mislil, da sem premlad, zdaj me pa nobena ne mara, ker sem prestar.

Toda otrok je vseeno veliko. Najstarejši vaščan Anton Korviš pa jih šteje že sedeminosemdeset.

Alojz Oražem pa je kovač. Tisti pravi silak kakor Peter Klepec in tudi njegov oče je bil kovač in on je zadnji, ki se v tej dolini poklicno ukvarja s to obrtjo. Moj sin ne bo več kovač, pove. Malo je pa tudi ponosen na to izjavo, saj je prepričan, da njegovemu sinu ne bo potrebno več tako garati, kakor je bilo treba njemu. V vasi v Retjah sta tudi dve gostilni. Pri Gregoričevih smo bili gostoljubno postreženi in, ko smo hoteli poravnati račun, je rekla gospodinja: »Ne, za vas, ki ste prvič v naši hiši, je vse zastonj.« Ladislav Lesar

Vas Retje v Loškem potoku (foto: Janez Klemenčič)

ZELJA PO SPOZNANJU NOVEGA

SLOVENSKI AKADEMIK PROF. DR. DUŠAN HADŽI

Pravijo, da ni močnejše mednarodne povezave od znanosti in celo, da so le pota znanosti resnično mednarodna. Širjenja znanstvenih spoznanj namreč ne ovirajo niti državne meje niti politična nasprotja, sloves imen, ki so za epohalnimi spoznanji, pa ni odvisen ne od mode in ne od managerjev. Znanstvenikovo ime ostane trajno med nami, kot je pač trajno njegovo znanstveno spoznanje.

V pogovoru z akademikom prof. dr. Dušanom Hadžijem beseda sicer ni neposredno nanesa na mednarodni značaj znanstvenega dela, pa vendar nam je po dobro uro trajajočem kramljanju z njim ostal prav ta vtis. Ime profesorja Hadžija je namreč zaslovelo med znanstveniki po vsem svetu, saj je njegovo delo na področju vibracijske spektroskopije molekul in kristalov z vodikovimi vezmi tako odmevno v mednarodni strokovni javnosti, da se danes že govori o Hadžijevi šoli na tem področju.

Po slednjem dejstvu bi človek sodil, da mora biti profesor Dušan Hadži že precej v letih, saj smo — vsaj za laike to velja — vajeni, da znanstveniki zaslovijo šele, ko so že dosegli častitljivo starost. Toda prof. dr. Dušan Hadži, ki ga v mednarodnih znanstvenih krogih poznajo že vrsto let, se je rodil šele pred 58 leti v Ljubljani. Diplomiral je tik pred koncem druge svetovne vojne iz kemije in fizike na takratni filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Po diplomii se je posvetil kemiji in leta 1953 doktoriral iz kemijskih znanosti. Toda fizika ni ostala brez vpliva v njegovem delu,

saj njegove raziskave v kemiji ves čas bistveno temeljijo na fizikalnih metodah.

Isto leto, kot je promoviral, je postal tudi docent na takratni prirodoslovno-matematični fakulteti ljubljanske univerze. Leta 1957 je bil izvoljen za izrednega, leta 1962 pa za rednega profesorja na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani, zdaj preimenovala v univerzo Edvarda Kardelja, kjer predava različna poglavja s področja strukture atomov in molekul.

Ves čas vodi tudi raziskovalno delo na oddelku za strukturno kemijo in organsko analizo na kemijskem inštitutu Borisa Kidriča v Ljubljani, kjer je bil pred 21 leti ustanovljen laboratorij za molekularno spektroskopijo. Prav po njegovi zaslugi je postal laboratorij svetovno znan center na področju infrardeče in ramanske spektroskopije. Dušan Hadži je namreč po eni strani prispeval k nadaljnjemu razvoju metode infrardeče spektroskopije in k njeni uporabi za določanje molekularnih in kristalnih struktur, po drugi strani pa je bistveno prispeval k razlagi nadrobnosti infrardečih in ramanskih spektrov, snovi, ki vsebujejo vodikove vezi. Ni torej presenetljivo, da je že leta 1967 postal dopisni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, leta 1974 pa njen redni član. Je tudi dopisni član Jugoslovanske in srbske akademije znanosti in umetnosti ter indijske nacionalne akademije znanosti. Za delo na področju vibracijske spektroskopije molekul in kristalov je dve leti kasneje prejel tudi najvišje slovensko priznanje znanstveniku — Kidričevo nagrado.

Kaj ga je usmerilo na pot znanstvenega raziskovanja? Pravi, da radovednost, neodpovedljiva želja po spoznavanju, odkrivanju novega, ki se ji ni mogel in se ji ne more upreti, in ki jo, kot je mimogrede povedal, žal tako pogreša pri večini današnjih študentov. Svet kemije pa ga je zamikal, ko je še kot deček prebral znamenito knjigo Lovci na mikrobe. Po gimnaziji se je sicer vpisal na medicino, vendar je kmalu spoznal, da brez temeljitega znanja kemije ni mogoče razumeti bioloških dognanj, kljub temu pa na medicini uporabljajo bore malo kemije, »manj, kot sem menil, da bi jo medicinci morali obvladati«.

Prepisal se je na kemijo in fiziko, ju doštudiriral in sedaj, po dobrih tridesetih letih, se je preko molekularne farmakologije spet povezal z medicino.

»Proučujem, kako zdravila učinkujejo, to je, kako se naravne učinkovine vežejo na določene dele celic in kakšne učinke povzročajo ob določenih pogojih,« je dr. Hadži poskušal poneostavljeno pojasniti svoja raziskovalna prizadevanja. Le-ta naj bi ga privedla do spoznanja nekih splošnih zakonitosti, s po-

močjo katerih bi lahko učinke določenih snovi na celice vnaprej napovedovali, ne da bi bilo treba opraviti na stotine analiz.

»Učinkovine, naravne ali umetne, s morajo vezati na določene dele celic. Po goj za vezavo in učinek, ki iz tega sledi, so določene strukturne značilnosti molekule učinkovine, ki jih je pa treba šele opredeliti. Z drugimi besedami, iščemo zveze med strukturo in biološkim učinkom. Končni cilj dela je načrtovanje molekul, ki imajo specifičen učinek, tak, kot ga potrebujemo za zdravljenje neke bolezni,« pravi dr. Dušan Hadži.

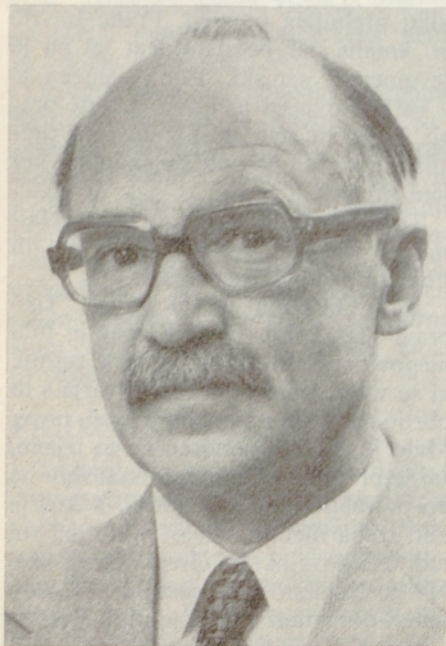
Svoja dognanja sproti zapisuje, kolikor mu to pač uspeva ob obilici dela, in objavlja v domačih in tujih strokovnih revijah. Število publikacij, ki jih je že objavil, se je tako povzpelo na prek 160, čeprav je poudaril, da je zelo kritičen pri odločitvi, o čem pisati.

»Menim, da je objave vredna le tista znanstvena razprava ali poročilo, ki pove nekaj novega. Danes pa nekateri znanstveniki vse preveč sredstev in papirja rabijo za nadrobnosti, ki ne pomenijo resnične novosti,« je povedal na osnovi svojih uredniških izkušenj, ki jih nima malo. Ker je član uredniških odborov več domačih in uglednih tujih strokovnih revij, mora namreč prebrati veliko razprav in poročil.

Kljub delu, ki ga zaposluje ves dan — »dopoldne na inštitutu opravljam tekoče zadeve, ga tako rekoč zapravim, saj številni opravki, ki se jim ne morem izogniti, niso kaj dosti povezani z raziskovalnim delom. Raziskovanju se lahko posvetim šele po »službi«, to je popoldne in zvečer« — mu preostane tudi čas za njegov konjiček. V prostih večernih urah pregleduje in niza v mozaik številne drobne kamne, črepinje in plovce, ki jih poleti pobira z morskoga dna v Istri.

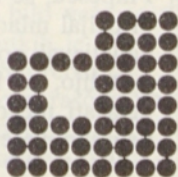
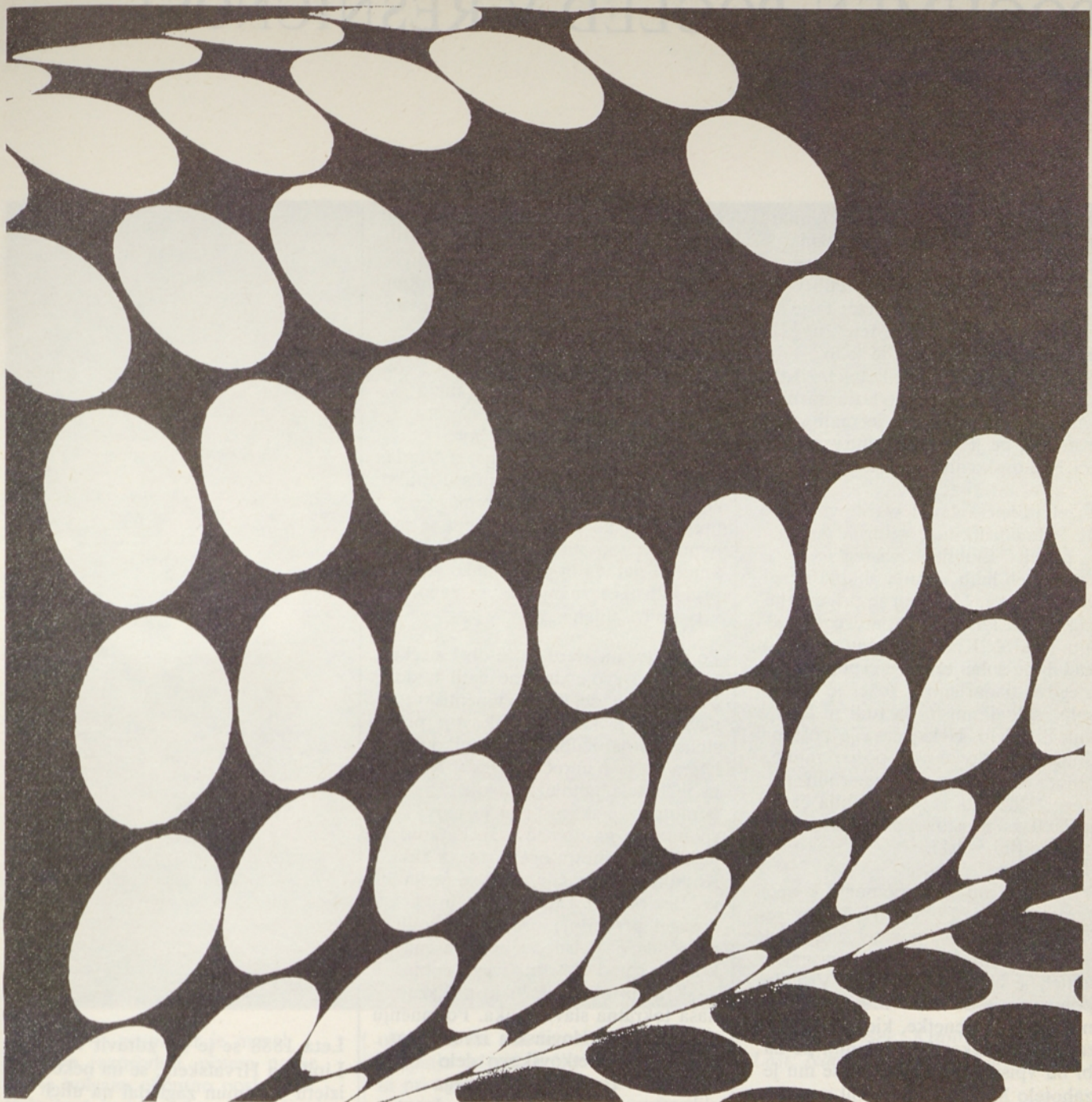
Ob koncu tedna jo najraje mahne v hribe. V bližnje Kamniške planine, kadar ima bolj malo časa. Kadar pa se lahko delu odtrga za več dni, se poda tudi kam dalj. Lani je na primer prehodil celo Durmitor, Šar planino in Prokletije.

»Vendar jih čez slovenske gore skorajda ni,« je poudaril. Prav njegova navezanost nanje ga je, konec koncev, kljub številnim vabilom tujih univerz obdržala v Sloveniji. »In seveda zavest, da ne moreš kar pustiti nečesa, kar si začel nekje ustvarjati,« je še dodal.

Prof. dr. Dušan Hadži

Silvestra Rogelj

**časopisno in
grafično
podjetje
delo
tiskarna** **najsodobnejše
grafično
podjetje
v
jugoslaviji**

Sprejemamo naročila za izdelavo grafičnih izdelkov v klasičnem, IBM in foto stavku, tiskanih v visokem ali ofsetnem tisku na najsodobnejših strojih v enobarvnem ali večbarvnem tisku: časopisi in revije na knjižni ali ofsetni rotaciji, prospekti in katalogi, knjige in brošure, etikete in obrazci

Klišeeji in barvni izvlečki, izdelani na varioklišografu, scannerju ali na klasičen način. Sodobno opremljena knjigoveznica za trdo in mehko vezavo. Plastificiranje in lakiranje vseh vrst tiskovin. Priznana kvaliteta. Solidne cene. Dobavni roki po dogovoru.

POGUMEN POGLED V RESNICNOST

SLAVNE SLIKE

JOŽEF PETKOVŠEK se je 7. marca 1861 rodil na Verdu v premožni kmečki družini kot najmlajši med šestimi otroki. Že po treh letih življenja je ostal brez očeta; ta je zapustil posestvo sinu Matevžu, ki je tudi kmalu umrl in je tako domačijo podedoval mladoletni Jožef. Otroku so sprva gospodarili razni varuhi, kasneje, ko se je mati vnovič poročila, pa je pričel voditi vse posle pri Petkovškovih Kotnikovih sosed.

Jožef je sprva hodil v osnovno šolo na Vrhniki, kasneje v Idriji, potem je prišel v Ljubljano na realko, a je že po treh letih šolanja obupal in se vrnil domov. Mati mu je prigovarjala, naj se loti kmetovanja, a drugi, med njimi varuh Kotnik, so mu svetovali nadaljnje šolanje, ker so spoznali njegovo nadarjenost. Jožef je zavrgel šolo, nič kaj smisla pa tudi ni imel za kmečko delo. Nekaj časa je postopal doma, občudoval prelepo pokrajino, potem pa se je spričo materinih pogostnih očitkov, da izgublja čas, prijavil za prostovoljca v bosenski okupacijski vojski.

Vojaščina mu je pripomogla k večji samostojnosti. Po vrnitvi domov je sicer še tu in tam poveseľjačil, vendar se je že lotil slikanja. Njegov prvi učitelj je bil Simon Ogrin z Vrhnike, potem pa je odšel — tudi na Ogrinov nasvet — v Benetke, kjer je delal na tamkajšnji slikarski akademiji ne da bi bil vpisan nanjo. Kmalu se mu je zahotelo Münchna, ki je bil pogostna učna postaja slovenskih slikarjev. Tu se je šolal na slikarski akademiji in je že po nekaj letih postal tako gotov svojega znanja, da se je odločil za življenjsko pot samostojnega slikarja. Delal je, študiral — in se nepričakovano znašel v Parizu; denarna podpora je redno prihajala od doma, tako da je bil lahko učenec Aleksandra Cabanela, mojstra, ki je v tisti dobi užival v svetu največji slikarski modni sloves. V francoski prestolnici je prijateljeval predvsem s slovenskim slikarjem Jurijem Šubicem, ki ga je uvajal v družbo in mu pomagal, se razočaral pri Cabanelu in kasneje celo pri slovitima Manetu in Monetu, in dognal, da pri razvoju odloča le lastna ustvarjalna pot ne pa akademska drobnjakarska natančnost. Redno je hodil na

razstave, v slikarskih zbirkah pariških razstavišč skrbno študiral dela starih mojstrov, pridno kopiral, snoval in slikal in v kratkem časovnem obdobju nekaj mesecev ustvaril veliko število del, ki pa niso vsa dosegla naše dobe.

Po Parizu si je spet zaželel malo Münchna, doživel v njem zavist slikarjev rojakov, ki niso hoteli verjeti, da je zmogel »kmet z Verda« nabrati si v tako kratkem času toliko znanja, potem pa ga je premagalo hrepenenje po domu. V njem se je namreč z vso silovitostjo prebudila kmečka narava in pod »tanko plastjo pridobljenega znanja je ves zagorel v tvornih sanjah« . . .

Po vrnitvi na Verd se je ob kmečki miselnosti svoje družine čutil hudo osamljenega ob svojih umetniških načrtih, a je kmalu dobil svoje prvo slikarsko naročilo: ena Kotnikovih hčera se je namreč možila v Kranj in je hotela potolažiti svoje domotožje s sliko, ki bi jo naj spominjala na domač kraj. Petkovšek je izbral za motiv ogel vrtnega zidu Kotnikove domačije, kjer se steka več izvirkov v Ljubljano, in dosegel precejšnje priznanje svojih naročnikov. V isti čas sodi še ena krajina izpod umetnikovega čopiča — Krajina ob vodi, ki jo prikazuje naša tokratna slavna slika. Po mnenju umetnostnozgodovinskih izvedencev izpričuje to Petkovškovo delo »prelom s tradicijo krajinskega slikarstva in izraža vse tisto, česar v velikem žanru dotlej ni bilo mogoče slikarsko izraziti«.

Sodobniki Petkovška — slikarja so v tistem času že poročali, da so se pri Petkovšku — človeku večkrat kazale bolezenske motnje in vplivale na njegovo duševnost. Nekateri so menili, da je bil dedno obremenjen, a da je tudi neredno življenje pospeševalo bolezen, kaže pa, da ni bilo nikogar, ki bi se znal — in hotel — poglobiti v njegovo življenje in ustvarjanje.

Sklenil je ostati na Verdu in nič več ni mislil na študij v tujini, vendar se je vseskozi dopisoval s pariškimi slikarskimi znanci in je tudi redno prejemal publikacije pariških likovnih salonov.

Leta 1888 se je šel zdraviti v toplice Lipik na Hrvaškem, se na nekem izletu v Zemun zagledal na ulici v očarljivo dolgoľasko Marijo Filipescu, se naglo odločil za poroko, pripeljal mlado ženo na Verd in hitro nadaljeval poročno potovanje v Italijo, na katerem se je že pričela oglašati njegova duševna neuravnovešenost.

Po vrnitvi domov se je s podvojeno močjo lotil portretiranja, narisal tudi portret svoje žene, ki ga je kasneje uničil, a je zanj slikar Matija Sternen dejal, da je najboljše Petkovškovo delo, in med posameznimi napadi mrzlično ustvarjal kot da bi slutil, da ni več mnogo ustvarjalno bistrih dni pred njim.

Zavoljo nepoznavanja kmečkega dela je jela njegova domačija propadati

in slikar — gospodar je moral posestvo razprodati, potem pa se mu je bolezen občutno poslabšala. Nekajkrat je odhajal na zdravljenje in se vračal domov, a zbranega miru za pravo ustvarjanje ni bilo več. V svojih nesrečnih trenutkih je uničeval lastne slike, jih prebarval ali celo razrezal. Zavoljo naraščajočih stroškov so morali njegovi domači razprodati preostala slikarjeva dela; nepoznavalski Simon Ogrin, prvi učitelj, jih je sramotno nizko ocenil, kot »kose pokvarjenega platna« in tako dopolnil sramoto tistega Petkovškovega življenjskega obdobja. Tako se je pričel proces uničevanja slikarjeve umetniške zapuščine... Jožef Petkovšek je umrl 22. aprila 1898, ko je šest let živel na Studencu, ljubljanski bolnišnici za umobolne, kamor je leta 1892 odšel za vedno.

ošabnost sta vsa leta Petkovškovega življenja odvrčali ljudi od njega in pri sodobnikih ni vzbujal zaupanja, a je bil prvi, ki je odkril razpoke v idealizirano lepi podobi našega naslikanega 19. stoletja. Ustvaril je mnogo slik, pokrajin, portretov, tihožitij, a danes lahko občudujemo le 24 med njimi; v izgubo je šlo tudi mnogo študij, kopij in celo bakrorezov ter perorisb po lastnih kompozicijah.

Bil je prezgodnji znanilec čistega umetniškega poklica in je zato trpel vse muke, ki sta mu jih prizadejala čas in napačna vzgoja njegovega naroda. S svojimi deli pa je le dosegel tisto stopnjo zrelosti, ko si človek upa pogledati v obraz resničnosti. Zato ga danes vrednotimo kot najsodobnejšega med slikarji svojega stoletja.

*Jožef Petkovšek: Krajina ob vodi
Last: Narodna galerija, Ljubljana*

MIKAVNA, ZELENA DOLENJSKA

IZLET V GROSUPELJSKO OKOLICO

V neposredni okolici Ljubljane je vrsta izletniških točk, ki so zlasti ob nedeljah in praznikih izredno obiskane. V času glavne turistične sezone se jim pridružijo tudi številni tujci. Tokrat smo se odpravili v grosupeljsko občino, kjer smo se o turističnih zanimivostih pogovarjali s predsednikom občine Janezom Lesjakom.

Značilna valovita dolenjska pokrajina postaja čedalje bolj privlačna za številne izletnike. Res so zdaj v večini še domačini, prebivalci naše republike, vendar pa je med njimi tudi iz leta v leto več tujcev, ki odkrivajo prave čare te deželice. Ljubljančani in drugi hite postavljati vikend hišice in občini Grosuplje ni preostalo ničesar drugega, kakor da v sodelovanju z urbanisti določi zazidalna območja za počitniške hišice. Pravih turističnih objektov je v občini še malo — na prvem mestu moramo omeniti hotel Polževo pri Višnji gori, motel Turist ob magistralni cesti Ljubljana—Zagreb, Partizanski dom na Debelem hribu, gostišče Taborska jama, ki služi zlasti obiskovalcem te naravne znamenitosti, v vseh večjih krajih pa je tudi vrsta znanih gostiln, od katerih številne slove po dobri domači hrani. Skupno so lani v občini zabeležili 28.000 nočitev, kar

sicer ni velika številka, a vendar so z njo zadovoljni, saj se zavedajo, da je večina turistov prehodnih.

IZLETNIŠTVO — V grosupeljski občini je močno razvit izletniški turizem, saj je v občini vrsta privlačnih krajev, v katerih se izletniki radi ustavljajo. Posebno mesto ima Taborska jama, ki si jo letno ogleda nad 10.000 obiskovalcev. Zlasti številne šolske skupine se rade napotijo v rojstni kraj pisatelja Josipa Jurčiča, Muljavo, ki jo skupno obiše po 20 do 25 tisoč šolarjev. Zanimiva izletniška točka je tudi izvir Krke in sploh vsa dolina Krke. Številni ljubitelji lepe cerkvene umetnosti si ogledajo znameniti samostan v Stični, vedno pa je dovolj obiskovalcev tudi v Partizanskem domu na Debelem hribu v dolini Temenice. V številnih vaseh grosupeljske občine so ohranjeni lepi primeri stare kmečke arhitekture, ki vzbujajo občudovanje tudi pri številnih tujcih. Lep obisk beleži tudi muzej lončarskih izdelkov v Podsmreki pri Višnji gori, ne nazadnje pa je za številne izseljence zanimiv tudi rojstni dom ameriško-slovenskega pisatelja Louisa Adamiča v Blatu pri Grosupljem.

NACRTI — Grosupeljski turistični delavci imajo veliko želja in načrtov,

ki jih nameravajo uresničevati postopno, kakor jim bodo dovoljevale razmere. V samem Grosupljem bi radi postavili hotel, motel Turist pa ima v načrtu, da bi postavil podoben objekt, kot je zdajšnji, še na drugi strani ceste. Najbolj jih teži to, da v vsej dolini Krke, ki je vsaj v svojem zgornjem toku še resnično čista in lepa reka, nimajo niti enega samega večjega gostinskega objekta. Zdaj imajo že predvideno lokacijo, zato bo to lepa priložnost za možnega investitorja. Veliko skrbi posvečajo tudi cestam, ki so že občutno boljše, kot so bile še pred nedavnim, zadovoljni pa še vedno ne smejo biti.

SPREMEMBE — Najbolj prispeva pri razvoju turizma splošna življenjska raven prebivalstva. S tem se v občini resnično lahko pohvalijo. V občini imajo za zdaj dovolj delovnih organizacij, ki zaposlujejo skupno že 4800 ljudi, skoraj toliko pa se jih vozi na delo — v glavnem v Ljubljano. Kupna moč prebivalstva nenehno raste, in zdaj še skoraj ni vasi v občini, ki ne bi bila skoraj v celoti prenovljena. Zunanja podoba vasi se nenehno spreminja — rastejo nove hiše, nova gospodarska poslopja in tudi družbeni objekti. Nekatere vasi so dobile že kar mestni značaj.

PEVSKO SREČANJE — V grosupeljski občini trenutno deluje že 18 pevskih zborov, ki jih je v veliki meri spodbudilo največje pevsko srečanje v naši republiki — v Šentvidu pri Stični. Letos bo v tem kraju že jubilejni, deseti tabor slovenskih pevskih zborov, na katerem pričakujejo rekordno udeležbo pevcev iz vse Slovenije in tudi iz zamejstva. Svoj prihod je najavilo kar 165 pevskih zborov s skupno prek 5000 pevci. To je izredna kulturna prireditve, ki ji daleč po svetu ni moč najti primerjave. Tabor je velika spodbuda tudi za sam razvoj tega malega kraja, ki postaja čedalje bolj zanimiv tudi v turističnem pogledu. Šentvid je tudi med najlepše urejenimi kraji v Sloveniji.

Ob koncu razgovora o turizmu na grosupeljskem je predsednik skupščine te občine Janez Lesjak še dejal, da je trenutno na delu v tujini približno 400 njihovih krajanov, doma pa jim primanjkuje delavcev. Vse več domačinov pa se vrača v domovino in tako prispeva tudi k razvoju domačih krajev.

-en

Hotel Polževo pri Višnji gori (foto: Marjan Garbajs)

NAŠI KOVČKI V TUJIH DEŽELAH

TUDI SLOVENCE JE ZAJELA POTOVALNA MRZLICA

Dandanes Slovenci in Jugoslovani veliko potujejo, doma, pa tudi po svetu. Res je sicer, da so bili že naši pradedje, dedje, očetje precej nemirne narave in so pogosto rajžali po svetu, toda ta potovanja so bila čisto ekonomske narave — šli so s trebuhom za kruhom. Le redkokateri bogatin si je lahko privoščil tudi turistično pot v tujino, medtem ko je danes potovanje po svetu že nekakšno množično razvedrilo, ki se ga v velikem številu udeležujejo tudi naši ljudje. Skoraj vsak, brez izjeme, se lahko odpravi na pot v bližnje dežele, mnogi pa tudi daleč v svet.

Potovanja v tujino so zadobila svojo množično obliko takrat, ko so se meje na široko odprle in ko je začel rasti življenjski standard. Slovenska dežela je bila vedno nekako odprta in na prepihu in potovalni nemir med Slovenci je že tradicija, toda tako odprta, kot je danes, še nikoli v zgodovini ni bila. Trditev, da so jugoslovanske meje med najbolj odprtimi na svetu, ni iz trte zvita. Treba si je ogledati le nekatere mejne prehode, pa se lahko o tem vsakdo prepriča. Mejni prehodi, kot na primer Škofije pri Kopru, Fernetiči pri Trstu, Šentilj pri Mariboru so, ne samo ob praznikih, temveč kar naprej tako obremenjeni s prometom, da jih morajo nenehno širiti in hkrati odpirati nove mednarodne mejne prehode. Čezmejni promet je veljanska široka reka popotnikov. A to velja tudi za jugoslovanska letališča. Ljub-

ljansko letališče so v zadnjih letih zaradi strmo naraščajočega prometa že dvakrat modernizirali. Podobno so morali storiti tudi z drugimi letališči, medtem ko prav zdaj širijo in urejajo beograjsko letališče Surčin. Odprli so vrsto novih letališč, med njimi tudi novo mariborsko mednarodno letališče, ki se je v nekaj letih zelo dobro uveljavilo.

Seveda se povečuje tudi promet na železnici, avtobusnih progah in na morju.

Jugoslovani potujejo v tujino v svojem lastnem aranžmaju pa tudi organizirano, se pravi s posredovanjem turističnih in potovalnih agencij. Obiskujejo sorodnike, vozijo se po nakupih, v zadnjih letih pa čedalje več tudi kot pravi turisti: ne samo v bližnje dežele, v znana letovišča, v evropske prestolnice, temveč tudi daleč po svetu, v Ameriko, Azijo, Afriko, Avstralijo, okrog sveta. Resnica je, da je samo v Sloveniji v zadnjih časih zrastle kar kakšnih trideset organizacij, ki pripravljajo potovanja po domovini pa tudi po tujini, kar že samo po sebi pomeni, da je zanimanje za potovanja izredno. Slovenski potovalni nemir odseva že iz reklamnih oglasov samih. Vsak teden slovenski časniki objavijo cele strani razpisov, ki ponujajo niti ne tako draga potovanja ali letovanja v Veliki Britaniji, Franciji, Skandinaviji, ZR Nemčiji, Švici, Turčiji, da o sosednjih Italiji, Avstriji, Grčiji, Bolgariji, Madžarski niti ne govorimo. Kot kažejo ti razpisi sami, Jugoslovani še

največ potujejo, če izvezamo sosedne dežele, v Španijo, Veliko Britanijo, Tunizijo, na Malto, v Turčijo, Maroko, Francijo, v Egipt. Taka potovanja so vsaj enkrat na teden, občasno pa agencije prirejajo potovanja tudi v daljne dežele, kot v Skandinavijo, v ZDA, Mehiko, Južno Ameriko, na Karibe, v Kenijo, Tanzanijo, na otoke v Indijskem oceanu, na Kitajsko, v Indonezijo, Tajsko, Burmo itd.

Da gre za nekakšen potovalni boom, o tem ne more biti več nobenega dvoma. Ali pa lahko tudi že rečemo, da Slovenci raje potujejo kakor drugi narodi? Na to vprašanje je težje odgovoriti. Zanesljivo je le, da Slovenci in Jugoslovani sploh veliko pogosteje potujejo, kakor so včasih, in da v tem svojem spoznavanju sveta in v tem potovalnem nemiru prav nič več ne zaostajajo za drugimi.

Turistični delavci pa vendarle ugotavljajo razlike. Slovenci, pravijo, potujejo, tudi če niso ravno premožni, potovanj se v zelo velikem številu udeležujejo upokojenci, tudi taki s sorazmerno nizkimi pokojninami, in študentje. Merilo ni več denar, temveč prosti čas.

Res pa je, kot ugotavljajo v agencijah, da je slovenski turist nekolikanj nemirnejši od drugih popotnikov. Čas mu veliko pomeni, zato ga hoče pametno izkoristiti, to velja zlasti za zaposlene ljudi, tiste torej, ki še ne uživajo pokojnine. Tak človek hoče del dopusta prebiti v miru, v kakšnem letovišču ali v svoji počitniški hišici, tako da mu potlej preostane samo še kak teden dni časa za potovanja. V tednu dni pa se seveda ne da priti daleč. Zato so za takega turista najprivlačnejša potovanja, ki segajo čez vikend in mu vzamejo od dopusta samo še kak dan ali dva. Ker torej nima veliko časa, hoče v kratkem videti čem več, priti čimdlje. Zato seveda čedalje bolj seda v letala. Za nakupovanja v tujini ni več tiste vneme, ki je dolgo »mučila« slovenskega popotnika. Zdaj hoče turist videti čimveč zanimivosti in znamenitosti dežele, v katero potuje, se udeleževati vseh izletov iz matičnega kraja v tuji deželi, a brez nakupa spominkov tudi ne gre. Še vedno je namreč značilno, da vsak misli, da mora v tujini kupiti vsaj en spominek, sicer se ne vrne pomirjen. V tem se naš turist precej razlikuje od tujega, kakor se od njega razlikuje tudi po tem, da skorajda ne zna mirovati. Videti in doživeti hoče čimveč, kakor da ne bo več priložnosti.

A teh bo seveda še veliko — Jugoslavija je kar se le da na stežaj odprla svoja vrata Jugoslovanom kakor tudi tujcem.

Bernardin, novo hotelsko naselje na slovenski obali — polnijo ga tujci, domače turiste pa mikajo tuji kraji (foto: Janez Zrnc)

Slovenski koledar 1980

To bo knjiga, ki je ne boste mogli pogrešati. Obsegala bo 336 strani. Vanjo bo uvezena tudi umetniška priloga z barvnimi podobami.

Slovenski koledar 1980 vas bo izčrpno informiral o nekdanjem in sedanjem življenju v Sloveniji in Jugoslaviji. Več kot 60 znanih novinarjev, pisateljev in strokovnjakov se trudi, da bi vam v poljudni in privlačni besedi prikazalo današnji utrip življenja v Sloveniji.

Slovenski koledar 1980 bo prinesel tudi nekaj temeljnih tem iz življenja Slovencev v svetu, pa tudi bogato ilustrirano kroniko življenja slovenskih društev v zadnjem letu.

Uredniški odbor, ki pripravlja Slovenski koledar 1980, bo poskrbel, da bo v njem tudi obsežen Literarni almanah – skrben izbor zanimivega branja iz matične domovine in iz izseljenskih logov.

Slovenski koledar 1980 bo knjiga trajne vrednosti, po kateri boste lahko segali vedno znova. Na njegovih straneh vam bo odgovorjeno na številna vprašanja, na katera si morda sami ne znate odgovoriti.

Izpolnite spodnjo naročilnico in nam jo pošljite še danes na naslov: Slovenska izseljenska matica 61000 Ljubljana Cankarjeva 1/II, Jugoslavija

Naročilnica za
Slovenski koledar 1980

ime in priimek

naslov

država

nepreklicno naročam **Slovenski koledar 1980.**

Naročnino 100 dinarjev (6 USA \$, 10 DM ali ustrezno vrednost v drugih valutah) bom poravnal po prejemu računa.

podpis naročnika

Učbenik slovenščine

**ZAKAJ NE
PO SLOVENSKO**

**SLOVENE
BY DIRECT METHOD**

ponovno v prodaji!

Številni slovenski rojaki po svetu in številni tujci, ki so se želeli naučiti slovenski jezik, so že pred leti spoznali pravo vrednost tega modernega učbenika, ki ga je izdala Slovenska izseljenska matica. Učbenik sestavlja knjiga z razlago v angleškem jeziku in šest malih gramofonskih plošč v ličnem skupnem ovitku. Zaloga kompletov je bila kmalu razprodana, glede na veliko zanimanje pa se je Slovenska izseljenska matica odločila, da ponovno dopolni večje število izvodov z gramofonskimi ploščami.

Učbenik slovenščine za tujce »ZAKAJ NE PO SLOVENSKO« – Slovene bz direct Method je primeren tako za tiste, ki že imajo osnovno znanje slovenščine, pa bi si ga želeli le obnoviti in razširiti, kakor za tiste, ki ne znajo ničesar, in bi se radi naučili slovensko za vsakdanjo rabo. Avtor učbenika je znani slovenski jezikoslovec, univerzitetni profesor dr. Jože Toporišič, ki se je v zadnjem času uveljavil zlasti s slovnici slovenskega jezika za osnovne in srednje šole in tudi z znanstveno slovensko slovnico. Cena: 350.— din (20.— USA \$). Poštino zaračunavamo posebej. Komplete učbenika »ZAKAJ NE PO SLOVENSKO« lahko naročite na našem naslovu:

*Slovenska izseljenska matica
61000 Ljubljana
Cankarjeva 1/II
Slovenija-Jugoslavija*

MED ROJAKI PO EVROPI

POGOVORI IN DOGOVORI V ZR NEMČIJI IZOBRAŽEVANJE V TUJINI

Pri jugoslovanskih državljanih, ki so začasno zaposleni v ZR Nemčiji, se kaže vedno večja potreba po splošnem in strokovnem izobraževanju. Višja stopnja izobraženosti jim pomaga v začasnem delovnem okolju, prav tako koristna pa bo tudi za uspešnejše delo po vrnitvi v domovino. To so med drugim poudarili v pogovorih predstavnikov jugoslovanskih izobraževalnih ustanov v ZR Nemčiji in konzula za šolstvo, ko so obravnavali osnovne elemente novega družbenega dogovarjanja o izobraževanju naših delavcev v tujini. Omenjeni dogovor naj bi letos sprejele republike in obe pokrajini. Opozorili so tudi na čedalje večjo skrb jugoslovanske skupnosti za delavce, ki so začasno zaposleni v tujini. Kot so dejali, je nujno treba razširiti dejavnost izobraževalnih ustanov Jugoslavije pri izobraževanju naših državljanov, od osnovnega in srednjega izobraževanja do višje strokovne izobrazbe.

Prosvetne in druge oblasti ZR Nemčije opozarjajo tujce, naj tudi sami pomagajo, da se bodo njihovi otroci uspešneje učili v nemških osnovnih šolah. V zvezi s tem so navedli, da je praksa diskriminacije in selekcije nesprejemljiva, saj mnogi otroci naših in drugih tujih državljanov zaradi neprilagojenosti in nezadostnega znanja nemščine niso mogli pravočasno in dovolj uspešno končati osnovne šole. Zato so jih potisnili na »stranski tir« oziroma jih prisilili, da se zaposlujejo v poklicih, ki se jih nemški državljanji otepaajo.

KULTURNO SLAVJE SLOVENCEV V HILDNU

ZAVOLJO BOLJŠIH ODNOSOV

Mesec marec je bil v mestu Hildnu v Zvezni republiki Nemčiji namenjen dnevom jugoslovanske kulture, ki so zajeli številna področja kulturnega in umetniškega življenja sodobne Jugoslavije.

Zamisel za omenjene dneve se je porodila v hildenskem mestnem svetu v okviru hvalevrednega načrta za poživitev kulturnega sodelovanja z drugimi deželami. Jugoslovanska stran je bila takoj za to, saj živi v Hildnu in njegovi okolici precej Jugoslovancev. V obojestransko zadovoljstvo je bilo v času snovanja vsebine teh dni sklenjeno, da se bo jugoslovanska kultura predstavila meščanom Hildna s pomembnimi stvaritvami s področja glasbe, baleta, filma in slikarstva, s predavanji o jugoslovanskem kulturnem življenju, s pogovori in nastopi kulturnih društev naših delavcev na začasnem delu v teh krajih ZR Nemčije.

Prireditveni mesec je v imenu obolele županje Hildna Wiederholdove, ki jo poznamo kot prijateljico in spoštovalko dela tamkajšnjih jugoslovanskih društev, odprl njen namestnik Wilhelm Giesen. Poudaril je, da ni naključno, da si je hildenski mestni svet izbral Jugoslavijo za prvo deželo, ki jo želi podrobneje spoznati v okviru rezultatov poglobljenega kulturnega dela. V Hildnu živi namreč mnogo Jugoslovancev, ki jih meščani cenijo, mestni svet pa bi želel, da bi se vzajemno razumevanje med posamezniki razširilo in zajelo celotno podobo dežele, od koder prihajajo delavci. Pozdravnim besedam z nemške strani je odgovoril jugoslovanski veleposlanik v Bonnu Makić in

poudaril pomen kulturnega sodelovanja v prizadevanju za boljše odnose med posameznimi državami, ataše za tisk in kulturo na jugoslovanskem veleposlaništvu Vraneš pa je v svojem nagovoru dejal, da kulturno sodelovanje med obema državama krepi tudi medsebojno povojno zaupanje.

Osrednja prireditelj dnevo jugoslovanske kulture je bil večer slovenske in nemške folklore. V mestni dvorani se je zbralo več kot 700 prebivalcev Hildna in jugoslovanskih državljanov, ki tam delajo. Gledalci in poslušalci so zlasti toplo pozdravili člane moškega pevskega zbora KUD Obrtnik iz Maribora, ki so v celoti sami nosili stroške gostovanja in koncerta v Hildnu. V sporedu, ki je trajal več kot tri ure, so nastopile folklorne skupine in zbor slovenskih otrok, ki obiskujejo dopolnilni pouk materinščine v Hildnu in Essnu, slovenski zabavni ansambel Štatenberg ter nemški moški in otroški pevski zbor. S to prireditvijo so naši delavci iz Hildna in njegove okolice proslavili tudi letošnji mednarodni dan žensk.

Do konca marca so v Hildnu nastopili še nekateri jugoslovanski gostje. Posebej velja omeniti zagrebški simfonični orkester s solistoma pianistoma Fredom Došekom in Borisom Ulrichom, zagrebški godalni kvartet, flavtistko Ireno Grafenauer iz Ljubljane, zagrebško baletko Astrid Turino in med glasbenimi deli prvo izvedbo skladbe Hasanaginica na besedilo Goethejevega prevoda znane srbske pesmi.

V Hildnu so si tamkajšnji prebivalci ves marec ogledovali tudi razstave jugoslovanskih umetnikov, med njimi grafike Kiarja Meška, slikarja iz Ljubljane, pa dela pod skupnim naslovom Salon Kosova, in se zelo pohvalno izražali o njih.

NOVO SLOVENSKO DRUŠTVO KAJUH V UHINGENU

ŽELJA JE POSTALA RESNICA

Na področju Esslingena, Reichenbacha in Göppingena so Slovenci zelo prizadevni.

Večkrat smo v naših časopisih na tujem in v domovini zasledili članke o delovanju iniciativnega odbora za ustanovitev društva Kajuh v Uhingenu. Željo po društvu pa dokazujejo tudi številne pristopnice naših rojakov na tem področju.

Ze nekaj časa so potekale priprave za ustanovno skupščino. Člani odbora so se redno sestajali, si brez ugovaranja porazdelili delo in želeli, da skupščina uspe. Prisostvovala sem sestankom in vse bolj spoznavala naše ljudi, njihovo požrtvovalnost in prizadevnost, da bi ohranili pravo slovenstvo na tujem.

S pravnimi napotki za delo in izvedbo ustanovne skupščine je člane odbora seznanil naš generalni konzul France Presetnik. Radi ga imajo, upoštevajo njegove nasvete in žele, da bi bil večkrat z njimi. Nekateri člani odbora je pozval v Stuttgart, kjer jim je pojasnil pomen pravilnika društva Kajuh. V celoti je predelal pravilnik z njimi, se ustavil ob nekaterih manj razumljivih členih in jih preprosto in razumljivo razložil. Na zadnjem sestanku pred ustanovno skupščino je bil tudi predsednik koordinacijskega odbora Alojz Zorger iz Stuttgarta. Med drugim je predvsem izrazil željo, da bi naj novo društvo tesno sodelovalo z ostalimi petimi slovenskimi društvi na območju

Stuttgarta. Vsem prisotnim članom odbora je potem zaželel še najlepših uspehov pri njihovem nadaljnjem delu.

Dne 10. marca se je v Turnhalle v Uhingenu zbralo veliko število naših rojakov. Prišli so, da končno z volitvami uresničijo tiho željo po združitvi vseh Slovencev na tem področju. Velikemu zboru so prisostvovali tudi generalni konzul France Presetenik s soprogo, predsednik koordinacijskega odbora iz Stuttgarta Alojz Zorger s soprogo in urednik časopisa Naš delavec Matjaž Vizjak iz Ljubljane. Volitve so potekale v najlepšem redu. Volilci so v upravni odbor izvolili najsposobnejše kandidate, ljudi, ki so jim zaupali nadaljnje delo in vodstvo društva.

Drugi del prireditve smo nadaljevali s proslavljanjem dneva žena. Učenci slovenskega dopolnilnega pouka so se dobro pripravili; svojim mamicam so brez napak izpeljali program, ki so ga prav lepo izvedli in jim tako izrazili svoj največji HVALA. Že ob vstopu v dvorano so naši fantje presenetili vse žene z rdečimi nageljni in tako izrazili globoko spoštovanje do vseh žena ob njihovem prazniku.

Vsi v dvorani so z zanimanje sledili poteku ustanovne skupščine in kulturnega sporeda. Učenci so recitali, peli, plesali in igrali. Pohvaliti moram naše žene, ki so tako čustveno zapele splet slovenskih narodnih pesmi. In moški oktet iz Stuttgarta? Mogočno je po dvorani zadonela njegova pesem Oj, Triglav, moj dom. Lahko si mislite, kje so bile misli naših zdomec ob tej domorodni pesmi, prav gotovo doma pri svojih.

Po končanem sporedu pa so se naši rojaki pridno vrteli ob slovenskih melodijah Veselih vandrovcev iz Stuttgarta pozno v noč.

Dora Švagan, Stuttgart

PRVA VEČJA PRIREDITEV V ULMU POTREBUJEMO DRUG DRUGEGA

Prva večja prireditve v Ulmu je proti pričakovanju lepo uspela. V dvorani v Blausteinu se je zbralo veliko naših rojakov iz Ulma in bližnje okolice. Tod okoli živi precej Slovencev in imamo skupne navade in želje. Želimo si predvsem tesnejših medsebojnih stikov, tesnejšega sodelovanja. Prav zato smo tudi začeli razmišljati o ustanovitvi slovenskega kluba, kamor bi hodili izmenjavati misli, se radostiti, skratka početi vse tisto, kar bi nas veselilo.

Že na prvem sestanku, ko smo se zbrali le tisti starši, ki imamo svoje otroke v slovenski dopolnilni šoli, smo razpravljali o načrtih in sploh o delu v klubu. Izvolili smo 17-članski pripravljalni odbor, vendar smo vedno bolj prepričani, da bo prav pritegniti v odbor še več članov.

Misel o nujnosti razširjenega odbora se je pokazala kot prava ob naši prvi prireditvi. Dela je bilo mnogo, delavcev skoraj premalo, a smo le uspeli. Zakaj pa ne bi, pokazali smo voljo, svoje sposobnosti, in kar je najpomembnejše — složnost.

Naše žene in matere so bile že ob vstopu v dvorano najlepše sprejete. Dva vrla rojaka v gorenjskih narodnih nošah sta jim pripenjala nageljne v znamenje globokega spoštovanja, učenci slovenske dopolnilne šole pa so pripravili prisrčen spored. Pretresljivo so zaigrali dramatizirano Cankarjevo novelo Greh, mati učenca Sebastjana Klobase, pa je lepo odigrala mater. Občinstvo je z zanimanjem sledilo tudi drugim točkam sporeda. Otroci so

igrali, peli, recitali in starši so jim ploskali. Velik aplavz sta dobila Janez in njegov oče za zaigrano pesem Mami, s sporedom pa je bil zadovoljen tudi konzul Malalan družino iz Stuttgarta.

Morda je bil res že čas, da smo pričeli delati in se združevati. Mi, ki živimo tu v tujini, potrebujemo drug drugega, potrebujemo razvedrilo. In kolikokrat pomislim — kje smo bili toliko časa? Manjkal nam je pobudnik, zato še enkrat hvala tovarišici, ki nas je znala lepo prepričati, da potrebujemo medsebojnih stikov in da ne smemo pozabiti, da smo Slovenci tudi na tujih tleh.

Ob tej priložnosti se lepo zahvaljujemo KOS Stari trg pri Ložu ter tovarišema Berglezu in Rudiju Mlakarju in drugim za podarjeno slovensko zastavo, ki nam je med prireditvijo krasila dvorano. Prijetno presenečenje je bila dvojica v gorenjski narodni noši, za katero se moramo zahvaliti Pepi Auguštinovi z Babnega polja, ki nam ju je poklonila. Želimo pa si — do ustanovne skupščine — še lastne folklorne skupine.

*Boris Goljevšček, Ulm
predsednik iniciativnega odbora*

PROSLAVA V ULMU USPEH IN ZADOVOLJSTVO

Marčevsko proslavo v Ulmu smo posvetili vsem ženam-materam, ki živijo na tem območju. Z oglasnih desk to varn, iz trgovinskih izložbenih oken, kjer se zbere največ naših rojakov, so skrbno izdelani lepaki vabili naše ljudi, da se sestanejo in proslavljajo. Na dopolnilni šoli slovenskega pouka smo več kot mesec dni pripravljali in pilili program. Vanj sem vključila prav vse učence in se ob vajah prepričala, da so vzeli priprave zelo resno.

In prišel je dan prvega nastopa na odrskih deskah pred zbranimi poslušalci. Otroke je sicer bilo strah in kazali so ga tudi, a le za kratek hip. Vodila jih je le ena misel, združena z željo — uspeh, da bi razveselili svoje matere. Uspeli so, lepo so igrali, peli in recitali in več kot dvesto gledalcev in poslušalcev je s ploskanjem potrdilo njihov uspeh, zadovoljstvo pa se je odražalo na obrazih organizatorjev te prve večje prireditve v Ulmu.

Kaj je privabilo toliko Slovencev na proslavo? Ali je sploh potrebno vpraševati? Zbližujejo jih iste navade, jezik, skratka — domovina... Trdno medsebojno vez in željo po zbližanju sem spoznala že ob vseh razrednih proslavah, na katerih se je zbirala le peščica Slovencev, peščica tistih rojakov, ki imajo šoloobvezne otroke. In kje so bili ostali? Prav gotovo bi prišli, se veselili z nami, peli in plesali, — le vedeti bi morali.

Za marčevsko slavje smo vsi stopili v akcijo, obveščali naše rojake, jih pripravljali na srečanje, na ustanovitev slovenskega kluba. Inicijativni odbor, ki smo ga bili sestavili že na prvem srečanju meseca decembra lansko leto, se je na prvi prireditvi izkazal v najlepši luči. Poudariti moram složnost njegovih članov, čutiti je bilo kot da so ena družina. Delo, ki so ga opravili, je rodilo velik uspeh, saj so vsi v dvorani bili navdušeni, zadovoljen pa je bil tudi konzul Malalan z družino.

Vest o uspeli prireditvi se je med Slovenci v Ulmu hitro razširila in prepričani smo, da bo 19. maja še več rojakov našlo pot na naše drugo večje srečanje Slovencev.

Dora Švagan, Stuttgart

Igralci se po uspešni predstavi predstavljajo občinstvu: z leve na desno šepetalka Marjanca Bolčina, Napaljon — Anton Mernik, Napaljonov sin — Stanko Drenovec, Minica — Ivanka Lekše, Melhar — Rudi Suša, Liza — Marija Kuštrin, ženin Miha — Ivan Pavlič, Melharica — Aleksandra Suša, Neža »potovka« — Hilda Kraup, Andrejka, Mihov stric — Jože Motoze, režiser Franc Lekše, sedita Rožnikov kmet — Stanko Brili in mlinarjev hlapec — Danilo Bolčina

SLOVENSKA DRAMSKA SKUPINA V MÜNCHNU IMENITNA PREDSTAVA

Slovenska dramska skupina v Münchnu, ki jo vodi režiser Franc Lekše, je v začetku letošnjega marca uprizorila komedijo Cvetka Golarja Dve nevesti.

Predstavo si je ogledalo več kot dvesto gostov in je bila ena najboljših predstav — tako so zatrjevali gledalci — v zadnjih treh letih, kar jih uprizarja ta skupina. Izredno dobra razgibanost igralcev, pravilna in jasna govorica in ustrezno odigrane vloge so gledalce navdušili in so igralce vedno znova nagradili s ploskanjem.

Gledalce je pred pričetkom predstave pozdravil režiser Franc Lekše, se jim zahvalil za tako množičen obisk in dejal, da so s svojim obiskom dokazali slovensko narodno zavest pa da jim je slovenska odrska umetnost pri srcu, slovenska beseda ljuba, zaželen in zategadelj iskana.

Zakaj so se mladi igralci odločili, da bodo zaigrali komedijo? Predvsem zato, ker ima občinstvo rado vedra dela, vedno znova so namreč vpraševali, ali bo spet kaj veseliga in smešnega na odru. To je dalo igralcem dovolj pobud za uprizoritev komedije. Znano je tudi, da smeh ni greh, da se je smejeti zdravo, zato igrajo naši münchenski zdomci komedije, za vse tiste težke in mračne dni, ko nam do smeha ni...

Režiser se je ob tej priložnosti tudi zahvalil vsem, ki so pomagali pri kulisah, predvsem so bili to Rudi Markuš, Janez Kuštrin in Anton Kravs.

V ZR NEMČIJI NOVO SLOVENSKO DRUŠTVO SLOVENSKA BESEDA V KREFELDU

Krefeld, mesto s tristotisoč prebivalci v zahodnem delu ZR Nemčije, znano kot »mesto žameta in svile«, in v katerem se srečujejo vse niti zahtevne konfekcije, je v zadnjih desetih letih postalo dom tudi za kakšnih tristo Slovencev. Prišli so iz različnih delov Slovenije in se drug za drugim porazgubili v nemških okoljih, kjer so delali in živeli.

S slovenskim kulturnim društvom, ki so ga zdaj ustanovili, poskušajo najbolj dejavni krefeldski Slovenci povezati že malo zbledele vezi z domovino in se predvsem vzajemno bolje spoznati. Težak začetek je deloma malo lažji zato,

ker v mestu že štiri leta dela slovenska dopolnilna šola in ker je vrsta slovenskih društev v bližnjih mestih, skupaj z društvi drugih jugoslovanskih narodov, pripravljena priskočiti na pomoč in sodelovati.

Pred nedavnim je slovensko društvo ob velikem prizadevanju predsednika Pavla Gaspariča, podpredsednika Marka Dominka in drugih pripravilo prvo prireditev za slovenske rojake. Težo počastitve 8. marca je nosila slovenska šola, ki jo je v tem letu prevzela učiteljica Marija Horvato. Prireditev je obiskovalcem odkrila, kako lepo še vedno govorijo otroci slovensko in kako prizadevna skupina so. To je vredno omeniti, ker ni bilo vedno tako. Do zamisli o slovenski šoli je pravzaprav prišlo zato, ker so otroci sedanjega predsednika Gaspariča znali čedalje manj slovensko in se je tedaj z nekaterimi drugimi prizadetimi starši odločil poiskati pot za postavitve slovenskega dopolnilnega pouka.

Prireditev je bila priložnost, da so člani še enkrat opredelili cilje, ki jih vodijo, ko želijo med krefeldskimi Slovenci utrditi društvo. Radi bi se vrnili, trdno računajo s tem, in ne bi radi izgubili stikov z domovino. Kulturno delo, priložnostna srečanja z ljudskim veseljem, branje slovenske literature in časopisja naj bi vodili k zastavljenemu cilju.

M. D.

NOVO SLOVENSKO KULTURNO IN ŠPORTNO DRUŠTVO

LJUBLJANA—LEVERKUSEN

31. marca je bil ustanovni občni zbor novoustanovljene slovenskega kulturnega in športnega društva z imenom Ljubljana-Leverkusen. Že v ranih popoldanskih urah so se v prostorih športnega centra železničarjev v Leverkusnu pričeli zbirati Slovenci, ki žive v tem mestu in njegovi okolici. Zbralo se jih je kar lepo število, vsi so bili dobro razpoloženi in veseli in so že pred pričetkom občnega zbora razpravljali o kandidatih, ki jih bodo kot najboljše volili, da vodijo novo društvo. Zboru je pripostvoval tudi predsednik slovenskega društva France Prešeren iz Burscheida Janez Dovečar, ki je novemu društvu zaželel mnogo uspehov pri delu.

Pripravljalni odbor je delal že dobro leto in se temeljito pripravil za ta dan: obveščal in pridobival je naše rojake za delo v društvu, pripravil statut in opravil še vse preostalo potrebno organizacijsko delo. Vodja pripravljalnega odbora je bil Franc Pintarič, ki ima tudi največ zasluga, da je vse steklo v najlepšem redu.

Občni zbor se je pričel ob 16. uri. Vodili so ga tovariši Franc Pintarič, Simon Kompan in Jože Pahič. Po pozdravnih besedah Franca Pintariča je o delu in nalogah društva spregovoril Jože Pahič, posebej še o nalogah in dolžnostih članov društva in članov upravnega odbora. Nato je občni zbor izvolil devetčlanski upravni in tričlanski nadzorni odbor. V upravnem odboru so: predsednik Franjo Gabrovec, podpredsednik Simon Kompan, tajnica Dragica Pirš, blagajnik Venčeslav Pintarič, organizacijski referent Jože Pahič, referentka za žensko dejavnost Zofka Fištrovec, referentka za dekorativno dejavnost Zdenka Bevc, referent za šport Alojz Tement in gospodar Marjan Pintarič. V

nadzornem odboru so Jože Kleiderman, Vinko Fištravec in Franc Bezjak.

Soglasno je bil sprejet predlog, da se naj društvo imenuje slovensko kulturno in športno društvo Ljubljana-Leverkusen s sedežem v Leverkusnu zato, ker obe mesti tesno sodelujeta na kulturnem in gospodarskem področju.

Upravni odbor si je zadal nalogo, da sestavi program dela in organizira dopolnilni pouk slovenskega jezika v Leverkusnu. Poglavitna naloga društva pa je nedvomno, da bo pritegnilo k sodelovanju čim več rojakov pa da bo uredilo društvene prostore.

Po končanem in uspelem občnem zboru je novoizvoljeni odbor obljubil uresničiti vse zadane naloge. Člani smo ostali še nekaj ur na zakuski in veselo plesali ob domači glasbi.

Jože Pahič

DAN ŽENA V ALTBACHU BREZ TREME NA ODER

Tovarišica Švaganova nas je znala prepričati, ko nam je kar po telefonu rekla: »Brez treme na oder...« Privolile smo in prevzele organizacijo proslave dneva žena v Altbachu.

Učiteljica Švaganova je v naglici zbrala nekaj primernih točk za naše mamice, ostale točke smo dodale z našimi otroki vred.

Program smo lepo izvedle in razveselile občinstvo. Videti je bilo, da so bile žene zadovoljne. Že na začetku, ko sem spregovorila uvodne besede o pomenu praznika, se jim je orosilo oko, še bolj pa so jih ganili prizori, v katerih so nastopali najmlajši: recitacije in petje — povsod lepe besede o ženah in materah.

Ob tej priložnosti se zahvaljujem prizadevni materi štirih nedoraslih otrok Marjani Grager iz Esslingena, ki kljub obilici dela najde vedno dovolj časa, da nam pomaga in priskoči na pomoč z vedno novimi domislicami. Brez treme je stopila na oder in recitala Kajuhovo pesem Kje si, mati, z Olgo Avbljevo pa sta zapeli pesem o materi in bili deležni priznanja.

Ta pesem je tudi zaključila naš praznični spored. Potem smo se še nekaj časa mudile v dvorani, se veselile, plesale in pele ob zvokih Veselih slavčkov iz Altbacha.

Zofija Štifter, Hochdorf

SKD IVAN CANKAR V HALMSTADU MARSIKAJ JE NOVEGA

Slovensko kulturno društvo Ivan Cankar v Halmstadu je končno le dobilo svoje prostore. To je hišica na Ostra Stranden s prostranim vrtom, leži pa čisto ob morju, vendar jo bo treba temeljito obnoviti. Pod vodstvom Jožeta Križa so že stekle priprave za obnovo. Material bo sicer moralo društvo nabaviti z lastnim denarjem, a z dobro voljo članov društva bomo lahko uresničili zamisli. Novi prostori nam seveda pomenijo veliko, saj nam bodo omogočili vrsto novih aktivnosti, na katere doslej sploh nismo mogli pomisliti, in kar je najvažnejše — končno smo dobili SVOJ dom.

In zdaj k novicam. Pustna zabava, ki jo je organiziralo društvo, je bila prav uspešna in prijetno doživetje za slovenske in druge udeležence. Na njej nas je zabaval an-

Z ene od sej SKD Ivan Cankar v Halmstadu; rad se jim oazove tudi vicekonzul Ivan Andrejaš iz Göteborga in je v oporo, kjer le more

✓
Čestitam za 8. Marec

Alenka Fele

Takšnele risbice najmlajših Cankarjevcev so razveselile srca mater in žena ob dnevu žena v Halmstadu

sambel Martina Pečovnika iz Helsingborga. Zbralo se je tudi kar lepo število pustnih mask, prve tri najlepše in najbolj izvirne pa so prejele priznanja. Ni manjkalo na pustovanju tradicionalnih jedi, med njimi so bili tudi dobri pustni krapci, ki so jih pripravile kot vsa leta doslej po pristnih slovenskih receptih aktivne članice društva.

Prav ganljivo je bilo slovesno praznovanje dneva žena in mednarodnega leta otroka. V soboto 10. marca smo imeli v prostorih ABF akademijo s pestrim sporedom. Uvodoma je zbrane goste pozdravil predsednik društva Jože Godina, o letu otroka pa je spregovorila podpredsednica društva Sonja Bukovec. Pod vodstvom Roze Knez so nastopili mladi Cankarjevci, peli so in recitali, k pestrosti sporeda pa so prispevali tudi nekateri odrasli člani z lepimi pevskimi in recitacijskimi točkami. Otroci so počastili matere z miniaturno razstavo risb, ki so jih naredili na pravljičnih urah. Vse nas je zabaval ansambel Vikis iz Hestvede, stregli pa so tokrat goste možje, ki so se izkazali kot prav spretni gostitelji.

Jugoslovanski konzul v Göteborgu Ivan Andrejaš je na letnem občnem zboru SKD Ivan Cankar prejel naslov

prvega častnega člana društva. To priznanje si je vsekakor zaslužil s svojim prizadevanjem za napredek društva.

Društvo se je odločilo sodelovati na slovenskem kulturnem festivalu v Göteborgu. Sodelovalo bo v kulturnem sporedu, pri športnih tekmovanjih in likovnih razstavah. Člani društva so tekmovali tudi v Oskarströmu in se pomerili s člani jugoslovanskega društva Mladen Stojanović v šahu in namiznem tenisu. Lepo smo tudi ob minulem dnevu republike sodelovali tudi z jugoslovanskim društvom v Halmstatu in upamo, da bo dobra volja še rodila uspehe in da bomo premagali sproti morebitne predsodke.

Socialnodemokratska stranka v Halstadu je organizirala dvodnevni posvet s predstavniki priseljencev, teh je v okraju 4048, na posvet pa jih je prišlo 39. Šlo je za pomembna gospodarska, politična in kulturna vprašanja v zvezi z bližnjimi volitvami na Švedskem. Predstavniki slovenskih organizacij smo seveda na tem posvetu povedali predvsem, kje nas čevelj najbolj žuli. Podčrtali smo skrb za vzgojo mladega priseljskega rodu v materinem jeziku in po tradicijah svojega naroda. Predvidoma bomo imeli odslej priseljenci v komuni tri mandate na prihodnjih volitvah.

Govorili smo tudi o pojavih diskriminacije do priseljencev v nekaterih krajih Švedske. Ugotovili smo, da bi morale šole več storiti za dobre odnose med Švedi in manjšinami. K hladnim odnosom do priseljencev pripomore svoj delež vedno večja brezposelnost na Švedskem.

Marija Hriberšek

PRIZADEVNOST NAJMLAJŠIH SLOVENSKI OTROCI V MALMÖJU

Slovensko kulturno društvo Planika v Malmöju je 17. februarja povabilo v svoje društvene prostore vse otroke slovenskih staršev, ki živijo na tem območju. Ti otroci so namreč v minulem letu sodelovali pri številnih kulturnih prireditvah in pokazali veliko aktivnost.

Društvo Planika je ob tej priložnosti pripravilo majhno zakusko, Ivan Silič pa je zavrtil nekaj risank za prijetnejše razvedrilo. Kulturni referent društva Jože Bergoč se je zahvalil prisotnim otrokom za njihovo dosedanje aktivnost. Posebno so bili pohvaljeni: Elio Jurcola, Suzana Pucko, Milena Franceus, Snežana Petrina, sestri Brigita in Helena Stanič, Samo Križ, bratca Benjamin in Bernat Stancar ter Natalija Silič. Zbrani otroci so obljubili, da bodo letos še povečali svojo aktivnost.

Na otroškem srečanju je bil tudi jugoslovanski konzul v Malmöju Jože Bubaš; lepo je pozdravil otroke, jim zaželel v prihodnje še več uspehov pri delu in spomnil tudi njihove starše, da ne pozabijo v tujini na materin slovenski jezik.

Žal ni bilo na srečanju vseh otrok, od 72 jih je prišla le polovica. Zahvaljujemo se vsem tistim, ki so bili med nami, zlasti njihovim staršem, ki še niso pozabili, da so slovenskega rodu.

Ivan Pucko, Malmö

JUGOSLOVANI V ŠVICI PRAZNOVANJE DNEVA ŽENA

Naše žene na tujem imajo pravzaprav srečo, saj praznujejo svoj praznik ne le en dan, marveč nekaj dni. Omega

marca jim moške in sinovi — upajmo, da je tako res povsod — pripravijo presenečenje, v društvih pa slavijo že teden poprej in morda še teden dni kasneje. V Švici je okrog štirideset društev, torej tudi štirideset proslav, in če pristejemo še športne turnirje v čast dneva žena, se številka kar lepo dvigne. Tako pridejo žene resnično vse na svoj račun, vsaj kar zadeva proslavo.

Tudi letošnji osmi marec ni bil drugačen. Številnim društvenim proslavam z nagovori, napitnicami in plesom je v Zugu sledil veliki šahovski turnir v okviru zveze šahovskih organizacij jugoslovanskih delavcev v Švici, v Rütiju blizu Züriškega jezera pa je bil pomemben kegljaški turnir, ki se ga je udeležilo štirinajst ekip. Zmagala je ekipa Zagreb 77 iz Winterthura s 1107 keglji pred ekipo Slovenije iz Ruetija s 1071 keglji in ekipo Amaterja s 1063 podrtimi keglji. Posamezno je bila prva Ružica Bratič z 297 in Ana Pahel z 294 podrtimi keglji. Ker je bila pokroviteljica tega turnirja kegljaška zveza Slovenije, je predal pokale zmagovalcem njen bivši predsednik Lovro Šefman. Poleg njega sta se udeležila turnirja tudi predsednik jugoslovanske medklubske kegljaške komisije v Švici Marko Urbas in predsednik kegljaške zveze Jugoslavije Avgust Likovnik, ki je tudi vodil tečaj za kegljaške sodnike. Tečaj je uspešno opravilo enajst kandidatov in so prejeli spričevala, ki veljajo v domovini. Tako je danes v Švici že okrog 140 kegljaških učiteljev in bo to dejstvo prispevalo k še večji priljubljenosti te športne panoge in tesnejšem povezovanju Slovencev na tujem.

Iz zanimivega pogovora s tovarišem Likovnikom smo povzeli, da bodo v prihodnje, seveda v kolikor bo ta predlog sprejet, posamezne republiške kegljaške zveze pokroviteljice turnirjev v čast državnih praznikov, pokroviteljstvo nad turnirjem v čast dnevu republike pa bo prevzela kegljaška zveza Jugoslavije.

V počastitev dneva žena so bile poleg športnih tudi otroške prireditve. Tako so v Winterthuru pri slovenskem društvu Planika pripravili učenci bogat spored z recitacijami in pesmijo in tudi instrumentalnimi točkami, kot posebnost pa se je tokrat predstavil občinstvu novorojeni pevski zbor kegljaške sekcije Soča iz Schaffhausna; ob koncu so mamicam podelili društvena darila in cvetje. V pripravah za proslavo so seveda sodelovali učiteljice slovenskega dopolnilnega pouka in odborniki društva.

Tako je bilo tudi v Zürichu. Tu je član upravnega odbora Zdravko Walland sestavil in s člani društva izvajal pester spored, v katerem so nastopili otroci v narodnih nošah, nadarjena Metka Kadenšek pa je na harmoniki zaigrala nekaj zabavnih melodij. Predstavniki društva Roman Kranjc je pozdravil žene in goste, med katerimi je bila tudi jugoslovanski konzul v Zürichu Sonja Ledinek. Po uvodni besedi Zdravka Wallanda, ki je govoril o boju žena za enakopravnost, so trije Mohorjevi otroci zaključili spored s pesmijo v tercetu in želi burno priznanje. Posebno pristrčno je bilo ob koncu, ko sta pionir in pionirka v narodni noši skupaj z novoizvoljenim delovnim predsednikom društva Metodrom Fikfakom hodila od mize do mize, od žene do žene in delila darove. Po proslavi je bila zabava dolgo v noč, za ples in dobro voljo pa sta skrbela harmonikarja Metka Kadenšek in Ljubo Rožanc.

Breda Stepič-Cechich

SLOVENC V GÖTEBORGU MLADI ROD LIKOVNIKOV

Pred kratkim so se nam v Forum Börsen v Göteborgu predstavili med jugoslovanskimi likovnimi amaterji, ki žive v tem mestu, tudi trije mladi slovenski umetniki. Da so razstavili svoja olja, gre zahvala njihovemu pobudniku in učitelju pa likovniku amaterju Draganu Četkoviću, članu Jugoslovanskega društva v Göteborgu.

Ti mladi razstavljalci so Suzana Turnšek, 14 let, Bogdan Lajšič, 14 let, in Miro Vodušek, 15 let.

Po kratkem pogovoru z vsemi tremi lahko sklepam, da jim barve, narava in domišljijski svet mnogo pomagajo pri ustvarjanju. Tisti, ki je videl na razstavi njihova dela, lahko ugotovi njihovo željo po slikanju narave, sonca, željo po prostosti... Suzana je razstavljala že drugič, Bogdan prvič, Miro pa že tretjič.

niške dejavnosti. Spet bo razstava, na kateri nameravajo

Vsi trije mladi likovniki so se predstavili tudi na slovenskem kulturnem festivalu v Göteborgu.

Vladimir Vodušek

V KÖPINGU SO AKTIVNI MALOŠTEVILNI, A PRIZADEVNI

Minil je že začetek leta, zato je čas, da poravnam naročnino za Rodno grudo in koledar. Denar sem že nakazal, kar bo več, naj bo za tiskovni sklad.

Preden napišem še kaj, prav lepo pozdravljam vse na Slovenski izseljenski matici.

V Köpingu ni kaj posebno novega. V začetku leta smo imeli društveni občni zbor. Pogovorili smo se o minulem delu in uspehih; glede na število članov — v Köpingu je namreč le 13 slovenskih družin, — je bilo društvo zelo aktivno.

Izvolili smo tudi nov upravni odbor. Dosedanji dolgoletni predsednik Detiček je na lastno željo odstopil, na njegovo mesto pa smo izvolili Franja Breznika. Detičku se ob tej priložnosti najlepše zahvaljujemo za njegovo dolgoletno delo in požrtvovalnost, ki jo je vlagal v dobrobit društvene dejavnosti.

O Rodni grudi in koledarju lahko zapišem le vse najlepše, le zame, ker sem ljubitelj dobre knjige in domače glasbe, je v njiju premalo obvestil o zalogi knjig in plošč. In še to: zelo pogrešamo radijsko postajo Ljubljana, ker je več ne slišimo, a upamo, da jo spet bomo.

Prejmite vsi prisrčne pozdrave in kdaj na svidenje!

Član upravnega odbora SD v Köpingu

PUSTOVANJE V THAYNGENU DRAKULA TUDI PRI SOČI

Kljub temu, da so se člani kegljaške sekcije Soča v Schaffhausnu ves februar vneto pripravljali na bližajoči se turnir v čast petletnice matičnega društva Planika, so le našli čas in pripravili za svoje člane in člane ostalih jugoslovanskih društev pustovanje, ki je bilo 17. februarja v Thayngenu. O tem pustovanju govore ljudje še danes pa ne brez razloga.

Vsi, ki poznajo Sočo, vedo, da je tam domača postrežba, da predsednik in člani upravnega odbora sami kuhajo in strežejo, da je na sporedu prireditve vedno dovolj zabavnih točk, prvi zadetek na tomboli skoraj vedno lep tele vizijski sprejemnik in tako dalje. Že lansko leto je bilo zabavno, tako da so do jutra ostali tudi tisti, ki sicer odhajajo domov že opolnoči.

Letos so za večjo pestrost poskrbeli sami obiskovalci, ki so napolnili dvorano s številnimi pustnimi oblačili in izvirnimi maskami. Prednjačila sta lepa indijanka in škotski policaj in slednjemu je posebna komisija podelila tudi prvo nagrado. A ne gre pozabiti strahu, ki ga je vлил v kosti strašen Drakula že takoj ob vstopu v dvorano. Ko je minil prvi strah, so se ljudje že smejali tej maski, in le tu in tam je bilo slišati pridušen krik dekleta, ki ga je Drakula hotel poljubiti.

Pustovanja v Thayngenu sta se udeležila tudi predsednik matičnega društva Marko Urbas in pa seveda predsednik kegljaške sekcije Soča Jože Zabel. Slednjega smo povprašali, kako je kaj z delom in uspehom društva. Povedal je, da število članov še vedno narašča, da so se Soči priključili že tudi Slovenci iz sosednje Nemčije in da pričakujejo še večji priliv članov v prihodnjih mesecih. Na vprašanje, kaj nameravajo storiti z lepim izkupičkom zabavnega večera je ponosno dejal, da bodo sedaj končno uspeli izpolniti skrito željo prenekaterega kegljača društva — kupili bodo enotna kegljaška oblačila. Razmetavati z denarjem sicer ne gre, vendar pa varčevati z vsem, kar se je nabralo v društveni blagajni, tudi ni prav. Del izkupička pa bodo namenili izpopolnjevanju, predvsem pa razvijanju novih športnih in kulturnih dejavnosti. *Breda Stepič-Cechich*

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO V VORARLBERGU

PRIJETNI IZLETI V HRIBE

Slovensko planinsko društvo v Vorarlbergu je za prvi del letošnje hribolazniške sezone pripravilo pester program.

Meseca maja smo se člani z družinami zbrali v Schutannenu in od tam odšli osvajat hrib z imenom Schöner Mann. Do Schutannena smo prišli z avtomobili iz Hohenemsa čez Emser Reute in z žičnico iz Dornbirna preko Karrena pa dalje po lepi gozdni poti. Seveda je izlet lepo uspel.

V začetku junija smo imeli izlet na smučarski hrib Bizauer — Hirschberg, ki je visok 1835 metrov. Do vrha je štiri ure peš hoda, nekateri pa so se raje odločili za pomoč žičnice in so imeli potem od zgornje postaje le še dve uri hoda do vrha. V mesec junij sodi tudi načrtovan izlet na znani hrib Hoher Freschen, ki je visok 2004 metre. Izhodna točka in zbirališče je nad mostom pri Bad Laternsu.

V nedeljo 1. julija smo namenjeni malo višje, na 2090 metrov visoko goro Didamskopf. Zbrali se bomo pri spodnji postaji žičnice na Didamskopf, v vasi Schopernau v Bregenzwaldu ob 9. uri. To je prva postaja po kraju. Au.

Program vseh izletov je sestavljen tako, da brez težav pridejo na vse omenjene hribe družine z otroki, ki so starejši od štirih let. Potrebni sta le primerni obutev in obleka, seveda pa ne gre brez dobre volje.

Omenimo naj še, da smo plezalci in visoko-alpinisti v našem društvu še vedno aktivni ter da imamo za leto 1979

pripravljen zelo pester program. Naš letošnji cilj je zopet Matterhorn in morda še Mont Blanc. S pripravami smo začeli že 8. aprila.

Kdor se zanima za naše delo in bi rad sodeloval, dobi lahko program in pojasnila pri Jožetu Rupniku, Hohenweiler, Im Reitmoos 179, tel. 05573/2845.

S planinskim pozdravom

J. Rupnik, vodja planinske sekcije

RAZVESELJIVO ZA NAŠE DELAVCE V AVSTRIJI DODATKI BODO ENAKI

Otroci jugoslovanskih delavcev, začasno zaposlenih v Avstriji, bodo v prihodnje deležni, ne glede na to, ali so v domovini ali v Avstriji, več novih olajšav pri dobivanju dodatka. Nedolgo tega podpisani jugoslovansko-avstrijski sporazum, ki ga mora še sprejeti novi avstrijski parlament, izenakuje v pravici do dodatka otroke jugoslovanskih delavcev z avstrijskimi otroki.

Tako se bo mesečni dodatek povečal od dosedanjih 440 na 600 šilingov na otroka. Večji dodatek od običajnega bodo dobili fizično in umsko prizadeti otroci, ki živijo v Avstriji, tako kot tudi avstrijski otroci.

Do otroškega dodatka bodo imeli pravico tudi nezaposleni delavci, ki te pravice doslej niso imeli. Poleg tega se bo mesečni dodatek povečeval za toliko kot mesečni dodatek avstrijskih delavcev, ki so se leta 1978 in 1979 dokončno vrnili v domovino. Da bi uresničili to svojo pravico, morajo samo predložiti svoje podatke pristojnim konzulatom v Avstriji, ki bodo potem dalje skrbeli.

Ni pa pričakovati, da bo sporazum začel veljati pred jesenjo, ker bo verjetno šele takrat prišel na dnevni red novega parlamenta.

USPEŠNO DELO LJUBLJANSKE BANKE ROJAKI NA TUJEM PRIDNO VARČUJEJO

Prek organizirane varčevalne mreže Ljubljanske banke na tujem naj bi letos zbrali za 260 milijonov DM prihrankov, kar je za 3,5 odstotka več kot v lanskem letu, menijo v Ljubljanski banki — združeni banki. Seveda pa zadnje čase tudi druge jugoslovanske banke pospešeno širijo svoje delovanje v tujini.

Ljubljanska banka je na tem področju vsekakor orala ledino in ima sedaj v devetih državah 23 informacijskih birojev in tri stalna varčevalna mesta. Poleg tega si prizadevajo aktivno sodelovati pri vseh organiziranih dejavnostih Jugoslovancev na tujem.

Na delu v tujini je še vedno več kot 600.000 Jugoslovancev, največ jih je v ZR Nemčiji, kjer je tudi najboljše organizirana mreža informacijskih birojev. Širjenju informacijske in varčevalne mreže sledi tudi rast nakazil. V preteklih letih se je ta večala po poprečni stopnji 135. Na počasnejšo rast vlog iz tujine nedvomno vplivajo tudi družbenoekonomske razmere v posameznih državah pa tudi nastop drugih jugoslovanskih bank na tujem.

Na devizne račune v temeljnih bankah združene Ljubljanske banke prihaja preko 30 odstotkov vseh nakazil delavcev iz tujine. Tako so leta 1973 nakazali 61,6 milijona

DM, leta 1974 96,98 milijona DM, leto kasneje 152,47 milijona DM, 1976 205,6 milijona DM, 1977 229,3 milijona in lani 251,3 milijona DM.

PRAVNI NASVETI DELAL SEM NA ŠVEDSKEM

Potem, ko sem bil v Jugoslaviji devet let zaposlen kot rudar, sem leta 1961 odšel na delo na Švedsko in se prav tako zaposlil v rudniku. Zaradi težkega dela sem postal delovni invalid in se bom zaradi švedske rente obrnil na pristojni švedski organ za socialno zavarovanje. Zdravnik mi pravi, da bom za 16 let dela na Švedskem dobil švedsko pokojnino, za jugoslovanska leta pa naj se obrnem na pristojni jugoslovanski organ. Kam naj se torej obrnem in kaj naj še uredim na Švedskem, preden se bom vrnil v domovino?

Jože Zupančič, Švedska

ODGOVOR: Ker imate tudi v Jugoslaviji delovna leta, boste dobili sorazmerni del jugoslovanske pokojnine za ta leta od jugoslovanske skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja. V ta namen morate vložiti pri švedskem organu, ki rešuje vašo švedsko pokojnino, hkrati tudi zahtevek za ustrezni del jugoslovanske pokojnine, in bo švedski organ ta zahtevek posredoval v Jugoslavijo. Tako boste imeli dve pokojnini, eno švedsko in eno jugoslovansko, pri čemer je še vprašanje, ali ste izpolnili pogoje tudi za švedsko nacionalno pokojnino, ki jo je moč pridobiti po petnajstih letih bivanja na Švedskem. Po novem sporazumu med Jugoslavijo in Švedsko se namreč tudi ta zvrst pokojnin izplačuje v Jugoslaviji, kar prej ni bilo mogoče. Zdravstveno varstvo boste uživali tam, kjer se boste stalno naselili, torej v Jugoslaviji, če se boste vrnili v domovino, ali pa na Švedskem, če ste se odločili ostati tam.

Če se boste v kratkem vrnili v domovino, lahko vložite zahtevo za jugoslovansko pokojnino tudi v domovini, in sicer pri skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Slovenije, Ljubljana, Kidričeva 5, oddelek za zavarovanje po konvencijah o socialni varnosti.

POKOJNINA IZ ZVEZNE REPUBLIKE NEMČIJE

Že 15 let delam v ZR Nemčiji, prej pa sem delal doma na kmetiji in nimam v domovini nobene delovne dobe. Sedaj me zanima, kako bi bilo, če bi se za stalno vrnil v domovino: ali bi se mi tukaj zaslužena pokojnina izplačevala v Jugoslavijo? Tukaj namreč dobivam glede tega zelo različna pojasnila in vas prosim, da mi odgovorite na to vprašanje.

Rojak

ODGOVOR: Jugoslavija je pred desetimi leti sklenila z ZR Nemčijo sporazum o ureditvi vprašanj iz socialnega zavarovanja in drugih vprašanj socialne varnosti. Med drugim pravi ta sporazum, da se pokojnine in druge datjave socialne varnosti (invalidnine, hranarine, otroški in drugi dodatki) prosto izplačujejo iz ene države v drugo. Tako boste tudi vi prejeli nemško pokojnino, do nje boste imeli pravico z dopolnjenim 65. letom starosti, v Jugoslavijo na naslov, ki ga boste dali nemškemu nosilcu zavarovanja, kjer ste sedaj zavarovani, ali pa na devizni račun, ki ga boste odprli pri domači banki in njegovo številko sporočili izplačevalcu v ZR Nemčijo.

dr. Lev Svetek

PARTIE EN FRANÇAIS

LES TRÉSORS DE LA SLOVÉNIE

Le marché du livre slovène s'est enrichi d'un livre qui a pour titre LES TRÉSORS DE LA SLOVÉNIE, paru aux Editions Cankar à Ljubljana. Ce livre comprend 336 pages de données sur le passé et le présent slovène, recueillies par plus de 30 collaborateurs professionnels et rédigées en maître par Matjaž Kmecl. Le livre est évidemment plein de belles photos, il y en a 600, dont 440 en couleurs, et elles sont l'oeuvre de 80 maîtres slovènes reconnus de la photographie. Ceux qui ont fourni les matériaux illustrés ont examiné seulement dans les archives 40.000 diapositives en couleurs et choisi les meilleures avec un oeil très critique.

Ce voyage sur la carte de notre patrie commence par le Prekmurje, qui connaît toujours les blanches cigognes qui ont leurs nids au-dessus des cheminées des maisons pannoniennes, les champs de sarrasin, les magnifiques nénuphars dans les bras tranquilles de la Mura, les pots des potiers de plus en plus rares et çà et là un moulin sur l'eau. Mais le Prekmurje connaît aussi le travail à l'étranger. «De sa plate campagne, où se trouve certes la plus grande partie des 70.000 hectares des champs de blé de la Slovénie, et aussi des marécages surpeuplés, ce peuple fidèle va se procurer un gagne-pain depuis le début de ce siècle comme l'oiseau migrateur de 7 à 8 mois l'an,» dit Matjaž Kmecl. Ils restent à l'étranger aussi des années, en France, en Allemagne, en Amérique... Malgré sa fertilité, la terre ne peut pas les nourrir tous et chaque habitant du Prekmurje sait pour toute éventualité faire encore quelque chose d'utile — «et pas seulement appeler les épis des diverses céréales du sein de la terre». Avant la guerre il y avait en Europe au travail saisonnier environ 6.500 habitants du Prekmurje, en 1971 il y en avait déjà près de 15.000. Ils s'en vont, mais ils reviennent toujours. Ils savent par expérience ce qu'est l'étranger.

La situation est toute différente de ce côté de la Mura, dans la Prekija et les Slovenske gorice (les coteaux slovènes), où vivent des gens gais. Et pourquoi ne seraient-ils pas de joyeux compères au milieu des vignobles avec leurs fameux moulins à claquet? Ce petit pays de Prekija avec sa capitale Ljutomer a donné naissance à de nombreux hommes sages et illustres; si le Prekmurje a son Miško Kranjec, la Prekija a ses Krefc, les écrivains Ingolič et Potrč, les musiciens Cvetko, l'historien littéraire Slodnjak... Elle a ses chevaux de course et à Ljutomer un hippodrome, où il y a foule les jours des courses; à Osek près de Lenart il y a les célèbres tertres et près de Lenart le château de Hrastovec qui remonte au 13e siècle.

Le secteur de Kamnik attire l'attention déjà du côté de Ljubljana par la beauté des montagnes rocheuses, et par l'Arboretum du Volčji potok, où il y a plus de 3000 espèces d'arbres du monde entier... La ville de Kamnik a de nombreuses beautés: les rues étroites dans le vieux centre et les maisons en pierres taillées avec leurs portails de pierre, les saillies et les arcades évoquent un passé ancien. Et il y a un musée en plein air qui offre au visiteur un coup d'oeil précieux et instructif dans la culture matérielle du passé plus proche du paysan slovène, alors que les ossements du mammoth, découvert il y a des années aux environs de Kamnik et qui a plus de 50.000 ans, sont conservés au Musée National de Ljubljana.

Ensuite il est difficile de se décider à dire ce qui est plus beau ici et plus digne d'admiration: l'église paroissiale de Tunjica avec son imposante coupole et ses deux clochers, la Velika planina avec ses célèbres chaumières de pâtres, Svel Primož au-dessus de Kamnik avec ses peintures murales précieuses, l'aimable Šmarna gora avec les fresques de Langus, le château de Goričane près de Medvode avec ses salles d'exposition, ou les fleurs de montagne qui au printemps apparaissent comme le plus beau tapis de couleur...

Le Karst nous salue avec son monde en creux et ses lambeaux de terre rouge, avec ses vignobles autour de Dutovlje, Sežana et Tomaj, la beauté de ses fontaines de pierre... Štanjel dans le Karst est une petite ville médiévale charmante, Kobjeglava un village karstique compact extrêmement pittoresque, Lipica dans une oasis exubérante au milieu du Karst — lieu de renommée mondiale avec ses chevaux, ses élégants lipitans blancs, et les grottes de Škocjan, probablement les plus imposantes chez nous, au moins parmi celles qui sont équipées pour la visite touristique.

Et ainsi, le livre à la main, nous pouvons parcourir encore les autres régions de la patrie slovène... 24 chapitres — 24 beautés régionales: du Ptujsko polje avec les Haloze, Ptuj à la richesse inestimable, la château de Dornava et évidemment les carnivals, en passant par les beautés du Pohorje, de la Carinthie, de Celje, du bassin minier, de la douce Basse Carniole, de la Carniole Blanche et Kočevje au Barje, au royaume du Triglav, à la Trenta avec la Soča, à la Vallée ensoleillée de la Vipava, à la mer slovène et à l'Istrie.

C'est là un livre extraordinaire qu'on ne peut quitter quand on a commencé à le feuilleter. Les critiques qui ont paru, sont pleines d'éloges, mais il ne peut en être autrement.

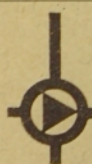
LA SANTÉ EN SLOVÉNIE

En Slovénie, près de 30.000 personnes travaillent dans les services de la santé. Parmi celles-ci il y a un peu plus de 3.000 médecins, près de 9.000 infirmières et plus de 900 thérapeutes dentaires. Ces travailleurs sont organisés dans 63 organisations de travail sanitaires.

Les services sanitaires dans la santé de base sont exécutés par 72 organisations sanitaires, dans le domaine de la protection sanitaire de base et d'hôpital 5, et il y a encore 28 organisations pharmaceutiques, 4 organisations de base du service de sauvetage, 10 établissements d'hygiène et de médecine sociale et 10 établissements de rééducation médicale. L'an dernier, dans le domaine de la protection sanitaire de base on a effectué plus de 10 millions de visites de malades, dans les stations spécialisées près de 2 millions, dans les hôpitaux on a soigné plus de 300.000 malades et blessés. Pour la protection sanitaire, la Slovénie accordera 10 milliards de dinars en chiffre rond pour cette année.

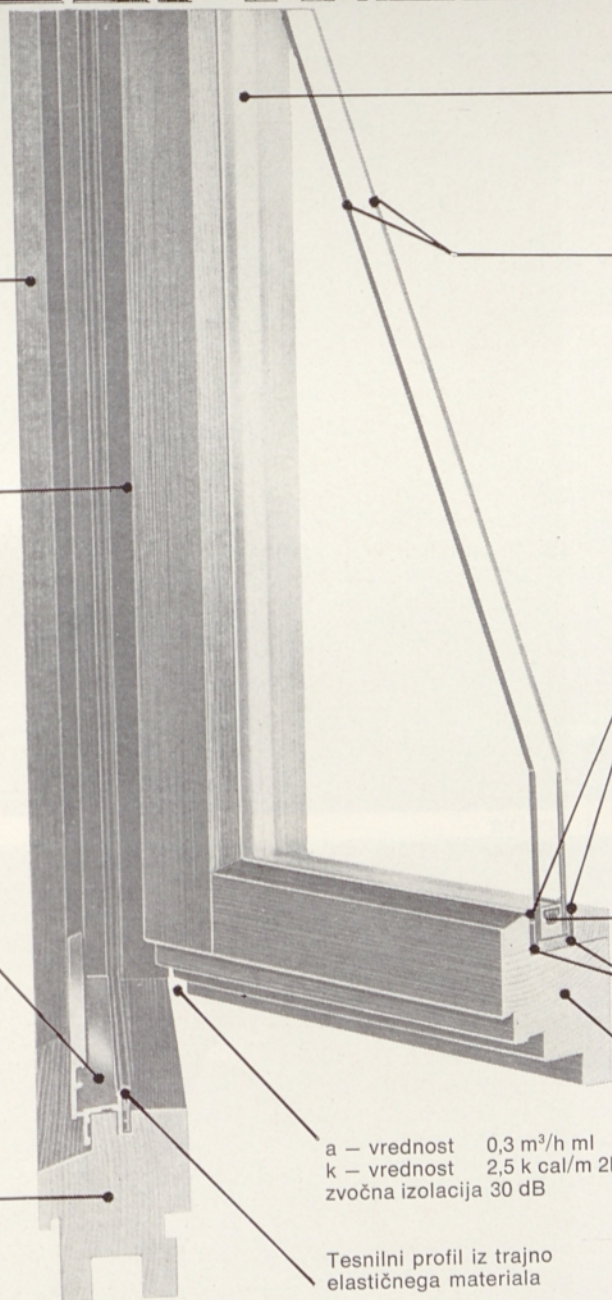
ZORAN MUŠIČ A OBTENU LE PRIX JAKOPIČ

Au Musée d'art moderne de Ljubljana on a décerné solennellement le Prix Jakopič de cette année au peintre slovène cosmopolite Zoran Mušič. Le prix décerné pour l'anniversaire de Rihard Jakopič — cette année 110 ans — est accordé ensemble par l'Académie des Beaux-Arts, l'Association des artistes figuratifs slovènes et le Musée d'art moderne.

Instalacije · grosuplje p.o.

NOVI PROGRAM OKEN IN BALKONSKIH VRAT **JELOBOR 78** S TERMO- IZOLACIJSKIM STEKLOM **Termoton**

Aluminijasti profil

Specialno 4 mm debelo steklo

Zanesljiva površinska zaščita z globinsko delujočimi lazurnimi premazi

Prikrito kvalitetno enoročno okovje

Permanentni silikonski kit za zasteklitev

Sušilno sredstvo
Akustični podložni trak

omogoča, da je TERMOTON steklo elastično vloženo

Specialni aluminijasti odkapni profil

Izbran les (smreka/jelka) posušen na optimalno lesno vlago $12\% \pm 2\%$

Optimalno profiliran zunanji del okvirja, ki omogoča vgraditev zunanje in notranje okenske police

a – vrednost $0,3 \text{ m}^3/\text{h ml}$
k – vrednost $2,5 \text{ k cal/m}^2\text{h}^\circ\text{C}$
zvočna izolacija 30 dB

Tesnilni profil iz trajno elastičnega materiala

POSLOVALNICE TRGOVSKE MREŽE PODJETJA

- 64220 ŠKOFJA LOKA, Kidričeva 58
- ZAGREB — 41260 SESVETE, Zagrebačka b. b.
- 55400 NOVA GRADISKA, Krajačičeva 31
- 52000 PULA, Fizela 7 a (na Stoji)
- 51260 CRIKVENICA, Vinodolska 31
- 57000 ZADAR, Biogradska b. b.
- 59000 SIBENIK, Ulica Bratstva i jedinstva 98
- 71211 SARAJEVO, Rajlovac ul. 21. Maja 147

- 22300 STARA PAZOVA, Kamenjarova 29
- 18000 NIS, ul. Nikodija Stojanovića (tatka)
- SKOPJE — 91206 MADJARI, ul. 821, br. 3
- 54000 OSIJEK, Cepinska b. b.
- 34000 KRAGUJEVAC, ul. Milivoja Bankovića b. b. — Beoševec
- 14000 VALJEVO, Kolubarska b. b.
- 58000 SPLIT, Kovanjinova 1
- 81350 BAR, Bioteh. obraz. c. D. Vlahović — ekon. dvor. centar

- tel. 064 61-361
- tel. 041 253-259
- tel. 055 81-123
- tel. 052 23-976
- tel. 051 831-115
- tel. 057 23-815
- tel. 059 23-876
- tel. 071 526-338
- 526-537
- tel. 022 81-666
- tel. 018 65-930
- tel. 091 61-104
- tel. 054 31-456
- tel. 034 66-235
- tel. 014 22-225
- tel. 058 48-780
- tel. 058 22-189

JELOVICA

LESNA INDUSTRIJA, ŠKOFJA LOKA, KIDRIČEVA 58, TELEFON: (064) 61-361

MARJAN TROBEC

MOJSTRI S KAMERO

Marjan Trobec, enainštiridesetletni komercialist pri Lesnini v Litiji, se ukvarja s fotografijo že dvajset let. Najprej kot dijak na kranjski gimnaziji. »Zanimalo me je vse, predvsem pa narava.

Makrofotografija me je navduševala tudi pozneje. Veliko sem hodil v hribe in iz tistih časov imam veliko fotografij. Začel sem z mehovko formata 6×9. Fotografiranje mi je pomenilo sprostitvev in spremembo vsakodnevnega življenja.«

Prava sreča za Marjana Trobca pa se je začela, ko je odkril nenavadna čudesa podvodnega sveta. Morske globine in ves pisani splet življenja in barv mu je dal novih pobud za izražanje v fotografiji. To je popolnoma nov svet, ki še ni dovolj raziskan. Za fotografa je še posebej privlačen tudi zato, ker je poln presenečenj.

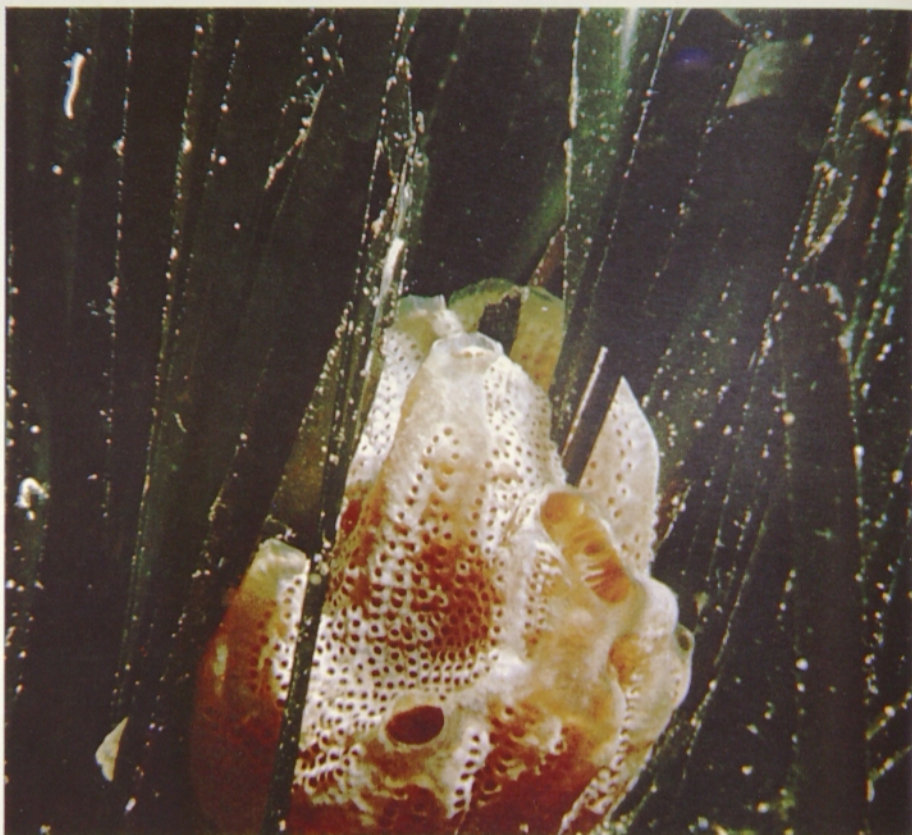
Marjan Trobec je samostojni potapljač in vodja fotografske sekcije pri DRM (Društvu za raziskavo morja) v Ljubljani, ki združuje preko dvesto potapljačev in je eden najmočnejših tovrstnih klubov v Jugoslaviji.

Sam si je napravil ohišje za fotoaparat practico in filmsko kamero. To je zahtevno in natančno delo, saj mora vzdržati tudi velik pritisk vode, pri potapljanju v večje globine.

Marjan Trobec pravi: »Že na pol metra pod vodno gladino se srečujemo z vsemogočimi malimi prebivalci morja. V večjih globinah pa naletimo na drugačne večje prebivalce. Zanimive so ribe velikanke, potopljene ladje in še vrsta drugih stvari. Za fotografa pa je najzanimivejša paleta barv, ki se na filmski trak ujamejo le s pomočjo bliskavice (fleša) oziroma reflektorjev. V globinah se barve porazgubijo in so drugačne kakor na površju.«

Večkrat je že razstavljal v klubskih prostorih društva in na javnih mestih ob srečanju z drugimi potapljači. V Franciji je sodeloval v jugoslovanski ekipi na odprtem prvenstvu v podvodni fotografiji in si priboril glavni pokal. Lani je dosegel na jugoslovanskem prvenstvu z mednarodno udeležbo prvo mesto, hkrati pa je osvojil tudi pokal za najuspešnejši posnetek tekmovanja.

L. Lesar

Spuzva

Morski konjiček

Marjan Trobec

Potapljačeva otroka

Cevkar

Lilija

ZDA

»LETITE V SLOVENIJO«

Slovenska narodna podporna jednota je že lani razpisala kampanjo za pridobivanje novih članov pod geslom »Letite v Slovenijo« (Fly to Slovenia), ki je dosegla svoj višek tik pred začetkom poletne turistične sezone, zaključena pa bo s koncem leta. Brezplačno letalsko vozovnico in dvotedensko bivanje v Sloveniji si je že zagotovila vrsta Jednotnih društvenih delavcev, ki so organizaciji pridobili največ novih članov.

JUBILEJNA IZDAJA PROSVETE

»Slovenija je povsod, kjer živijo Slovenci. Ta Slovenija ni vezana samo na skopo odmerjene krajevne meje, njene meje so začrtane v slovenskih srcih. Njeno bistvo bodi zavest slovenskega porekla, zvestoba do vsega, kar so ustvarili naši očetje... Ni treba posebej omenjati, da so naši rojaki, ki so prihajali z rodne grude v deželo tisočerih možnosti s seboj prinašali pridne in krepke roke, saj je kljub vsem strojem in tehničnim napravam človeška roka najvažnejši in odločilni činitelj. Slovenec je v novi domovini krepko prijel za delo.« Tako je med drugim zapisala chicaška Prosveta v enem izmed uvodnikov, ki so napovedovali izid posebne izdaje Prosvete, posvečene letošnji 75-letnici SNPJ. Posebna izdaja je izšla 2. maja in prav gotovo bomo v njej našli marsikaj, kar bi zaslužilo tudi ponatis v Rodni grudi.

JADRANOV POMLADNI VENČEK

Slovenski pevski zbor Jadran je 4. marca v Slovenskem delavskem domu na Waterloo cesti v Clevelandu priredil svoj redni pomladanski koncert, ki je izredno lepo uspel. Zbor je zapel 21 pesmi, med katerimi je bila ena hrvaška, dve pa v angleščini. Številni poslušalci so bili vedno znova prepričani, da zbor kvalitetno nenehno raste, saj je zapel tudi vrsto izredno zahtevnih pesmi, ki zahtevajo resnično izurjene glasove. Ponovno je pokazala svoje nedvomno izredne pevske kvalitete solistka Florence Uneticeva, poleg nje pa sta imeli uspele solistične nastope tudi Betty Resnik in Angela

Odborniki in del članov rudarskega društva Jadran v Freyming-Merlebachu na zadnji proslavi rudarskega praznika

Zabjek v duetu z Unetičevu. Zbor Jadran je tudi na spomladanskem koncertu dirigiral Reginald Resnik, na klavirju oziroma harmoniki pa sta pevce spremljala Jack Roshong in Gil Dobida.

V VSAKEM SLOVENCU JE...

Letošnji Zarjin spomladanski koncert, ki je bil 31. marca v slovenskem domu na Recherjevi cesti, je bil pod geslom »It's in every Slovenian«. Pevci in vodje zbora so se resnično potrudili, da bi bil to vesel, resnično pomladni koncert, ki naj bi vsem poslušalcem dokazal, da znamo biti Slovenci veseli ljudje. Večina pesmi je pela o ljubezni, o srčkih, lepih dekletih in o lepotah Slovenije. Pevci so zaigrali tudi vesel ljubezenski prizorček. Zime takrat še ni bilo konec, zato je marsikoga v dvorani dodobra ogrela slovenska pesem.

JUBILEJ ANTONA PETERLINA

Lansko jesen se je tudi ameriški slovenski tisk spomnil 70-letnice znanega slovenskega fizika Antona Peterlina, ki že več let živi in še vedno uspešno deluje v ZDA.

Anton Peterlin se je šolal v Ljubljani, kjer je v letu 1930 diplomiral iz matematike in fizike, leta 1938 pa je prejel doktorat Humboldtove univerze v Berlinu. Že naslednje leto je postal profesor fizike na ljubljanski univerzi, kjer je ostal vse do leta 1960, ko je odšel na tehnično univerzo v Münchnu kot profesor fizike in vodja fizikal-

nega inštituta. Leta 1946 je postal dopisni, tri leta pozneje pa redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Iz Münchna je profesorja Peterlina pripeljala pot v Ameriko, kamor je prispel na povabilo raziskovalnega zavoda Camille Dreyfuss Research Triangle Park v Severni Karolini. Od leta 1973 je pri National Bureau of Standards; zadnja leta je pomočnik vodje oddelka za polimere.

Dr. Anton Peterlin uživa čast članstva številnih znanstvenih organizacij in združenj, za svoje delo pa je prejel tudi vrsto visokih strokovnih priznanj in nagrad. Napisal je vrsto znanstvenih razprav v slovenščini, angleščini, nemščini in francoščini. V Ljubljani je bil nekaj časa urednik poljudnoznanstvene revije Proteus, zdaj pa je urednik Macromolecular Review in sourednik drugih znanstvenih revij.

KANADA

KONCERT VESELIH VANDROVČKOV

Zadnjo soboto v marcu so Veseli vandrovčki iz Toronta pripravili izredno zanimiv koncert, ki je privabil številne rojake iz bližnje in daljne okolice. Mnogi so se želeli seznaniti z najnovejšimi skladbami Johna in Martina Pušiča, nič manj pa jih ni pritegnila želja, di bi ponovno slišali priljubljeno pevko Marijo Ahačič-Polak, ki se je posebej za ta koncert pridružila ansamblu.

Koncert je presegel vsa pričakovanja, saj so bile vse pesmi skladno ilustrirane tudi z barvnimi diapozitivi

Prava ptujska kurenta, ki sta se udeležila letošnjega slovenskega pustovanja v Bledovem domu v Beamsvillu — v kurenta sta oblečena Stefan in Jakob Cafuta

slovenskih pokrajin in običajev. S tem so organizatorji še zlasti ugodili naši mladini, ki ji tukajšnje življenje ne nudi priložnosti, da bi se podrobneje seznanili z življenjem v Sloveniji in z lepoto slovenske dežele.

Vrhunec koncerta je bila nedvomno vesela pesem o Torontu, za katero je glasbo in besedilo napisala Marija Ahačič-Polak. »V Torontu, v Torontu, tu je kos Slovenije . . .« Tako lahko zapoje le človek, ki je premagal prva težka leta na tuji zemlji in se je sprijaznil z dejstvom, da pripada dvema domovinama, ki si obe lastita del njegovega srca. Prijetna melodija in globoko čustvena vsebina je takoj navdušila številne poslušalce, ki so se proti koncu pridružili pevcem in slovesno zaključili koncert z refrenom »Toronto, Toronto je postal moj dom . . .«

Spored je povezoval kanadsko-slovenski humorist Jože Kranjc, ki je povedal vrsto izvirnih šal.

Cvetka Kocjančič, Thornhill, Ont.

PTUJSKI KURENTI TUDI V KANADI

Ko smo se v predpustnem času spominjali dogodivščin, ki smo jih doživljali v tem času nekdanj doma, se je vsa naša družba odločila, da bi šli v maškare. Deset nas je bilo in vsak si je kaj hitro izbral svojo vlogo. Le Jaka je bil v zadregi in kar žal mu je bilo, da si ni prinesel s seboj z obiska v domovini Kurentove maske. Potem je na dolgo in na široko pripovedoval o

kurentih s Ptujkega polja. V mladih letih si je tudi sam večkrat nadel kurentovo masko in se pridružil gruči kurentov, ki so od hiše do hiše nosili srečo. Njegovo pripovedovanje nam je razburilo domišljijo. Segli smo po izseljenskih koledarjih, da bi njegovo pripovedovanje dokumentirali s slikami. Pogled na živo pisane kurente nas je navdal z voljo, da si kurentove maske izdelamo kar sami doma.

Pridno smo se lotili dela in naslednjo soboto sta si Jaka in Štefan slovesno nataknila na glavo kurentovo kapo, se zavila v debel kožuh, ki sta ga prepasala z verigo, na katerih je visela vrsta kravjih zvoncev. Tudi drugi so bili vsi nared za maškarado in pred nami je bila le še odločitev, kje preživeti večer. Odločili smo se za doma društva Bled v Beamsvillu. Nemalo so bili presenečeni, ko sta v dvorano prirožljala kurenta. V njunem spremstvu so bile še druge »imenitne« osebnosti, kot »ta star« in »ta stara«, Cigan in Ciganka pa vražji ženin z nevesto in drugi. V dvorani je bilo še precej drugih mask — menih, arabski šejk, arabska princesa, Drakula ter nekaj televizijskih zvezd.

Mnogi rojaki so se tokrat prvič srečali s pravimi kurenti, ki so jih sicer poznali le po slikah. Vsi so se strinjali, da sta bila kurenta najlepši maski na prireditvi.

C. Kocjančič

SLOVENC V KANADSKEM TISKU

Mesečna publikacija federalnega ministrstva za delo in imigracijo poroča v svoji zadnji številki iz starega leta o Cankarjevi proslavi v St. Catharines. O »Cankarjevem dnevu« kanadskih Slovencev iz južnega Ontaria, ki ga vsako leto prirejajo slovenska društva Lipa park, Sava in Bled, poroča urednik, da je bil to že tretji spominski dan v počastitev »tega velikega slovenskega pisatelja«. Urednik je priseljenec z Malte, časopis pa potuje na številne naslove po vsej Kanadi.

Veliki kanadski dnevnik »Globe and Mail« iz Toronta pa je pred kratkim objavil daljši članek, v katerem avtor Stephen Franklin zavrača mit o »angleški Kanadi« in postavlja na njegovo mesto imena cele vrste narodnostnih skupin priseljencev. Med drugimi omenja tudi naše ljudi, ko pravi: »Kanada nikakor ni angleška dežela,

razen če jo gledamo lingvistično. Vse prej je škotska dežela, zabeljena z liberalnim duhom Ircev, in polna je priseljencev, ki so pred pol stoletja prišli sem iz Belorusije, Galicije, Slovenije in večina dežel vzhodne Evrope, povrh pa je v zadnjem času še začinjena z Mediteranci in Karibčani . . .«

Kot vidimo, se o ljudeh našega porekla že veliko piše v Kanadi. Nemajhno zaslugo za popularizacijo našega imena in naše bogate kulturne dediščine med Kanadčani drugih narodnosti ima vsekakor »Slovenski dnevnik«, mesečni časopis, ki že četrto leto izhaja v Torontu, in sicer tudi s slovenskimi kulturnimi objavami v angleščini.

I. D.

SLOVENSKA ŠOLA PRI »LIPA PARKU«

Pri slovenskem kulturnem društvu »Lipa Park« v St. Catharinesu so spet odprli oddelek slovenske šole, ki ga obiskujejo slovenski otroci od šestega do petnajstega leta starosti. Nekateri učenci so se vpisali v to šolo že z zadostnim znanjem slovenščine, večina pa je takih, ki doslej niso obiskovali slovenskega pouka. V šoli poučuje Olga Bukovec, kot učni pripomoček pa uporabljajo tako knjige, ki so jih prejeli iz domovine, kakor tudi tiste, ki so na voljo med našimi amerišskimi rojaki. Slovenska šola pri društvu »Lipa Park« je vsako soboto popoldne v društvenem domu, letos pa jo obiskuje dvajset učencev.

ZDAJ JE ČAS ZA VPIS . . .

»Zdaj je čas za vpis v slovensko šolo« — pod tem naslovom vabi kanadsko-slovenski mesečnik »Slovene Diary« slovenske rojake, naj prijavijo svoje otroke za pouk materinščine. Vse, kar morajo rojaki storiti, je to, da se prijavijo ravnatelju šole, ki jo obiskujejo. Kjer se prijavi najmanj dvajset učencev, so odprti vsakodnevni razredi slovensčine po rednem šolskem pouku, drugod pa ob sobotah dopoldne. Vse stroške za knjige in druge potrebščine poravnava Toronto Board of Education, šole pa prejemajo pomoč v knjigah tudi iz domovine.

Slovenci, ki živite v Torontu, lahko svoje šolarje (od petega leta starosti dalje), prijavite neposredno pri Torontskem šolskem odboru na 155 College Street v Torontu (Heritage Languages) ali pa obiščite slovenski

Halozarjeva družina — Jožica in Martin, v sredini Martinova mama, ki je bila na obisku v Avstraliji. Zada njuna hčerka Lilijana

razred pri šoli »Nikola Tesla« na Runnymede Street (severno od Bloor Str.) ob sobotah med deveto in dvanajsto uro.

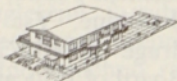
V okviru tega vladnega programa sta v Torontu trenutno dva slovenska razreda, kar kaže na to, da mnogi slovenski starši še ne vedo, kaj jim ponuja Kanada za ohranitev domačega jezika.

AVSTRALIJA AVSTRALSKI SLOVENEK

V marcu je v Sydneyu v Avstraliji izšla prva številka novega slovenskega lista »Avstralski Slovenec« s podnaslovom »Mesečnik Slovenskega društva Sydney«. List bo, po besedah urednice Ivanka Bulovec, po vsej verjetnosti izhajal vsak mesec in naj bi predvsem zadovoljil tiste člane društva, ki ne morejo redno obiskovati društvenega doma. Slovensko društvo Sydney šteje danes že prek 360 članov, katerim se iz tedna v teden pridružujejo novi, zato se je sama po sebi rodila zamisel o novem listu, ki naj bi člane društva pa tudi druge rojake seznanjal z delom društva, nego-

Avstralski

SLOVENEK

PUBLISHED BY SLOVENE ASSOCIATION SYDNEY
Mesečnik Slovenskega Društva Sydney

Price 50 c
Class 50 c

Glava novega slovenskega lista v Sydneyu

Plošča, ki označuje, da je tu trg Jugoslavija

val slovenski jezik, narodne tradicije in kulturo. List naj bi bil tudi vez z rojaki v drugih avstralskih mestih.

V prvi številki »Avstralskega Slovenca« je objavljena vrsta poročil o zadnjih uspehah društvenih prireditvah, o delu slovenske dopolnilne šole, o zdavi slovenskega doma pa o številnih športnih prireditvah. V listu imajo svoj prostor tudi člani lovske družine, mladi člani, dovolj prostora pa je posvečenega tudi novicam iz domovine.

List »Avstralski Slovenec« urejajo Ivanka Bulovec, Pavle Bogataj in Dare Borec.

SLOVENC V SWAN VALLEY

Naša družina se je pred kratkim preselila v Swan Valley, v dolino ob reki Swan. Tod so sami vinogradi, zato ni čudno, da se je v preteklih desetletjih tod naselilo veliko Dalmatincev. Pred kratkim smo brali v lokalnem časopisu, da je neki Knezović iz teh krajev prejel zlato medaljo in diplomu na lanskem vinskem sejmu v Ljubljani. Vinogradniki vsako leto pripravijo vinsko trgatavo. Na sporedu je prav te dni, ko je pri nas čas obiranja in stiskanja grozdja. Torej ravno v času, ko se v domovini prebujajo pomlad, se tukaj približuje jesen.

Kot je že znano, smo Slovenci v zahodni Avstraliji končno le ustanovili slovensko društvo. Doslej je priredilo že več proslav in zabav. Tako je lani v decembru lepo uspelo miklavževanje. Otroci so bili izredno veseli daril, ki so jih prejeli tako od star-

šev, kakor tudi od društva. V februarju smo priredili tudi pustovanje. Društvu želim v prihodnje še veliko uspeha.

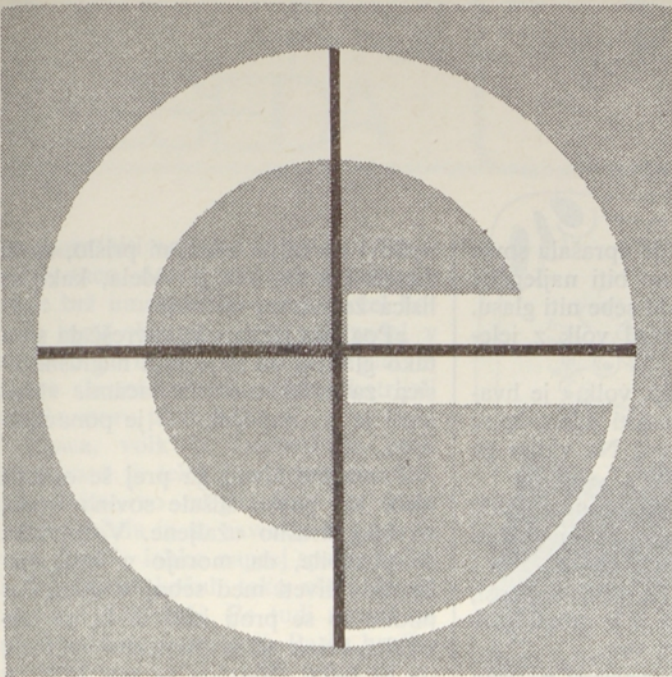
Naj mimogrede še omenim, da je bila v preteklih mesecih tukaj na obisku pri sinu Martinu Halozarjeva mama iz Brežic. V Avstraliji ima kar dva sinova — Martin živi v Morley, W. A., Jože pa v Brisbanu v državi Queensland. Njuna mama res ni več mlada, saj ima že 80 let, zato je vredna vsega občudovanja za pogum, ki ga je morala zbrati, da se je odpravila na tako dolgo pot. Upamo, da je iz Avstralije odnesla lepe vtise.

*Tony Resnik, Middle Swan,
W. Avstralija*

ARGENTINA TRG JUGOSLAVIJA V BUENOS AIRESU

Leta 1972 je občina Buenos Aires v čast jugoslovanskih priseljencev poimenovala enega od trgov po Jugoslaviji. V četrti, kjer je trg Jugoslavija, to je četrt Villa Devoto, živi tudi večina slovenskih rojakov v Buenos Airesu. Tu deluje tudi Slovensko jugoslovansko društvo »Triglav«, ki bo konec leta odprlo novi društveni dom. Naši rojaki v Argentini so se odločili, da bodo zgradili spomenik v znamenje jugoslovansko-argentinskega prijateljstva. Zaželeno bi bilo, da bi bil spomenik delo jugoslovanskega kiparja. V ta namen se vsi izseljenci s svojimi društvi prizadevajo za kar največji uspeh te akcije.

Irena Mislej

SOZD EMONA LJUBLJANA

EMONA Ljubljana je od junija 1977 dalje sestavljena organizacija združenega dela, ki ima naslednje temeljne dejavnosti: proizvodnja (kmetijska ter živilsko-predelovalna), trgovina (na malo, na veliko in zunanja trgovina), hotelirstvo in turizem (poslovni hoteli, turistični hoteli ter zdravstveni turizem in turistična agencija), ostale dejavnosti (inženiring ter elektronska obdelava podatkov).

Hotelirstvo v sestavu Emone zajema tako poslovne kot turistične hotele, pa tudi zdraviliške hotele z bazeni. Zmogljivosti vseh Emoninih hotelov obsegajo nad 3500 ležišč in okoli 10.000 restavracijskih sedežev. V letošnjem letu se bodo hotelske zmogljivosti povečale, predvsem na račun Grand Hotela Union, ki jih vključuje Emona v mednarodno hotelsko organizacijo Holiday Inn. V Čateških toplicah se bodo hotelske zmogljivosti povečale za 300 ležišč, prav tako so v pripravi načrti za povečanje in modernizacijo hotelov Evropa v Celju in Slavija v Mariboru.

V okviru Emone je tudi agencija Globtour, ki dela s številnimi tujimi agencijami in domačimi hotelskimi organizacijami. Globtourove turistične poslovalnice so razporejene vzdolž celotne jadranske obale od Kopra do Ulcinja, prav tako pa seveda v vseh večjih slovenskih mestih. Emonina turistična dejavnost se iz leta v leto širi, tako da sodi Globtour med največje turistične agencije v državi.

Ob prazniku EMONE, 10. aprilu, je poudaril Ljubo Filipan, predsednik SOZD Emona, da v njenem okviru združuje svoje delo 10.500 delavcev, ki si prizadevajo za boljše rezultate poslovanja.

volna

VOLNA
LJUBLJANA

modne
tkanine,
žensko,
moško
in otroško
konfekcijo,
moške
srajce,
pletenine,
volno
za ročno
pletenje,
zavese itd.
V BOGATI
IZBIRI
IN UGODNIMI
KUPNIMI
POGOJI
NUDIJO
specializirane
modne
prodajalne

dinos

Ljubljana

DINOS
DELOVNA ORGANIZACIJA
ZA PROMET Z
ODPADNIMI SUROVINAMI
TEL. C. 323-643
DIREKTOR 312-732
P. P. 268
TELEX: 31 398
61001 LJUBLJANA,
PARMOVA 33
TOZD PRIPRAVA
ODPADNIH SUROVIN
TOZD REGENERACIJA
TEKSTILNIH ODPADKOV
DELOVNA SKUPNOST
DAJMO INDUSTRIJI
ODPADNE SUROVINE
DELOVNA ORGANIZACIJA
DINOS ODKUPEJE
ŠIROM SLOVENIJE VSE
VRSTE INDUSTRIJSKIH
ODPADKOV PO
NAJVIŠJIH DNEVNIH
CENAH.

ZA MLADE PO SRCU

OD KDAJ IMA JEŽ IGLE

Jež je bil včasih podoben miški, saj je imel prav tak žametast kožušček kot ona. Z urnimi nožicami je tekal sem in tja po gozdu, z rilčkom brskal za sladkimi koreninicami in iskal jagode. Nikomur ni nič žalega storil, pa so ga preganjale lisice, medvedje in volkovi.

Takrat so gozdne živali prirejale maškarado. Tudi ježka je mikalo, da bi se je udeležil, posebno, ker so gozdne živali za tisti čas sklenile premirje. Videl je lisico, ki se je okitila s kurjim perjem, volk se je trudil na vso moč, da bi si nadel jelenove rogove, medved si je obesil okrog vratu ogrlico iz tako sočnih hrušk, da so se ježku pocedile sline. Veselo rajanje se je že čulo z jagodne jase.

Ker ježek še vedno ni imel pustne obleke, je sedel pod košato smreko in jokal.

Uboga žival se je smreki zasmilila, zato ga je vprašala, zakaj joka.

»Kako ne bi jokal, ko pa nimam obleke za maškarado,« je hlipal jež.

»Če hočeš, boš dobil obleko, ki ti jo bodo vsi zavidali,« je ponujala smreka.

»Seveda hočem.«

Smreka se je zravnila in potresla z vejami. Na ježka se je vsula množica smrekovih igel. Ker so bile smolnate, so se mu prilepile na kožuh in ga kmalu popolnoma zakrile. Ježek je bil tako vesel, da se je smreki pozabil zahvaliti, pa tudi mudilo se mu je na jagodno jaso.

Tam je bilo prav živahno. Živali so druga čez drugo vpile, da so najlepše. Potem pa je bilo učeni sovi tega dovolj. Rada bi spala na veji, pa jo je prerekanje motilo. Nataknila si je sončna očala, ker sova vidi samo ponoči in zavreščala: »Če vam je prav, bom razsodila, kdo je najboljši.«

Živali so se pomirile. V sovino učenost in poštenost niso dvomile. Niti krvoločni volk ne.

»Uf, uf, medved, kako si lep...«

Kako je zrasel medved, stoječ samo na zadnjih tacah, ker je bil prepričan, da je najboljši!

»Uf, uf, čigave pa so bile hruške, ki jih imaš za vratom?«

Medved, ki ni še nikoli prej lagal, se je zmedel, zardel tja do kosmatih ušes in zajecjljal: »Kme... to... to... ve...« Spet je stal na vseh štirih in najraje bi se udrl v zemljo.

»Torej si kradel?« je vprašala sova. »Kdor krade, ne more biti najboljši.«

Medved pa ni dal od sebe niti glasu.

Potem se je našopiril volk z jelenovim rogovjem.

»Uf, uf, kako si lep, volk,« je hvalila sova. »Kje pa je tisti jelen, ki se je včeraj pasel na jasi? Ne vidim ga med vami...«

»Požrl sem ga,« je zarenčal volk.

»Uf, uf, kdor ubija, ne more biti najboljši,« je zaplahutala sova.

»Če ne priznaš, da sem najboljši, bom požrl tudi tebe,« ji je grozil volk in poželjivo gledal na vejo.

Sove pa volkovih groženj ni bilo strah. Vedela je, da je veja, na kateri sedi, dovolj visoka.

»Torej sem jaz najlepša?« se je na zadnjih tacah pribalala lisica. »Najmodrejša, vedela sem, da se ne boš zmotila.«

»Uf, uf,« je rekla sova. »Prilizuj se, kolikor hočeš! Kje pa so tiste kokoške, ki so ti posodile perje za maškarado?«

»Draga sova, slabo slišim,« se je delala lisica. »Ne morem splezati na drevo, tebi pa ni težko zleteti dol, pa mi boš še enkrat povedala, kaj si rekla...«, da sem najlepša, kajne?«

Sovi pa še na misel ni prišlo, da bi zletela na tla, ker je videla, kako se lisica že naprej obližuje.

»Poglejte ježka,« je zavreščala sova tako glasno, da si je tudi naglušna lisica zatisnila ušesa s tacami. »Najlepši je... najboljši...« je ponavljala sova.

Prevzetne živali ga prej še opazile niso. Ko pa so slišale sovino hvalo, so bile strašno užaljene. V trenutku so pozabile, da morajo v času maškarade živeti med seboj v slogi. Zapodile so se proti ježu in bi ga raztrgale. Ježek se je prepozno spomnil, da bi bežal. Nasršila se mu je koža, zamižal je in skrtil glavo. Mislil je, da bo po njem, pa je začutil na iglah nekaj mehkega. Nato je zaslišal lisico, ki je zavreščala: »Joj, kako sem se zbodla.«

»Meni ga prepusti,« je zarenčal razjarjeni volk. Odvrgel je jelenove rogove in se z odprtim gobcem zapodil nad ježka. Ko so ga igle zbodle, je tulil še huje kot prej lisica.

Medvedu se je zdelo dobro, ker volk in lisica nista mogla ukrotiti ježka. Bil je prepričan, da ga bo ukrotil on, zato se je bahal in godrnjal: »Tako malo nič, ki ni večje od miši,

ne more biti najlepše v gozdu.« Stegnil je taco, da bi pomendral ježa, pa jo je brž umaknil. In ker je hotel bolečo taco oblizniti, je z njo zadel v verižico iz hrušk, ki se je strgala in so se slastni rumeni sadeži skotrljali na tla, prav pred ježka.

Lisica, volk in medved so lizali svoje rane in tekli z jagodne jase, kolikor hitro so mogli. Sova je snela sončna očala in se zavlekla v gostejše veje, kjer je lahko naprej spala. Ježku je bil iglasti kožuh tako všeč, da ga ni hotel več sleči. Pa tudi mogel ga ni. Preveč se je prilepil. Pa še hruške je dobil.

Kadar imajo ježi mlade, so čisto gladki. Stara ježevka jih pelje pod košato smreko in jo zaprosi, naj posuje njihov plašč z iglami. In velika dobra smreka ji vedno ustreže.

Zakaj pa jež nima zelenih igel, poročete.

Ker se plazi v senci, pod listjem in prahom, med pajčevinami. Smreka pa raste visoko pod nebom, ima svetlobo in sonce, zemlja jo napaja s svojimi sokovi, pa ostane zelena.

Nobenemu ježu nikoli več ne pride na misel, da bi se meril z gozdnimi živalmi, toda odkar ima igle, ima pred njimi mir.

Jelka Mihelič

BRKI, BRADA, ZALISCI

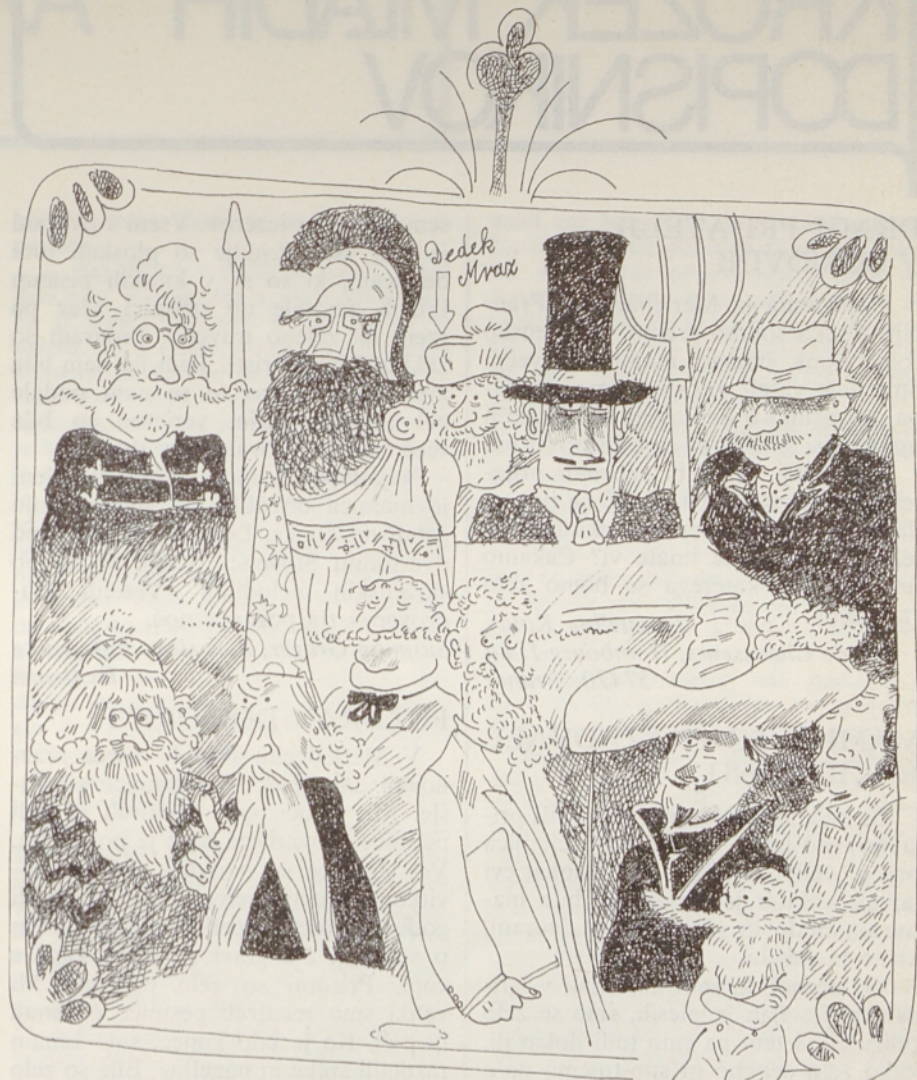
Brki in brada so moška zadeva, saj se ženske le redkokdaj lahko z njimi bahajo. Zato ženske ne potrebujejo brivca in tudi doma se ne brijejo.

Tega niso počenjali tudi praljudje, ki so pustili brado in brke rasti, tako da so z obraza gledale le oči in nos. Celu usta so bila zakrita v goščavi.

Kdo ve, zakaj se je začel človek briti. Znano pa je, da je to počenjal že v starem Egiptu. Na stenskih slikah, ki so nastale takrat, opazimo tudi kratke bradice, take, katerim pravimo danes kozja brada. Takšne bradice so nosili kasneje tudi mušketirji, le da so dodali zraven še tanke brčice.

Brade imajo različne oblike. So dolge, kot brada dedka Mraza, brade sedmih palčkov, Kosobrinova brada... Kratke, kot mornarska brada. Pa kozja brada, preščipnjena brada pod ušesi, razklana brada sredi brade.

Podobno je tudi z brki. Sploh so brada in brki tako važni, da imajo neke vsako leto svetovno prvenstvo, kjer tekmujejo v dolžini in lepoti brad in brkov.

Nekoč so bili zelo imenitni košati brki, ki so jih lastniki venomer vihali navzgor, tako da so bili lepo ošiljeni kot rogljička. Taki brki so bili lastnikov ponos. Zato so vihali z brki tudi nos. Negovanje brkov ni bila šala. Ponoči, med spanjem, so jih vezali k obrazu s posebno krpo, tako da niso mogli menjati obliko po svoje. Tudi mazali so jih lastniki z različnimi mazili, da so bolj držali skupaj.

Poleg brade in brkov ne smemo pozabiti na zalizce, ki podaljšujejo lasišče mimo senc in uhlja proti bradi.

V stari Avstriji so bili zalizci prav košati in sila imenitna reč. To pa zato, ker je take nosil sam presvitli cesar in so si njegovi podaniki prizadevali, da bi mu bili čim bolj podobni.

Danes se ljudje brijejo, ne brijejo, puščajo brade različnih vrst, dolžine in barve, z brki in brez brkov, z zalizci in brez zalizcev in zalizce brez brade in brade brez brkov. Tako pač, kot se zdi človeku najboljše in najlepše.

Najmanj težav imajo z brado in brki otroci. Če si jih zaželijo, vzamejo oglje in si jih preprosto narišejo na svoj obraz. Kakršne si želijo.

Smiljana Rozman

Matej Bor TRI LIPE

*Tam gori za našo vasjo
tri lipe zelene cveto,
tri lipe zelene cveto,
cveto in se jočejo:*

*Kako je bilo nekoč
lepo tukaj dan in noč,
zdaj pa je noč in dan
ves svet pod nami nastlan:*

*Z odpadki brezvestnosti,
z ostanki objestnosti,
ki šari tod naokrog
puhlih glav, lenih nog.*

*Pa so rekli lipe: Dovolj!
In odšle so prek lok in polj,
odšle so, odšle drugam.
Nikdar ne bo jih več k nam.*

KROŽEK MLADIH DOPISNIKOV

DRAGI PRIJATELJI V DOMOVINI

Pišem vam iz Merlebacha v Franciji. Vsako soboto gremo v slovensko šolo. Pouk imamo majhni in večji. Smo zelo veseli, ko se vidimo in skupaj govorimo o domovini. V Sloveniji imamo vsi sorodnike in vsi smo že bili v Jugoslaviji. Radi bi spoznali prijatelje iz Slovenije. Tu se nič ne pozna, da je že pomlad, ker velikokrat dežuje. Kakšno vreme imate vi? Čakamo na odgovor, katerega se bomo zelo razveselili.

Jacqueline Kotar,
rue de Chasseurs, Hombourg-Haut
57470, France

MAMICE SO PRAZNOVALE V UHINGENU

Za naše mamice smo pripravili prigrizno proslavo. Tovarišica učiteljica nas je veliko naučila. Ob Cankarjevi noveli »Mater je zatajil« je bilo mamicam hudo in ni je bilo v dvorani, ki ne bi jokala.

Vsi učenci, ki smo nastopali v igrih, recitacijah in plesih, smo se zelo potrudili, s tem pa smo tudi dokazali, kako zelo cenimo in spoštujemo naše dobre mamice. Zelo smo zaploskali mojemu bratcu. Ima komaj dve leti pa je že znal skuhati kavico za mamico. Lepo je uspel skupen nastop učencev in mamic — zazvenela je narodna pe-

sem »Gor čez jezero«. Vsem v dvorani je bila všeč. Ljudje so ploskali tudi deklicam, ki so se v kratkih pisanih krilcih zavrtele ob pesmici »Jaz pa grem na zeleno travco«. Program so zaključili folkloristi. Tudi jaz sem bila med njimi. Lepo so se nam podale belokranjske noše, verjetno so bile všeč tudi obiskovalcem v dvorani.

Najmlajši so morali domov. Meni je mamica dovolila, da smem z njo ostati do konca. Lepo mi je bilo med dvestotimi Slovenci. Vrteli so se ob slovenskih melodijah »Veselih vandrovcov« tja pozno v noč.

Susanna Grager, 8. r. slov. dop. pouka
Esslingen

POZDRAV DOMOVINI

V Merlebachu smo 4. marca praznovali dan žena. Vse mamice so prišle. Mi, otroci, smo recitali in peli pesmice. Tovarišica nam je pomagala. Vse mamice so naredile potičke, zavitke in drugo pecivo. Imeli smo tudi godbo. Otroci so peli in plesali pesem o vojaki. Na glavi so imeli kape s čopi. Prisotni so zelo ploskali. Mi veliki smo recitali pesmice o ženah in peli. Ko je bilo konec, smo ženam razdelili srčke in nageljne. Bile so zelo vesele.

Se nekaj drugega. Naše mesto leži v pokrajini Moselle, do nemške meje ni daleč. Naši meščani gredo večkrat nakupovat v nemško mesto Saarbrü-

cken. Slovenci se večkrat shajamo v društvu Jadran. Tu deluje tudi društvo Triglav. V našem rudniku kopljejo premog že 100 let. Čeprav živimo tu, gremo radi v Slovenijo. Jaz imam staro mamo v Senovem. Zelo rada jo obiščem. Tako lepo je v njeni hiši, katero obdaja gozd. S sestrično hodim na pašo. To mi je zelo všeč. Lepo pozdravljam staro mamo Sotošek Angelo in vse sorodnike.

Lidija Sajovec,
Freyning-Merlebach, Francija

PISMO IZ AUMETZA

Spoštovani tovariš urednik! Pišemo ti iz oddelka slovenske šole v Aumetzu. V šolo prihajamo ob sredah. Tovarišica pravi, da smo kar pridni, čeprav po otroško radi obračamo jezičke. V šolo prihaja osem otrok. Popoldne imajo pouk odrasli. Ob sredah se s tovarišico pogovarjamo po slovensko o domovini.

Aumetz je rudarski kraj. Pri nas kopljejo železno rudo. Naši očetje so večinoma rudarji. Vsi smo že bili v Jugoslaviji. Zelo nam je všeč domovina naših staršev. Radi bi si dopisovali z učenci iz Jugoslavije ali iz drugih oddelkov slovenskega dopolnilnega pouka po Evropi. Prosimo, odpišite nam.

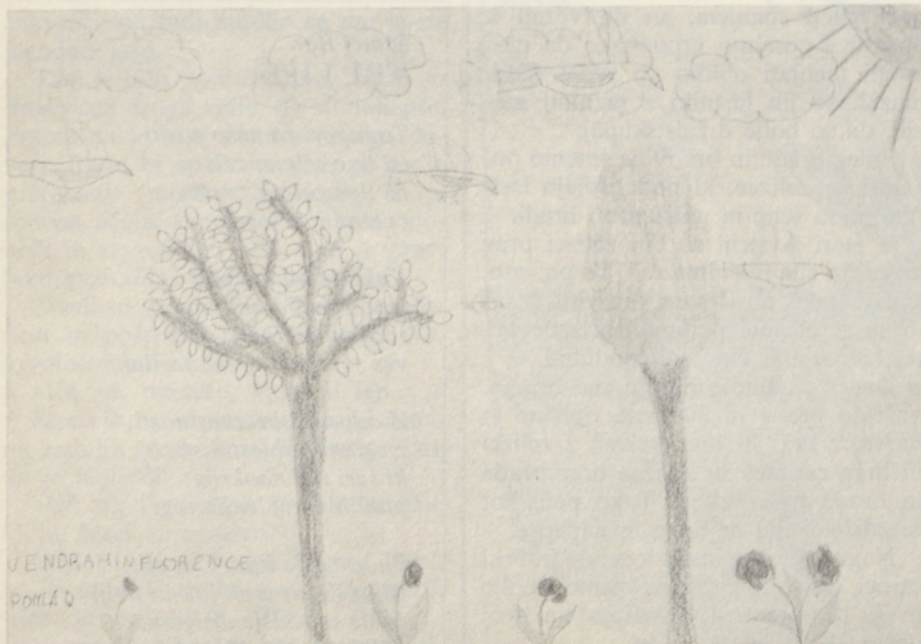
Učenci slovenskega dopolnilnega pouka v Aumetzu v Franciji.

Claude Jamnik,
4 rue Maladrée, 57710 Aumetz,
France

ZADNJI DAN ŠOLE

V sredo je zadnji dan slovenske šole in začele se bodo počitnice. V slovensko šolo sem hodila enkrat na teden in to v sredo popoldne. Naša slovenska tovarišica je prišla po nas in nas po pouku tudi odpeljala domov. Tovarišica se zelo trudi in ima z nami veliko potrpljenja, da bi se čim bolje naučili slovensko. V šoli smo se učili slovensko brati in pisati. Veliko smo se naučili o naši domovini Sloveniji in Jugoslaviji pa tudi o našem predsedniku Titu, o naših pesnikih, Prešernu, Župančiču in drugih. Naučili smo se tudi veliko pesmic, ki smo jih tudi pozneje recitali na slovenskih prireditvah. Rada hodim v slovensko šolo, kjer spoznavam našo domovino Jugoslavijo in tudi lepo je bilo v slovenski šoli.

Silvija Bogovič, Eisden, Belgija

Pomlad — risba Vendramin Florence, slovenska šola Merlebach, Francija

UMETNIŠKA BESEDA

NA SREČO SE NI NIČ ZGODILO

Novinar Andrej Podobnik je sedel doma v svoji sobi in pisal komentar za notranjepolitično rubriko dnevnika, kjer je bil v službi. Rad je pisal doma, v redakciji ni bilo nikdar pravega miru. Zdelo se mu je, da kar naprej zvonijo telefoni. Pisal je komentar o »moralno-politični neoporečnosti«, ki so jo vse pogosteje zahtevali v raznih razpisih za skoraj vsa odgovorna mesta. Glavni urednik ga je poklical in naročil ta komentar, obenem pa si je dovolil izraziti prepričanje, da boš prav ti najbolje vedel, kako je to treba napisati, nekaj bralcev se je namreč pritoževalo zaradi nejasnosti te prekleto moralopolitične neoporečnosti. Naredi kot je prav! Sedel je torej za pisalno mizo in rutinirano udarjal z dvema prstoma po uvoženem remingtonu in se boril s frazami in zdravo pametjo ter klepal ta komentar. Žena je v kuhinji pripravljala večerjo in obenem likala njegove srajce, hči pa je v svoji sobici pisala domačo nalogo. Misel na ga ni ubogala. Nič mu ni šlo od rok. Stal je, kot vedno, kadar ni mogel pisati, stopil k oknu in gledal na ulico, kjer je rahlo rosilo. Gledal je, pa ni ničesar videl. Napenjal je možgane, pa ni nič mislil. Včasih slonimo ob oknu in gledamo v prazno kot kak gospodinjski stroj, ko ga izklopiš... Potem je zaslišal klenkanje železniških zapornic in je pogledal čez strehe, kjer so se videle zapornice, kadar so bile odprte in potem streha vlaka, kadar je zdrvel mimo. Zapornice so bile že zaprte, streha vlaka pa tudi ni hotela zdrveti mimo. Tedaj se je razjezil sam nase, zakaj le stoji tako brez dela pri oknu, če pa mora napisati komentar za notranjepolitično rubriko. Tako zapravlja čas, namesto da bi pisal. Sedel je spet za mizo in se silil s pisanjem. Kako krasno je pisati, če sam želiš, če te samo nosi, si je mislil, in kaka muka, če moraš pisati, kar ti naročijo drugi... Potem je nenadoma zaslišal, kako je mimo njihovega stolpiča peljal nekakšen avto z vklopljeno sireno. Rešilni avto ali miličniška marica; gasilci niso, gasilski avto ima čisto drugačno sireno.

Vrata sobe so se odprla in hči je stekla mimo njegove mize k oknu. Stekla je po prstih, da ga ne bi motila, odprla je okno in se nagnila ven. Vedno je tekla gledat, če je kje peljal avto z glasno sireno.

— Rešilni je, le kaj se je spet zgodilo!

Pogledal jo je in se razjezil.

— Ne bodi no taka radovednica. Zakaj se zanimaš za to? Nisem bolj jezen,

kot če vidim ljudi, ki se zanimajo za nesreče...

— Saj nisem radovedna, samo pogledala sem, je rekla hči in šla malo užaljena iz sobe. Bilo mu je žal, da se je oglašil, saj je vedel, da je siten le zaradi komentarija. Odkar so se preselili v to večje stanovanje, so večkrat divjali mimo njihovega stolpiča rešilni avtomobili, ker je bila čisto blizu bolnišnice. Najprej ga je motilo, potem pa se je navadil. Toda še zdaj je čisto nehotе vedno pomislil, mi trije smo vsi doma, na srečo se nobenemu od nas ni nič zgodilo in kaj me briga zavijanje siren. Komu zavija? se je smejal. Žena pa mu je vedno tožila, da vsakokrat trepeta, ko tulijo ti rešilni avtomobili, če ga takrat ravno ni doma. Potem ne spim celo noč, je pravila. Tedaj ga je spreletelo. Rešilni avto je peljal gor čez zapornice k onim blokom, kjer je stanovala Veronika.

Kaj če si je Veronika kaj naredila?

Trotl, kaj noriš, si je rekel.

Toda Veronika je rekla, da si bo nekaj naredila, da bo šla pod vlak, da se bo vrgla s stolpnice. Enkrat je že bila v bolnišnici, ker si je rezala žile. Teden dni po poroki. Še danes opoldne mu je rekla, da tako ne more več naprej! Kaj, če si je kaj naredila? Vstal je in si v predsobi oblekel plašč.

— Kam greš? ga je začudeno vprašala žena. Golaž je gotov in testenine sem ravno mislila vreči v vročo vodo.

— Pa jih potem vrzi, je rekel in stekel po stopnicah. Takoj bom nazaj, je še zaklical ženi.

— Kaj, če si je kaj naredila? Pa sem mislil, da je bilo vseto le njeno čudaštvo? Toda, saj ljubim samo njo; če bi vedel, da si bo kaj naredila, bi pustil ženo in vse skup... Hitel je po ulici proti železniškemu prehodu in potem proti blokom...

Veronika je bila zdaj že drugič v treh mesecih noseča z njim. Delala je v oddelku za opremo publikacij, ki jih je izdajala časnikarska hiša, kjer je bil on novinar. Naslovne strani, plakati, likovna oprema — to je bilo njeno delo, vsaj njemu se je tako zdelo. Ko je prišla pred dvema letoma k časopisu, so vsi vznemirjeni hoteli, da bi si pridobili njeno naklonjenost. Bilo ji je trideset let, bila je poročena, zadržana, pametna in seveda lepa in moderno oblečena. Toda kmalu so spoznali, da je zelo samostojna, molčeca in človeku je bilo nekako nerodno, da bi si jo hotel pridobiti... Nekako krivi so se počutili in se umaknili, vsi ti novinarji, uredniki, neuresničenske podleči njihovih pomembnosti. Ni bila taka in čez čas je ostala bolj ali manj sama. Z Andrejem pa se je nekako spoprijateljila, mogoče prav zato, ker se ni tako hitro zaljubil vanjo kot drugi. Večkrat sta stopila na vinjak, če pa je

dobil kak honorar, celo na viski v hotel Slavijo. Ni bila posebno zgovorna, vendar se je rada pogovarjala z njim. In čeravno ni bila taka zaljubljenost, ni vzdržal dneva, da je ne bi videl, pozdravil in stopil z njo na kozarček. Tako je šlo celo leto. Nekoč ga je mimogrede vprašala, ali ljubi svojo ženo.

— Če jo ljubim? Saj veš, kako je to po desetih letih zakona, ji je rekel nekoliko presenečen.

— Kaj pa ti, ali ljubiš svojega moža?

Pogledala ga je, izpila vinjak in rekla:

— Ne. Nisem se hotela poročiti, pa sem se, sama ne vem, zakaj. Teden dni po poroki sem si rezala žile... Nič ni kriv, ampak meni je slabo poleg nje-ga...

Potem nista nikdar več govorila o tem, čeravno je čutil, kako mu je dobro délo, ko je rekla, da ne mara moža.

Drugi so videli to njuno prijateljstvo, ugibali so, ali je kaj med njima ali ne, na koncu pa je bilo menda vsem jasno, da gre le za prijateljstvo. Kadar je podjetje organiziralo kak piknik ali kaj podobnega, je bil on vedno poleg in skoraj obvezno je bila z njim njegova žena, Veronika pa ni bilo, zdelo se ji je neumno. Zdaj, ko je skoraj tekel čez progo in s strahom opazoval gručo ljudi, ki se eje zbirala nekje tam pri blokih, kjer je stanovala Veronika, je bila tesnoba v njem prav boleča. Spraševal se je, če sploh ve, koliko časa sta se ljubila, si bila dobra; komaj eno leto.

Bilo je lani, decembra. Vračala sta se z avtom iz Ljubljane z nekakšne službene poti, za katero sta se oba dogovorila tako, da sta lahko potovala skupaj z njegovim avtom.

— Glej, začelo je snežiti, mu je pokazala skozi šipo...

Spet se je zalotil, kako ves odsoten vozi in gleda samo belo črto na cesti in varnostno razdaljo in kako pravzaprav nič ne vidi in nič ne misli med vožnjo.

— Pa res! Le kako nisem videl, ko pa imam najraje, kadar sneži.

— Ustaviva se, pa stopiva malo ven, je rekla.

Ustavil je avto na neki stranski cesti in potem sta šla ven kakih sto metrov po zamrznjeni cesti. Snežinke so redko padale in poplesavale. Malo se mu je zdela narejena, ko jih je tako gledala, vendar sta se kmalu obrnila in se vračala k avtu. Tedaj ji je spodrsnilo, prijel jo je za roko in ko se je že ujela, je ostala njena roka v njegovi in vse je bilo nenkrat tako lepo, december, snežinke, roka z dolgimi elegantnimi prsti, roka, ne topla ne hladna, voljna in prijazna, roka, s katero je sicer risala plakate in načrte za naslovne strani...

In ko sta se peljala naprej, jo je čisto brez besed spet prijel za roko, v grlu je imel tesnobo, ona pa mu je stiskala roko

v nežnih utripih in nič nista govorila. Čutila sta, da je to vse skup vendarle že davno več kot prijateljstvo, da je sreča, da se vozita v istem avtu, delata v istem podjetju, gresta skupaj na vinjak in se vidita vsak dan.

Blížal se je štiridesetim in je še komaj verjel, da se je to res njemu zgodilo. In potem, še v istem lanskem decembru, le nekaj dni pred novim letom, je bilo vse jasno. Peljala sta se nekam ven iz mesta na kosilo in ko sta se vračala, sta oba vedela, da se zdaj mora zgoditi. Nič ni rekla, ko je zavil s poti v zapuščen gozd in ustavil med zasneženim drevjem. Poljubil jo je in skoro brez besed vzel, kaj vzel, dala se mu je tako blazno, noro, ljubeče, nežno... tako kot ni vedel, da se sploh dogaja... Seveda ni prvič počel tega v avtu, na tem položenem sedežu je vzdihovala že kaka tipkarica, praktikantka, ločenka... Toda to, to je bila ljubezen, to je vedel in tudi ona mu je nekoliko kasneje, že po novem letu, rekla, da je to res ljubezen, da je čisto nič ne peče vest zaradi moža in njegove družine, da ima navsezadnje tudi ona pravico do — greha. Seveda je pritrjeval in se čudil, kakšen greh bi naj bil in ali ni večji greh, da leta in leta legaš v posteljo z isto ženo ali možem, ki ga že davno več ne ljubiš.

— Če moram zdaj z možem v posteljo, vedno mislim, da si to ti...

— Jaz mislim, da ležem s teboj...

Mnogo dni je preteklo v tej zasopli ljubezni. Potem mu je nekoč v solzah rekla, da bi je ne pustil več domov k možu, če bi jo imel res rad. Začudil se je, še bolj čudno pa se mu je zdelo, ko je rekla, da že dva meseca ne spi več z možem.

— Jaz enostavno ne morem.

Čudilo ga je, saj tudi on ni rad legel k ženi, ampak da bi ne šlo... Ustrašil se je, da postaja vse skupaj resno.

Trpela sta med dopustom, ko se nista videla in sta bila vsak s svojo družino. Ko sta se našla v mestu, sta se ljubila z bridko silovitostjo. Potem mu je v septembru povedala, da je noseča.

— Kaj bova naredila? ga je vprašala.

— Pa si prepričana, da z mano?

— Kaj pa misliš, že pol leta nisem bila z njim; na dopustu je skoraj znorel.

Molčal je, bil je prestrašen, obenem pa mu je gódílo, da ima rada samo njega. Kadar sta se ljubila, ji je vedno

šepetal, kako rad bi imel otroka z njo in da bo takoj povedal ženi in se ločil, če bo zanosila. Toda zdaj, ko je bila noseča, ni vedel, kaj naj naredi. Ločitev, to je velik korak in ne morem ubiti svoje žene, ji je rekel. In ravno zdaj, ko so mu v podjetju dali to novo veliko stanovanje... Ona še ni imela otrok.

— Veš, saj nočem, da bi bil otrok vzrok in grožnja, to morava narediti sama, iz ljubezni, ne zaradi otroka...

Nekaj dni je ni bilo v službo; saj je res pametna, se je tolažil, in ko se je vrnila v svojo pisarno, si najprej ni upal k njej. Potem je le šel, molčala sta, čutil se je krivega, vendar nekako še bolj privrženega. Pa se je spet začelo vse znova; ne tako kot prej, raje jo je imel, še bolj sta bila navezana. Zvezal ju je otrok, ki sta ga v kali odstranila. Nista mislila na to, čeravno je ona enkrat glasno pomislila, kaj če bi bili ti abortirani zaplodki kdaj ravno najboljši ljudje; ljubila sta se in potem odhajala vsak na svoj dom. Sanjarila sta, kako bo, ko bo on prost, kako bosta živela skupaj, kaj mu bo kuhala... In ko se je spet zavlekel november med ulice in tista vlažna megla, mu je povedala, da je znova noseča. In nobenega dvoma ni, to sta vedela oba, da z njim. Nekaj bo treba ukreniti, to je vedel...

— Vem, da zaradi tega ne boš pustil žene... Veš, ampak jaz tako ne morem več, da on sili vame, tebe ljubim, otroke, otroke pa odpravljam. Ubogi moji otroci... Ne morem, ravno zato ne, ker te ljubim... Boš videl, nekoč se bom vrgla z okna ali pa pod vlak... Ne zaradi tebe, zaradi vsega skupaj... Ti pa ne boš nič storil kot vedno...

— Čakaj še malo, Veronika, bom že povedal ženi...

— Ne boš ji in četudi ji bi... Ti lahko živiš tako dvojno, jaz ne morem, v meni je vse narobe... Vrgla se bom s stolpnice..., je skozi solze siknila. Vrgla se bom s stolpnice, to mu je šlo zdaj po glavi, ko se je bližal skupini ljudi, ki so pred stolpnico leteli na kup. Gruča ljudi ni stala pod Veronikino stolpnico, ampak poleg sosednje. Rešilni avto se je vračal brez vklopljene sirene. Stopil je bliže, a ni mogel nič videti.

— Kaj je? je vprašal žensko z dojenčkom v naročju.

— Kaj? Spet se je eden vrgel z okna iz šestega nadstropja. Poslovodja mes-

nice, pred dvema mesecema pa neki upokojenec. Kaj so znoreli, da se mečejo skozi okna, in to moški...

— So ga odpeljali z rešilcem? je nekdo vprašal.

— Zakaj, če je pa mrtev, zdaj čakajo na mrliški avto, ampak na tega je treba čakati; ves ta čas pa bo ležal tu in ljudje bojo pasli radovednost, je rekla ženska z dojenčkom in se prerivala bliže...

Andrej se je obrnil in odleglo mu je. Hvala bogu, ni ona; nič se ni zgodilo. Nič si ni naredila, saj sem vedel, da je pametna. Ampak kaj naj naredim, saj jo res ljubim; ampak vse to z ločitvijo...

Rad bi poiskal telefonsko govorilnico in ji telefoniral in ji rekel, da jo ljubi. Nikjer ni bilo javne govorilnice v tem delu, zato se je napatil domov. Pred domom je bife in izpil je vinjak. Jutri bom govoril z njo, si je mislil. Potem je stopil v predsobo.

— Kje si bil?

— Nič, malo sem šel ven. Komentar mi ne gre.

— Ven, v takem kislem vremenu?

— Ata, kaj se je zgodilo? Rešilec je peljal tja čez progo s prižganimi sirenami, vračal se je počasi. Zdaj pa je peljal mrliški avto, videla sem, ko sem gledala skozi okno, če že prideš. Nekaj se je zgodilo...

— Na srečo se ni nič zgodilo. Neki moški je skočil s šestega nadstropja.

— Kako nič hudega, se je začudila hčerka in ga gledala.

— Kaj si bil tam? se je začudila žena.

— Na sprehod sem šel, dajta mi mir, moram misliti! In šel je v svojo sobo, da bi dokončal komentar o moralnopolični neoporečnosti. Zdaj mu je šlo laže od rok in jezen je bil, ko ga je poklicala žena k večerji. Iz golaža in testenin se je lepo kadilo.

Mogoče bo šla v bolnišnico, malo bo potem hudo, ampak bova že uredila, je mislil in navijal testenine na vilice.

— Zakaj si tak tiho? Se res ni nič zgodilo?

— Kaj naj bi se zgodilo!

Pojedel je in šel nazaj v sobo in končno stipkal ta svoj komentar. Toda, ko je potem spet tenko zavijala sirena mimo njegovega stanovanja, je stekel k oknu. Na srečo je bila miličniška marica. Se je že spet kaj zgodilo. Vedno se kaj zgodi in vendar se nič ne dogaja, si je mislil.

Tone Partljič

kraški zidar
splošno gradbeno podjetje sežana

SGP Kraški zidar

Partizanska 28

66 210 Sežana

Poštni predal 88

Telefon: 73-371, 73-382

Telegram: Zidkras Sežana

Žiro rač.: 51420-601-11534

VASE ZGODBE

STARČEK

Že nekaj let je mrtev in njegove bolečine so ponehale. Vem, da se ga tukaj nihče ne spominja več. Bil je le številka, ki preneha obstajati s poslednjjo uro.

Ko sem zjutraj po običaju prišla v sobo, je navadno ravno končal s svojim zajtrkom. Bila sem šele nekaj dni v domu za stare ljudi. Iztegnil je roke k meni in dejal: »Prosim, obrišite, sestra.« Lepo se je zahvalil. Mnogi so nas vse klicali kar sestra. Čeprav vsi nismo to, nas še danes kateri tako pokliče.

Ta starček mi je zelo prirasel k srcu. Bil je tako nežen, nebogljen. Vedno sem ga pogladila po roki in tako hvaležno se je smehljaj. Takrat še nisem vedela, da je popolnoma slep. To mi je povedal njegov sestanovalec. Zdaj mi je bilo jasno, zakaj je vedno le sedel in ni šel nikamor.

Izvedela sem, da ima ženo in otroke, ki ga pa niso marali imeti doma. Še na obisk niso prišli. Mislim, da jih niti ni pogrešal, da je bilo njegovo razočaranje veliko, ko so ga kar tako odpisali njegovi najbližji takrat, ko bi jih najbolj potreboval.

Le kako morejo biti tako trdosrčni, sem se spraševala. Saj je bil tako tih in miren, da si ga komaj opazil.

Nekega jutra je vzel mojo roko, jo poljubil in dejal: »Ti si dobra duša.« Solze so mi stopile v oči, tako sem bila ginjena in srečna. Zanj nisem bila prezrta tujka, le človek. Ni me videl, a občutil je to.

Čisto tiho, kot je prišel in živel, je tudi odšel. Hitro in nepričakovano je umrl. Takoj za njim njegov sosed v sobi.

Bilo mi ga je žal, a vedela sem, da je zanj tako boljše. In vem tudi, da ni imel več volje životariti tako dalje.

Kako živo ga še danes vidim pred

sabo, krhkega, simpatičnega in vedno tako hvaležnega za vsako malenkost. Znal jo je ceniti, kajti doma je na žalost ni bil deležen.

Mnoge paciente sem spoznala v teh letih, odkar delam tukaj, tudi k srcu so mi nekateri prirasli, toda nobeden tako, kot ta drobnji starček, ki je bil med nami le kratek čas. Ne bom ga pozabila, čeprav še njegovega imena ne vem.

In prepričana sem, da je vreden mojega spomina.

Erika Leist

Z IGA V NEW YORK CITY (nadaljevanje)

Še preden bom nadaljevala z opisovanjem mojega življenja, bi prav rada posegla nazaj v preteklost, česar nisem vsega popisala v prejšnji številki.

Moja mladost. Življenje v moji mla-

Pogovor (foto: Milenko Pegan)

dosti je bilo popolnoma drugačno kakor življenje mojih otrok tukaj. Ko sem prišla v Ameriko, so mi misli pogosto uhajale nazaj v domovino. Ne vem, če je bilo tako tudi drugim. Spominjala sem se, kako je bilo ob Kresu na Igu in v okolici. Fantje so zvekli skupaj celo grmado dračja in slame. Mi, vaščani, pa smo posedli okrog, harmonika je igrala, plesali smo in vriskali ter peli v temno noč. Tisto noč nismo nič spali, zjutraj pa smo kljub vsemu nadaljevali z našim vsakdanjim delom — želi smo pšenico in se ves dan pekli na soncu. Toda bili smo mladi, kaj je bila ena noč!

Lepo je bilo tudi, ko so fantje odhajali na »štelingo«. Vasovali so pri dekletih, naslednje jutro pa so jim dekleta pripenjala nageljne ali pušeljce. Tudi jaz sem ga pripela Tonetu Dormišu. Takrat je bil on moj »šočl«, kot so rekli, moja prva mladostna ljubezen. Vso noč so me fantje budili in prepevali pod mojim oknom. Takrat sem služila pri Urbasovih. Imela sem lepo svojo sobo, spala pa sem z eno od njihovih hčera, Angelco. Tone Dormiš me kliče: »Rad bi spal par uric pri tebi.« Seveda tega nisem mogla popustiti, ker je Angelca spala z menoj. Rekla sem mu: »Če hočeš spati na podu, te pustim notri, a ne bo nič!« Verjela sem mu in res je bilo tako. Angelca mi je obljubila, da ne bo nič povedala materi.

Res je škoda, da sem šla v Ameriko in da se nisem poročila z njim. Takrat sem ga imela zelo rada, pozneje pa si je izbral drugo dekle. On mene ni ljubil, to sem dobro vedela. Bil pa je dober fant in srečna je bila tista, ki ga je dobila.

V Ameriki sem prišla k Dormiševi žlahti. In potem sem srečala tudi brata Franka, mamó Dormiš in druge. Pozneje so mi povedali, kaj se je naprej dogajalo z mojim prvim fantom.

Ko smo nekoliko odrasli, je tudi nam, izanski mladini pomenila telovadba pri Sokolih. Vsako nedeljo popoldne smo se zbirali na nekem vrtu in vadili različne vaje. Potem smo šli skupaj na izlete in nastope.

Jaz sem učila mlada dekleta za vajo z obroči. In potem je težko delo, a dajalo nam je veliko zadovoljstva. Že v mladih letih sem rada delala za zabavo. Nastopali smo skupaj z drugimi dekletí, po nastopih pa smo plesali na veselnicah še pozno v večer. Vem, da smo

nastopili na Balantovem vrtu ali pa pri Grbcovih. Ali pa Intiharjeva gostilna — koliko veselih ur smo v mladih letih preživeli tam! In kako so moji bratje pazili name, da se mi ni kaj zgodilo, da sem srečno prišla domov.

Tudi delo nam je bilo v zabavo. Spominjam se, kako je bilo veselo, kadar smo meli proso. Kdor živi ves čas v mestu, ne ve ničesar o teh delih in niti ne sluti, kako je bilo lahko to zabavno. Vsak si je izbral partnerja. Proso se mane namreče v parih, fant in dekle. Koliko smo se nasmejali ob tem!

Ko smo omeli proso, so nam prinesli hrane kakor na ohceti — pohanje, šunke, klobase, nadevan želodec pa vino in žganje. Malo smo spili že zaradi dobre volje, pijanec ni bil nobeden.

(se nadaljuje)

Mary Tursich, New York City

NOVE VRSTE VSTAJA (ob prevratu v Iranu)

*Začela se je vstaja vrste nove,
ki raztrgala krivične je okove
brez orožja, generalov in denarja
je izrinila krivičnega vladarja.*

*Izkoriščal zemljo in ljudi domače,
da so tujcem garali za skromne plače,
na njih zemlji so tujci se redili
in ti tujci so postave jim krojili.*

*Ko je do vrha srd, trpljenje prekipelo,
med ljudstvom in izgnanim vodjem je začelo
tajno dogovarjanje, kaj je za storiti
za pravico in svobodo si priboriti.*

*Začelo je na točki najbolj občutljivi,
kjer iz zemlje, olja so bili izlivi,
potem pa še naprej se vstaja je razvila,
pogum in srd v zavest in srca jim je lila.*

*Še med vojake se vstaja je razlila
in si ogromno silo pridobila.
Za misel izgnanega vodje so bili
in slike njegove na orožju nosili.*

*Duhovnik in rodoljub s knjigo pod ramo
je izgrebal krivičnemu kralju jamo ...
Brez orožja, generalov in denarja
so odstranili krivičnega vladarja.*

*Krivični, oblastni in kruti šah —
njegova moč je zdaj strta v prah.
Tako bodo zdaj ljudski izkoriščevalci
in zahrbtni, hinavski zavojevalci.*

Jack Tomšič, Cleveland, Ohio, ZDA

TOPLA ZIMA

*Bila je zima,
polna snega.
Zelo sem te ljubila,
deset let je tega.
Bil je mrz,
a nisva ga čutila,
za naju je bila to
topla zima.
Nisva smela se ljubiti,
bila sem tujka —
brez vsega.
Lepa ljubezen
je morala umreti.
Še danes si sam,
a jaz sem srečna.
Spominjam se te
brez bolečin —
bila je lepa,
topla zima.*

Erika Leist

PRIJATELJICI V SLOVO (»Prosveti«)

*Ko čas slovesa te dohaja,
beseda v grlu ti zastaja.
Ob izgubi ljubljene osebe
pač ne prideš do besede.*

*Nekdaj vsa nežna in mlada
si bila vedno naša nada,
kako lepo si nas učila,
kot dobra mati nas gojila.*

*Vsak dan si nas razveselila,
z novicami nas obvestila,
da stik imeli smo z rojaki
v bližini in daljavi vsaki.*

*A zdaj se iztekajo ti dnevi
in nas zapuščaš v tužni gnevi.
Ginjenost nas zdaj obdaja,
ko zadnji list v zaton odhaja.*

*Tako kot listje ob jeseni,
se zrumeni in se uvéni,
odpade v svoj prerani grob,
kjer več vrnitve ni od tod.*

*A živ spomin nam še ostaja,
čeprav prijateljica odhaja.
Misel častna ne bo oteta,
saj nas učila je Prosveta.*

Helen Cerar, New Berlin, Wis.

SEME

Materinščina je jezik, ki je med jeziki prav posebej izvzet, je seme, ki ga mati dá otroku na pot v življenje, je del dediščine, ki je človeku začetna glavnicca, od nas pa je odvisno, ali to seme rodi sad in ali ta osnovni kapital pripomore do blaginje in razmaha.

Človek je namreč glede jezika izredno svoboden. Lahko se nauči vsakega jezika, lahko vsakega pozabi. Lahko se nauči več jezikov, lahko enega samega. Lahko dobro, lahko slabo, lahko samo za sproti, toliko, da ga ne »prodajo«, lahko pa pogleda jezikom v obisti in dobi v roke čudežno moč izražanja čustev in misli, da kot pesnik ali pisatelj potegne za seboj na tisoče bralcev, poslušalcev ali gledalcev in jim pomaga živeti in si pridobivati izkušnje in znanje. V vsem tem je človek svoboden, tako da je njegovi volji, pridnosti, težnjam in hotenju dano na voljo, da svojo jezikovno svobodo izkoristi v to ali ono smer, ali za pomnožitev temeljne glavnice, ki jo je dobil na pot v obliki materinščine, ali pa za zanemarjanje dediščine, za zakopavanje njenih darov ali celo za beg od nje.

Ne le ob dediščini, tudi sicer se pogosto v življenju postavlja vprašanje nerazumevanja med očeti in sinovi, razkola med rodovi. Ob tem so mi prišla na misel zanimiva razmišljanja, porojena iz opazovanja narave. Na primer o tem, kako nekatere rastline dajo svojemu potomstvu krila, da lahko odleti daleč stran od matice. Recimo regratova lučka. Torej ravno narobe, kakor pravi pregovor: jabolko ne pade daleč od drevesa.

Podobne težnje je čutiti tudi pri živalih, tu in tam tudi pri ljudeh, kakor da se mladina čuti ogroženo v senci staršev, kakor da mora nalašč stran od njih, si utreti svoja pota, biti drugačna, samosvoja, samostojna, neodvisna od volje in hotenja staršev, kakor da ji sicer utegne biti premalo prostora za razmah in razcvet, premalo zemlje, premalo hrane.

Vse to je razumljivo in res del narave, zato je razumljiva tudi človekova sla po novih krajih, po novih delovnih možnostih za uveljavljanje ali zgolj za vsakdanji kruh, po drugačnih navadah, drugi noši in modi, drugem jeziku. Pri vsem tem hlastanju po novem, drugem pa človek v bistvu še zmeraj ostane človek v svojih mejah, ne more iz svoje kože, ne more iz svojih danosti (postava, velikost, barva polti, smrtnost, skratka geni), samo iz enih tal se preseli v druga in s tem vsili svojim otrokom — vsaj začasno, dokler se ne bodo tudi sami speljali na svojo roko — del tistih okoliščin, ki so njega v mladosti gnale od doma, od staršev. Se neustaljenost podeduje, se iz roda v rod stopnjuje, jo je mogoče urejati, uravnavati, krotiti? Je neustaljenost, vihravost boljša od trdne zakoreninjenosti?

Starši so zmeraj sebično zaljubljeni v svoj prav. Želijo, da bi se otrokom godilo bolje kakor njim in da bi jim ostala v zavesti duhovna glavnicca, ki so jim jo dali. Spoštovanje korenin, rodu, dediščine, pripadnosti je gotovo ravno tako ena od naravnih teženj v človeku kakor težnja po odhajanju, po odmiku od ustaljenih navad, pravil in vezi.

Za Slovence je v primeri z nekaterimi drugimi narodi in ljudstvi značilnejša ustaljenost, zakoreninjenost kakor pa vihravost, potepuštvost, beganje, vadvostvo po svetu. Slovenci imamo iz davnih časov podedovan izrazit smisel za družino, za rod, čeprav se je nekdanja slovanska značilnost, rodovna zadruga, v kateri so živeli naši davni predniki, v bivališkem smislu razgubila, ostala pa je še naprej v sorodstvenem, duhovnem. Deseti bratje, desetniki in desetnice, večni popotniki, so pri nas izjema, živo nasprotje stalni naseljenosti, duhovni povezanosti. Samo tako moremo razumeti in razložiti zgodovino ne le Slovencev, temveč številnih majhnih narodov in narodnosti, zlasti takih, ki se kot narodnostne manjšine skozi dolga stoletja ohranjajo sredi večjih narodnostnih entit.

Prav gotovo je pri vandrovcih in pri stalno in strjeno naseljenih narodnostnih skupinah materinščina ena od temeljnih prvin, ki se kot blagodejno seme deduje iz roda v rod in prebuje rodovno zavest, občutek moči v skupnosti, obrambe in zaslombe pred vdirajočim okoljem, ki govori drug jezik.

Nekatere jezikovne skupine so velike, njihovi predstavniki številni. Slovenci smo ena od maloštevilnih jezikovnih skupin, tako da vsaka od naših družin predstavlja kar precejšen »odstotek« svojega naroda, veliko večji, kakor na primer v svoji jezikovni skupini pomeni posamezna angleška družina. Za to nam ni in nam ne more biti vseeno, kako se naša kri razgublja, razteka, razliva po vsem svetu in množi druge, bogatejše, številnejše narode, saj je z odhodom vsake družine, vsakega posameznika iz domovine domovina slabotnejša za izgubljeno gmotno in duhovno enoto, zato smo tako veseli vseh rojakov, ki se tudi na tujem še zavedajo svojega rodu in se vračajo k njemu, se napajajo pri njem, pri matičnem viru, in ohranjajo in gojijo vezi z domovino, med katerimi je ena od posebno zgovornih in dobrejdnejših vezi — jezik, naša materinščina.

Janko Moder

MIMI MALENŠEK: UJETI V ČASU, Slovenska matica, Ljubljana. Pisateljica pravi, da je napisala roman o treh rodovih, vendar ne kot družinsko kroniko, temveč bolj kot roman o njihnih spopadih. Predvsem ji je šlo za obračun njene generacije z mlajšo; napisala je obširno in pripovedno zelo razgibano besedilo, v katerem gre osrednje mesto pripadniku današnje srednje generacije inženirju Teranu.

ALFONZ GSPAN: CVETNIK SLOVENSKE VEZANE BESEDE, Slovenska matica, Ljubljana. To je zbirka stare slovenske poezije, izdaja, ki naj predstavi dobre in slabe strani starega slovenskega pesništva in ki naj sploh pokaže, da smo poleg Prešerna in Vodnika imeli še kakega pesnika. Tudi drobni verzi, objavljeni v tej knjigi, so zanimivi in predstavljajo posebno dragocenost slovenskega pesniškega izročila. Knjigo je kot svoje poslednje delo pripravil Alfonz Gspan, dokončal pa jo je Anton Slodnjak. Urednik je napisal tudi spremno besedo in komentar k posameznim razdelkom. Celotno zbirko je namreč razdelil na več ciklov: na prvem mestu so srednjeveške pesmi, sledijo pesmi naših protestantov, nato baročne pesmi, pesmi razsvetljenecv, na koncu pa so pesmi tako imenovanih bukovnikov, kot imenujemo ljudske pesnike. Urednik je zasnoval tudi drugi del cvetnika slovenskega ljudskega pesništva, ki bi naj izšel pri isti založbi.

IVAN BRATKO: OKROGLA MIZA, Državna založba Slovenije, Ljubljana. Gre za pričevanje udeleženca konference neuvrščene v Colombu, napisano v obliki dnevniških zapiskov. Zajema tri mesece lanskega leta, čas pred konferenco, bivanje med konferenco v Colombu in njene odmeve po svetu. Ti dnevniški zapiski niso zgolj nizanje dnevnih dogodkov; avtorjeva misel poseže tudi daleč nazaj v preteklost, zajema najrazličnejša področja in se celovita dotika spleta vprašanj našega časa. Deželo, kjer je bila konferenca, prikaže pisec z očmi bistrega in razmišljajočega opazovalca.

MENTOR, mesečnik za vprašanja literature in mentorstva, zveza kulturnih organizacij Slovenije, Ljubljana. Nova revija je rezultat izpovedovanja številnih pesnikov in pisateljev začetnikov, v njej pa sodelujejo tudi strokovni mentorji, ki se pogovarjajo s sodelavci, jim ocenjujejo prispevke in svetujejo. V prvi številki, ki je poskusna, je objavljenih okoli trideset obetajočih imen, med njimi so tudi avtorji, ki so se že udeležili popularnega srečanja pesnikov začetnikov v Gradišču v Slov. goricah.

MISLIMO NA GLAS

POČITNICAM NAPROTI

Deset, štirinajst ali dvajset dni dolgo življenje na počitniškem morju utegne biti tudi nadloga, če se nismo pripravile zanj. Ne verjamate? Kar spomnite se občasnih občutkov, ki jih imate, kadar zanesljivo veste, da se vam v vročem dnevu vztrajno tali šminka na obrazu, ko čutite svoji utrujeni nogi kot težka stebra in kadar ugotovite, da vam kopalna obleka neusmiljeno razkriva telesne pomanjkljivosti...

Tudi od nas je odvisno ali bodo naši počitniški dnevi užitek — ali nadloga, kasnejši prijetni — ali neprijetni spomini.

Za počitnice se je potrebno pripraviti, a ne zadnje dni pred odhodom v kraj, o katerem so začeli sanjariti že v zgodnji in deževni pomladi. Priprave morajo biti pravočasne in temeljite, a to ne pomeni, da bi naj pretiravale z njimi, pač pa bo prav storiti danes to in jutri ono, pojutrišnjem spet kaj in naslednji dan enako, dokler ne opravimo vsega in ne izpolnimo v celoti zastavljenega načrta. In še na nekaj bo prav paziti: da bi zavoljo nas in naših »negovalnih« uric ne trpele tiste, ki jih namenjamo poklicu in družini...

In kdaj utegnemo biti počitnice nadloga in kdaj užitek?

Nadloga so, če hodimo po počitniškem obmorskem mestecu s petami, ki imajo trdo in celo razpokano — seveda bolečo — kožo, če vemo, kaj so kurja očesa in če nismo pravočasno odstranili z rok in nog nadležnih dlačic pa imamo zavoljo te zamude seveda belo in zategadelj še posebej občutljivo kožo. Užitek so, če smo pred odhodom na pot zaupali noge pedikerju, ki nas je mimogrede in zanesljivo pa še brez posebnih bolečin rešil vseh kasnejših neprijetnosti. Ampak včasih niti ni potrebno oditi k tovrstnemu strokovnjaku in si moremo z malce potrpljenja noge urediti tudi sami; v obeh primerih pa se velja spomniti redne masaže, ki izredno prija utrujenim nogam, zlasti tistim, ki po osem ali še več ur stojé na delovnem mestu. Spomniti se velja tudi na preizkušeno pravilo, da naj bo naš običajno ne le lično, marveč tudi udobno, torej ga bomo kupovali v popoldanskih urah in nikoli dovoljne, ko noge še niso utrujene in tudi ne otekle. Prav je tudi, če nove čevlje vsaj kak večer obujemo doma in šele potem na cesto in že razhojene — na pot.

Počitniška nadloga je, če se šele na plaži zavemo, da so naši boki letos širši za dobrih deset centimetrov kot so bili minulo poletje, da je naš trebuh nekam preveč zaobljen... Užitek na morju bo večji, če smo na morebitne dodatne maščobne blazinice pomislile že v zgodnji pomladi in se temu primerno začele hraniti, se gibati in tudi telovaditi. Če vsega tega nismo storile, skušajmo zadevo rešiti vsaj zdaj: kupile bomo brezpogojno le enodelno kopalno obleko, se v njo oblečene kritično zazrle v zrcalo in seveda ugotovile, da je dobrodošla zato, ker je temnih barv, drobnega vzorca ali vzdolžnih ozkih črt, ker ima dokaj dolge hlačnice in ker uspešno pokriva oble prsi...

Počitnice niso prijetne, če smo se znašle na plaži jogurtovo bele in se začele sončiti z vso vneto. Rdečica, opekline, sončarica in zvišana telesna vročina — vse to bodo nujne posledice nesmotrnega spogledovanja s soncem, ki je sicer prav prijazen, a če ga prehudo izkoriščamo, utegne biti tudi zahrbtno. Več užitka bo s sončenjem, če smo se že doma nanj pripravile, s tako imenovanimi zračnimi kopelmi in postopnim srečanjem s sončnimi žarki, a vendarle nikar ne zaspite na plaži brez sončnika. Zbudile se boste z glavobolom in vrtoglavico, telo pa bo kazalo nelepo in neenakomerno rdečico. In še nekaj si velja zapomniti: izdatek za dobro kremo za sončenje ni nobeno razpisništvo.

Pot do počitniškega kraja pa terja poseben način oblačenja; ne malomarnega, da smo videti kot da gremo na zborovanje beatnikov, tudi ne praznjega, saj pot na morje ni odhod na gledališko predstavo, in prav tako ne hudo modnega, ki sicer razodeva popolno obveščenoost o tekoči modi, a utegne biti celo malce smešen.

Potovanja — kamorkoli in kadarkoli — so izrazito športne priložnosti. Nanje v prvi vrsti ne sodi noben nakit, ki so mu botrovali žlahtni kamni in plemenite kovine; zato proč z bahavimi zlatimi zapestnicami, proč z velikimi in nase opozarjajočimi prstani iz družinske zakladnice ali delavnice sodobnih zlatarskih mojstrov, proč z zlatimi medaljoni okrog vratu in tudi z bingljajočimi uhani. Prijetneje in tudi varneje bo na poti brez nakita, ki tak, kakršen je, pravzaprav ne sodi niti na ples na hotelski terasi in še manj ga potrebujemo na sprehodu ob večernem morju...

Potovanja z avtomobilom, vlakom, avtobusom in letalom v toplih poletnih dneh ne ljubijo strogih angleških kostimov, odrekajo se svilenim oblekam in odločno nasprotujejo tankim, rožnato porisanim haljicam, ki jih zapenjamo od vratu do kolen; v kostimu iz odličnega blaga se bomo že prvo uro potovanja pridušale zoper poletno vročino, svilena obleka bo prišla na cilj krasno pomečkana, haljico z gumbi in brez rokavov pa bomo raje oblekle na morju, ko bomo odhajale na plažo, ali v domači kuhinji, ko vkuhavamo marelično marmelado in kumarice.

Na pot odhajamo v hlačah, če smo dovolj kritične in vemo, kdaj si jih lahko natakemo. Dodajamo jim pralne bluze, bombažne majice in tanke pulije. Potujemo tudi v tisočih in eni srajčni varianti obleke, ki jo je znamenita Parižanka Coco Chanel ukrojila že pred mnogimi leti, a še danes trmoglavil prav na vrhu lestvice modne uporabnosti. Za na pot pa oblečemo tudi poljubno kombinacijo z dovolj udobnim in trpežnim krilom.

Saj gre pravzaprav za udobje, sicer bomo tako zelo pričakovane prve počitniške dni zgolj odpravljali posledice lastne nepremišljenosti.

SLOVENSKI LONEC

ZELENJAVNE JEDI

PREVRNJEN OHROVT

Potrebujemo: 1 kg ohrovta, 10 dkg slanine, 15 dkg nastrganega parmezana. Drobne ohrovtove glavice razpolovimo in zložimo v kozico, katero smo obložili z rezinami slanine in šunke. Solimo, odišavimo z muškatinim oreškom, naložimo povrh še ostalo šunko in slanino. To pa pokrijemo z ohrovtom. Zatem prilijemo juho in damo v pečico. Ko se sok izduši in je jed lepo zapečena, jo zvrnemo na velik krožnik in potresemo s parmezanom.

ŠPINAČA V LISTU — Z JAJCEM

Špinačo skuhamo, odcedimo in pustimo kar v listih. V ponvi segrejemo žlico maščobe, dodamo pest drobtin in ko te malo zarumenijo, še nekaj strokov strtega česna. Premešajmo in dodamo kuhano odcejeno špinačo. Vse nekoliko popražimo, mešati pa ne smemo, ampak z loparjem jed malo privzdignemo. Med praženjem nato dodamo špinači nekaj raztepenih jajc (3 do 4) in ko ta zakrknijo, je jed gotova. Zvrnemo jo na krožnik in z njo postrežemo. Jed je primerna za lahko večerjo. Poleg ponudimo krompir v kosih ali črn kruh.

PAPRIKA NADEVANA S KORENJEM

Ta jed je posebej primerna za vegetarijance. Kilogram očiščenega rdečega korenja drobno sesekljamo in ga na olju počasi dušimo. Malo solimo in po potrebi po malem zalivamo z nemastno juho ali vodo. Ko je korenje mehko, gosto dušeno, nekoliko lepljivo, napolnimo z njim zelene paprike, ki smo jih prej poparili z vročo vodo. Napolnjene paprike pokrijemo s pokrovčki in čez še zašpilimo z zobotrebci. Nato jih dokončno zložimo v jensko skledo ali kozico ter zalijemo s kuhanim pretlačenim nekoliko sladkanim paradižnikovim sokom, ki smo ga odišavili s ščepecem cimeta in nekaj nageljnovimi klinčki. Jed naj počasi zavre in se kuha. Kuhano ohladimo in zatem damo v hladilnik. Ponudimo jo šele naslednji dan kot hladno brezmesno večerjo ali pa kot dodatek k hladnim narezkom. Poleg ponudimo v skodelici kisló smetano, da si jo lahko vsak po svojem okusu doda omaki. Nekateri nadevu iz korenja dodajo tudi nekoliko nastrgane zelene ali malancan.

FILATELIJA

DOMAČE VIŽE

VAS KOTICEK

STARO OROŽJE

26. marca je Skupnost jugoslovanskih PTT izdala tradicionalno serijo »Muzejski eksponati« s slikami starega orožja, in sicer:

2,00 din — *sablja* (turška, z vložnimi okraski na rezilu), *kij* (z značilno glavo s posebno profiliranimi peresi in z reliefno okrašenim držalom) in »*enamluk*« (posebna vrsta škatle za dele korana, ki so jih turški vojaki nosili s seboj in jih pred bojem brali);

3,40 din — »*kubura*« (pištola iz legirane kovine s precej srebra) in »*arbija*« (posebno oblikovana palica, prevlečena s srebrno folijo s filigranskimi okrasi, za polnjenje pištole s smodnikom in svincem);

4,9 din — *kratka karabinka* (srednjeveškega tipa, okrašena po vsej površini) z *rogom za smodnik* (iz jelenovega roga, okrašen z geometričnimi okrasi) in

10,00 din — *puška* (orientalskega porekla, uporabljali so jo predvsem kot statično mesetno obrambno orožje) in *nabojnjača* (škatala za svinčene krogle, izdelana iz kovine in bogato okrašena).

Grafično obdelavo motivov je oskrbel akademski slikar Dušan Lučić iz Beograda, večbarvno heliografuro pa tiskarna »VEB Wertpapierdruckerei« v Leipzigu, DR Nemčija, v prodajnih polah po 50 kosov.

60-LETNICA ZKJ IN SKOJ

20. aprila pa je Skupnost JPPT z dvema večbarvnima znamkama (za 2 in 4,90 din s sliko zvezde s srpom in kladivom) počastila 60-letnico ZKJ in SKOJ.

Zveza komunistov Jugoslavije je v svoji zgodovini trikrat spremenila ime: kot Socialistična delavska partija Jugoslavije (komunistov) je bila ustanovljena 20. IV. 1919 na kongresu v Beogradu, na II. kongresu v Vukovaru junija 1920 je dobila ime Komunistična partija Jugoslavije, na VI. kongresu v Zagrebu novembra 1952 pa sedanje ime Zveza komunistov Jugoslavije.

Osnutek za znamki je naredil Dušan Lučić, akad. slikar iz Beograda. Večbarvni offsetni tisk pa je oskrbel Zavod za izdelavo bankovcev v Beogradu v prodajnih polah po 25 kosov.

V letošnji poletni turistični sezoni bo obiskala Slovenijo tudi vrsta izseljenjskih ansamblov, ki izvajajo domače viže. Nastopili bodo na izseljenjskem pikniku v Škofji Loki, pred tem pa 3. julija tudi na javni radijski oddaji za izseljence, ki jo bo morda posnela tudi televizija. Nekateri ansambli bodo za tem nastopali tudi v drugih slovenskih krajih ali pa si bodo zagotovili nastope v posameznih hotelih. Številna imena ansamblov so znana tudi s strani naše revije, zato jih ni treba posebej predstavljati. Letos nas bodo v Sloveniji obiskali: Veseli vandrovciki iz Kanade, harmonikarski ansambel Button Box Club iz Milwaukee, Wis., Združene države Amerike, slovenska folklorna skupina Bled iz Essna, ansambel Jimmyja Horzna iz Fontane, Kalifornija, ZDA, ansambel Romana Possedyja iz Chicaga in ansambel Vikis — Viktorja Semprimožnika iz Hästvede na Švedskem.

Ansambel Mihe Dovžana, ki ga poznajo tako naši izseljenci v evropskih državah kakor tudi v ZDA in Kanadi, je v aprilu posnel za ljubljansko televizijo novo oddajo, v kateri se bo spet predstavila stara družčina — fantje vokalnega ansambla Gorenjci iz Naklega, novost pa bo vrnitev znane pevke Jelke Cvetežar na oder, ki je z Dovžani že prej posnela nekaj imenitnih posnetkov in dokazala, da je z njenim glasom vse v najlepšem redu.

Alpski kvintet, katerega vodja je Jože Antonič, je pred kratkim v Münchnu posnel novo ploščo za firmo RCA, ki bo predvidoma izšla jeseni pod naslovom »Pridi k nam na Gorenjsko«. Ansambel večinoma nastopa v tujini, ob prostih terminih pa se radi odzovejo tudi vabilom iz Slovenije.

Pri gramofonsko založniški hiši RTB v Beogradu pripravlja novo ploščo tudi ansambel Nika Zajca, točnega izida plošče pa seveda še ne moremo napovedati. Pogosto se namreč zgodi, da marsikatera ploščica — tudi pri ljubljanskih tovrstnih podjetjih — ostane napovedana tudi po več mesecev, če ne celo let.

MALI OGLASI

V središču Gornjega grada (p. št. 63342) v Zadrebški dolini v bližini Mozirja, prodamo enonadstropno stanovanjsko hišo z visokim podstrešjem in kletjo s skupno stanovanjsko površino 380 m², umaknjeno od glavne ceste za 15 m, velikim enonadstropnim gospodarskim poslopjem (548 m²), dvoriščem (570 m²) dostopnim za vozila, zelenjavnim vrtom 126 m² in manjšim sadovnjakom. Objekta sta zelo primerna za stanovanje in opravljanje obrtnih dejavnosti. Objekti so v uporabnem stanju, hiša takoj vseljiva. Ponudbe pod »*PRODAJA CELOTE*« pošljite na uredništvo *Rodne grude*.

Prodajam enonadstropno hišo z 900 m² vrta. Nahaja se v bližini splošne bolnišnice Jesenice. Informacije in ponudbe se dobe na naslovu: *Venčeslav Hafner, Cesta revolucije 18, 64270 Jesenice*.

Novo stanovanjsko hišo v izmeri 10 × 15 m v Kočevju ugodno prodajam. Hiša je primerna tudi za lokal. Informacije in ponudbe na naslov: *dr. Janez Klun, Ljubljana, Glinškova ploščad 2*.

V neposredni bližini Ljubljane v Trzinu prodajam parcelo za obrtno dejavnost, ki meri 2800 m². Na parceli je voda, elektrika in telefon. Parcela leži ob glavni cesti Ljubljana—Maribor. Informacije in ponudbe na naslov: *Jože Zgonc, Topol 12, 61385 Nova vas pri Rakeku*.

Enodružinsko hišo v Mariboru, takoj vseljivo, z velikim vrtom in gospodarskim poslopjem, primerno za obrt, prodajam. Ponudbe na naslov *Rodne grude pod oznako »Maribor«*.

Prodajam kompletno novo gorenjsko narodno nošo (avba, nogavice, sklepanec, cekar) velikost 44—46. Informacije: *M. Košorok, Ob. Grenzstr. 18, 8580 AMRISWIL, Schweiz. (tel. 071 673-628)*.

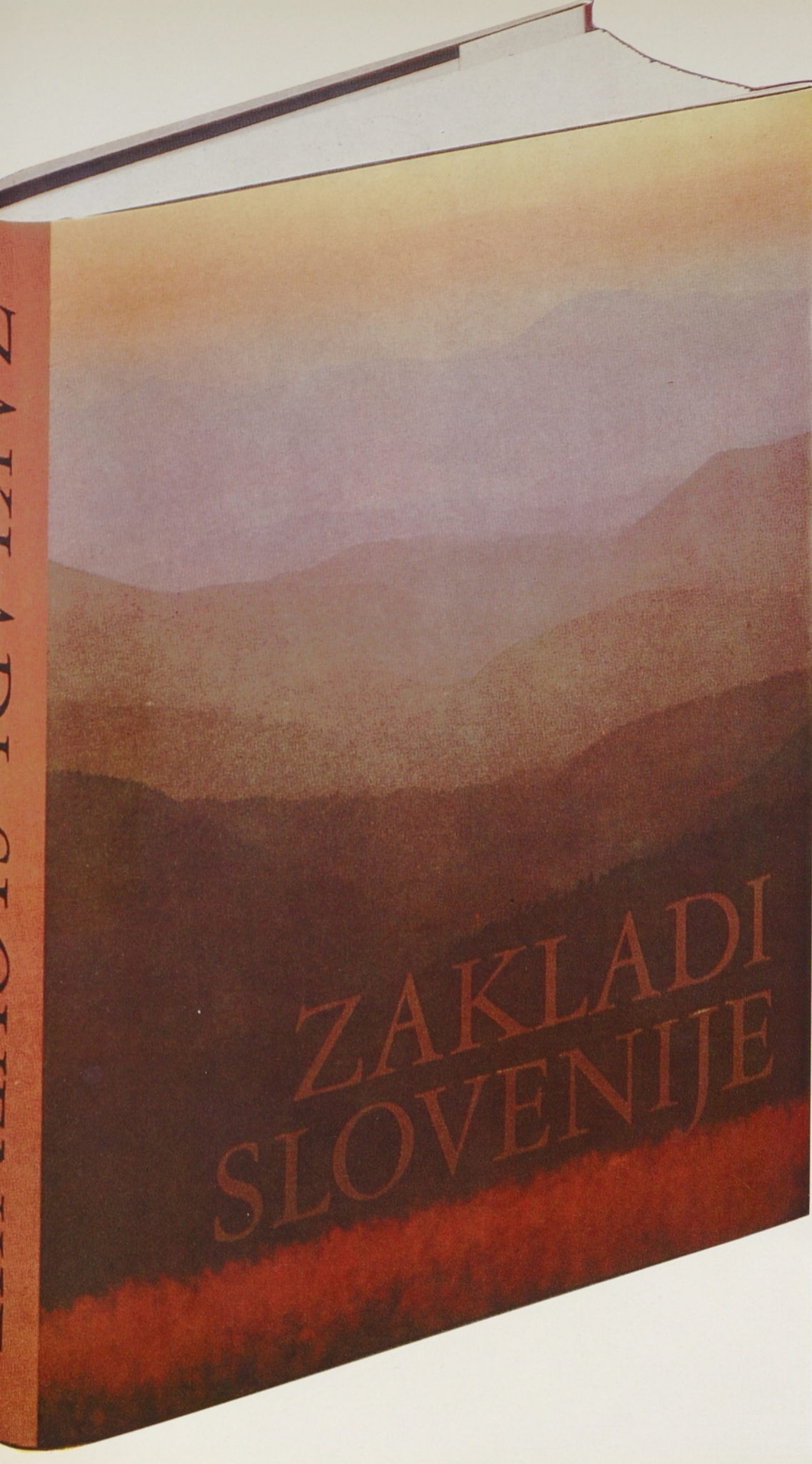
TEMELJNO DELO O NARAVNIH LEPOTAH TER UMETNOSTIH IN DRUGIH VREDNOTAH SLOVENIJE

TO JE MOJA SLOVENIJA!
NI VELIKA, AMPAK TU SEM DOMA
IN V NJEJ JE VSE POLNO REČI,
NA KATERE SEM PONOSEN:

- IZREDNE NARAVNE LEPOTE
- NENAVADNI ARHEOLOŠKI OSTANKI IZ DAVNIH TISOČLETIJ
- NAJRAZNOVRSTNEJŠE IN PRAV POSEBNE STAVBE
- MNOGOTERE RASTLINE, KI RASTEJO SAMO TOD ALI PA ŠE REDKOKJE DRUGJE
- IMENITNI STARI OBIČAJI, KI JIM POGOSTO NITI IZVIRNEGA SMISLA NE VEMO VEČ
- VELIKI UMETNIŠKI DOSEŽKI, LITERATURA IN JEZIK, KI SMO SI GA ZNALI OHRANITI VSEJ NEUSMILJENOSTI ZGODOVINE NAVKLJUB
- VELIKI NARODNO-OSVOBODILNI BOJ KOT IZJEMEN VZPON SAMOZAVESTI IN SPOSOBNOSTI MAJHNEGA NARODA

SMO JIH KDAJ VIDELI ALI VSAJ ZAZNALI VSE? NO, VSEH NI MOGOČE, SAJ JIH JE V TEJ MAJHNI SLOVENIJI ENOSTAVNO PREVEČ.

ZDAJ PA JIH LAHKO ZAJAMEMO TAKO REKOČ V PRGIŠČE, VSE TE ZAKLADE SLOVENIJE. VRSTA NAJBOLJŠIH SLOVENSkih POZNAVALCEV ZA POSAMEZNA PODROČJA JIH JE ODBRALA, DA SO RES SAMI NAJTEHTNEJŠI, NAJBOLJ BLEŠČEČI; DESETINE NAJBOLJŠIH FOTOGRAFOV SO POSNELE SKORAJ 600 IZREDNIH SLIK, KI INFORMIRAJO IN OČARAJO. K VSAKI JE DODANA OSNOVNA INFORMACIJA, POVEZUJE PA JIH ESEJISTIČNO BESEDILO Z OPOZORILI NA VSE TISTO BOGASTVO, KI GA SLIKOVNO ENOSTAVNO NI MOGOČE ZAJETI, JE PA VSAJ TOLIKO VAŽNO. IZREDNA PAŠA ZA OČI, BOGAT VIR ZNANJA, TRDEN TEMELJ ZA PONOS — ZAKLADI SLOVENIJE!

PODATKI O KNJIGI

FORMAT:

21,3×28,5 cm

320 STRANI

411 BARVNIH IN

147 ČRNOBELIH

SLIK

CENA: 590.– DIN,

6 OBROKOV

KNJIGO ZAKLADI

SLOVENIJE

LAHKO KUPITE

V VSEH

KNJIGARNAH

ALI PA JO

NAROČITE PRI

CANKARJEVI

ZALOŽBI

V LJUBLJANI,

KOPITARJEVA 2.

ZAKLADI SLOVENIJE

CANKARJEVA

ZALOŽBA

LJUBLJANA,

KOPITARJEVA 2

ZALOŽBA

Regal Katarina 1

brest cerknica
industrija pohištva jugoslavija
telefon 061-791 200 telex 31167

REVISTA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS POR EL MUNDO

JUNIJ
1979
LETNIK 26

RODNA GRUDA 7

SLOVENIJA

ENGLISH SECTION, PAGES 19-25

PISANA PRETEKLOST IN ŽIVAHNA SEDANJOST

750 LET KAMNIKA

So kraji, ki se ponašajo s častitljivo, zavidanja vredno preteklostjo. Kamnik, slikovito mestece ob vznožju Kamniških planin, je gotovo med njimi. Letos praznuje pomemben jubilej: 750-letnico svoje ga obstoja oziroma svoje prve omembe v zgodovinskih virih.

Burna in pestra je kamniška zgodovina: vse od prve vladavine najmočnejših fevdalcev na Kranjskem preko razcvetanja mestne trgovine in obrti do današnjega industrijskega mesta. Že v 13. stoletju je imelo mesto svojo bolnišnico in cerkveno šolo, slovelo je po žebljarski, krznarski in usnjarski obrti, po marljivih in za napredek vnetih prebivalcih. Tudi močan potres v 16. stoletju in vrsta požarov v naslednjih mu niso mogli do živlega; vedno znova si je opomoglo. Vlaku, ki je leta 1891 končno le prižvižgal po kamniški železnici, je obetal še hitrejši razvoj. »Sedaj smejo gojiti Kamničani veselo nado, da nastopi mestu nova doba, doba napredka in cvetu. Seveda le, če se bomo zavedali vselej svoje naloge ter delovali složno za večno in časno srečo,« je zapisal ob velikem dogodku eden od meščanov.

Časi pa se spreminjajo in pred desetletjem so železniško povezavo Kamnika z Ljubljano ukinili. Šele lani so progo znova odprli — na veliko veselje tistih Kamničanov, ki odhajajo po vsakodnevnih opravkih v Ljubljano in obupujejo nad avtomobilsko gnečo na mestnih vpadnicah.

Danes je Kamnik s svojo, na osnovi dolgoletne tradicije razvito industrijo v gornji, razvitejši polovici 60 slovenskih občin. Občina šteje 25.049 prebivalcev, zaposlenih jih je 10.054, od tega kar 6244 v industriji. Še posebno so Kamničani ponosni na visok odstotek zaposlenih žensk: s 47 % presegajo slovensko poprečje. Le tehnologija v tovarnah je že precej zastarela in potrebna so precejšnja vlaganja, povedo na kamniški občinski skupščini. Predvidevajo, da bodo letos vložili v gospodarstvo 620.000.000 dinarjev, od tega bodo največje naložbe v

tovarnah Fructal Alko in Kemijska industrija Kamnik.

Številne turistične zanimivosti — med njimi velja omeniti deloma ohranjeno staro mestno jedro, ki ga obnavljajo, razvaline Malega gradu, muzej v gradu Zaprice, bližnja Veliko planino in prelepo dolino Kamniške Bistrice — so že od nekdaj privabljale ljudi. Žal za turizem ni dovolj poskrbljeno. Na občinski skupščini pravijo, da ne najdejo pravega nosilca, da manjka tudi hotel s sodobno ponudbo, da pa si veliko obetajo od pred časom odkritega termalnega vrelica.

Prizadevanj za lepšo podobo kraja je precej. Mednje sodi tudi čistilna naprava, postavili so jo skupaj z Domžalami, ki naj bi vrnila Bistrici sloves čiste reke, »bistre kot ribje oko«.

Bogata kamniška preteklost je polna znanih mož, ki so se v mestu bodisi rodili bodisi živeli in delali. Tod se je rodil znameniti borec za slovensko severno mejo general Maister, kamniško mladež je poučeval Jakob Zupan, ki je zložil naprev prve slovenske opere Belin, precej let je bil zborovodja prvega slovenskega pevskega društva Lira Emil Adamič, nemalo del je pustil mestu pionir slovenske moderne arhitekture mojster Plečnik. Tudi pesnikov ni manjkalo: dovolj se je spomniti samo Antona Medveda in Frana Albrehta, življenje pa je занeslo v Kamnik tudi odvetniškega koncipienta, avtorja slovenske himne Naprej Simona Jenka, ki je postal leta 1868 prvi tajnik znamenite kamniške čitalnice.

Kulturno življenje je še danes sila razgibano in med največje želje Kamničanov sodi tudi želja po primerni dvorani, namenjeni kulturnim prireditvam. Živahno deluje delavsko kulturno društvo Solidarnost, še vedno razveseljujejo poslušalce s svojim lepim petjem člani Lire, po okoliških krajih pa so zelo prizadevne amaterske kulturne skupine.

Že od nekdaj so Kamničani tudi vneti telovadci, smučarji, planinci. Planinsko društvo je lani slavilo 85-letnico. Dobro znan je tudi konjeniški klub v bližnji Komendi. In kadar se Kamničani pohvalijo z bogato športno tradicijo, ne pozabijo povedati, da je bil nekoč med najbolj vnetimi telovadci v njihovem mestu sam Josip Broz, tedaj mladi delavec v tovarni kovanih izdelkov. Športna dvorana, ki jo bodo dogradili letos, zagotavlja živahnost športnega duha tudi v prihodnje.

Letošnji jubilej bodo Kamničani proslavili z vrsto prireditev in z otvoritvami novih objektov. Nov srednješolski center za usmerjeno izobraževanje, dograjena osnovna šola Duplica, galerija slikarja Mihe Maleša in obvoznica mimo mesta so pridobitve, ki se jih najbolj veselijo.

Darka Zvonar

ENGLISH SECTION

LETTERS TO THE EDITOR

Dear Sir,

I'm 13 years old and I read the English Section in the Rodna gruda. I find it very interesting. My parents and I went to Yugoslavia (my father is Slovenian), it was beautiful. We also went down South. We went to my dad's hometown Bovec and we went to Bled, Bohinj, Ljubljana. I wish to go there again to your beautiful, interesting country.

Dani Gruden, London, Ont., Canada

Dear Sir,

Rodna gruda is a contact, a bond with the homeland of our forefathers. It shows Slovenes what is happening with "our people".

It was my privilege to come to Slovenia in July, 1977 to perform with Jadran Singing Society. No doubt it will stand out as one of the most meaningful and gratifying experiences I have ever had. My closest associations and deepest impressions and links with my origins were derived from the music and song that I learned from my parents, in particular my mother. My grandmother lived in our home and shared many stories of the "old country" with us.

To have the opportunity to sing near the birthplace of my grandparents at Kostanjevica na Krki was a thrilling experience! I never anticipated having the opportunity to walk on the same soil that my grandmother had walked.

During the week that Jadran toured Slovenia all the songs that I knew suddenly came alive in the lonely landscape. Paintings which I had seen became animated with the beautiful people, so unspoiled, charming, meticulous in caring for their homes and preparing for their work with great pride.

The audiences we sang for were so attentive and responsive. The hospitality was so warm, elegant tables laden with delicious food.

I shall always treasure the memory of that beautiful trip.

Sincerely,

Pat Brodnik Brandt, Fairview Park, Ohio, U. S. A.

RODNA GRUDA, Magazine for Slovenes Abroad
Cankarjeva 1/II, 61001 Ljubljana Slovenia-Yugoslavia
Tel. 061/23 102

Published by Slovenska izseljenska matica, Ljubljana
Editors: Drago Seliger (Editor-in-chief), Jože Prešeren
(responsible Editor) and Jagoda Vigele
English translations: Milena Milojević-Sheppard, M. A.
RODNA GRUDA is published monthly. Numbers 7 and
8 are published together as a double issue.
Yearly subscription for overseas countries is 8. — U. S.,
10. — Canadian or 7. — Australian dollars. Payment can
be made direct to our Account, No. 50100-620-010-32002-
2818/5
at Ljubljanska banka, or by international money order,
or by check — payable to »Slovenska izseljenska matica«
— in a registered letter

NEWS

THE FIRM SUPPORT OF YUGOSLAVIA

On the occasion of the International Day for the Elimination of Racial Discrimination the President of the Republic Josip Broz Tito sent a message to the special committee of the United Nations for the Fight against apartheid, in which he emphasised that "the non-aligned countries have always maintained a firm stand in favour of the liquidation of inhuman systems, as the latter represent a threat to international peace and security".

"Working within the framework of the non-aligned movement, Yugoslavia firmly supports all actions of the United Nations for the liquidation of colonialism, racism and apartheid and is aiding the nations of South Africa and their liberation movements to freedom and independence. In her actions Yugoslavia is guided by the principles and high objectives written in the UN's charter and those in the documents of the non-aligned movement concerning the rights of all nations and people to freedom and dignity", stated President Tito in his message to the UN's special committee.

"WEDDING IN LJUBLJANA" ONCE AGAIN

The traditional "Peasants' Wedding", to be called "Wedding in Ljubljana" in the future, will be held once again in Ljubljana this year, on Saturday, July 16th. It is to retain everything that was attractive about the former peasants' wedding while avoiding the mistakes and inadequacies because of which it had to be abandoned.

The "Wedding in Ljubljana" will try to dig out of the treasure chest of the Slovene popular heritage all those elements of dance, instrumental and vocal music, which will, during the days of the wedding, turn Ljubljana into the meeting-point of Slovene popular traditions. In the future the event is to present the wedding customs of one of the Slovene regions — this year it is to be Prekmurje.

The spectacular part of the event will, in the future, too, be the procession, which will make a stop every few hundred metres. At the stops folklore groups will carry out short programmes in the roadway.

YUGOSLAVIA'S FIRST FACTORY OF SEA SALT

Yugoslavia's first factory of sea salt is to be set up by "Droga" of Portorož in cooperation with other Yugoslav food enterprises. The plan for the industrial method of obtaining sea salt has been supported by all the larger Slovene organizations of associated labour which are concerned with the sale of food. When the factory is built approximately 100,000 tons of sea salt will be produced in it every year, which will be available to the chemical industry, the food industry, ordinary households and other purchasers.

CHILDREN AROUND THE WORLD BUY MEHANOTEHNIKA'S TOYS

Every year 150 different toys, of the simplest or most advanced kind, are exported by the "Mehanotehnika" Toy Factory of Izola to 70 countries scattered around the

A girl is turning over the hay (photo by Janez Zrnec)

world. Last year toys to a value of over 10 million dollars were exported by this enterprise.

It is interesting to note that there are a number of other factories in Slovenia which export toys and other products for children: "Ingrad" of Ljutomer, "Ciciban" of Mirna near Nova Gorica, "Elan", the factory of sports equipment, of Begunje, and the "Rog" Factory of Bicycles of Ljubljana, which exports 20,000 children's bicycles every year.

YUGOSLAVIA BACK IN ICE-HOCKEY GROUP "B"

After winning first place in Group C without any defeat in the world ice-hockey championships held recently in Barcelona, Spain, Yugoslavia is, together with Italy, back in Group "B", where she has been almost continuously in all the post-war years.

KRIŽAJ WINS BRONZE MEDAL FOR GRAND-SLALOM IN WORLD CUP

The top Yugoslav skier, Bojan Križaj, won the bronze medal in the world cup competitions for grand-slalom, which is the greatest success of Yugoslav skiers so far. The last two world cup competitions in which the Yugoslav team took part were held in the United States and Japan. Apart from Bojan Križaj, in this year's season some excellent positions were attained among the world's best skiers by other Yugoslav skiers, notably Boris Strel and Jože Kuralt. In this way Yugoslavia has confirmed her renown as one of the world's great powers in skiing.

NEW FACTORY AT RAVNE

The president of the Executive Council of Slovenia, dr. Anton Vratuša, recently received the General Director of the Swedish enterprise Atlas Copco, Tom Washmeister.

At the reception talks took place about the building of a new factory of pneumatic machines which is to be built by the Slovene Steelworks at Ravne in cooperation with the Swedish firm.

CHANGES IN CUSTOMS LAWS

A draft law about supplementary provisions for the Customs Law, which was passed in 1976, was drawn up the Federal Executive Council, but practice has shown that some provisions of that law should be simplified.

According to the present law our fellow-countrymen who are temporarily employed abroad are allowed to import household articles without payment of customs duty if these articles are used. However, it is sometimes very difficult to determine whether articles are used or not. For this reason according to the new draft it will be possible to import new articles, too. Concessions are foreseen also in the case of import of articles necessary for the carrying out of crafts and farming activities. Such articles will have to be imported within a period of one year after return to Yugoslavia, whereas the period is at present limited to a period of six months.

It has also been agreed that the Customs Law be changed every year. The standard values on the basis of which duty is calculated are to be determined with respect to the average prices on foreign markets.

FIFTH POPULATION CENSUS TO BE HELD IN YUGOSLAVIA IN 1981

At the start of April 1981 the fifth post-war population census is to be held. This was the information which the Director of the Federal Office for statistics gave journalists recently. A census of the population, of households and of dwellings will be carried out. In the last census held in 1971 households were not included.

By means of the census it will be possible to determine the exact number of inhabitants and the changes which have taken place since 1971 in the numerical ratio of the two sexes, in the nationalities, in the education, and in the qualificational, professional, socioeconomic and other structure of our population.

On the basis of the census the migrational movements taking place within Yugoslavia will be determined, and detailed data will be gathered on the place of work of all workers during the census, as well as data about the active and farming population and about maintained persons.

It follows from the above, emphasised Latifić, that the census will be extensive, complicated and expensive. It will cost approximately one milliard dinars.

The last census cost 200 million dinars at 1971 prices, and 100,000 people participated in it. By means of better organization of the census it should be possible to reduce costs considerably.

LAKE BLEĐ'S SHORES TO LIKE A NATURAL PARK

No new buildings are to be built along the shores of Lake Bled, which should look like a natural park. This

At Lake Bled (photo by Janez Zrnec)

is what town-planners, nature-lovers and the local people would like it to be, and it is only in this way that it can be attractive to any one who wishes to take a walk around the lake. It used to be like that a hundred years ago, and it is now increasingly beginning to look again as it did in the past, for over the last few years over forty hotels, houses and bathing-huts have been pulled down.

On the old photographs of Bled it can be seen that hardly any houses were built along the shore; within the whole area from the castle rock to Mala and Velika Zaka and as far as Mlin there were meadows and pastures and very few of the woodland trees which can be seen today. Straza and the whole area around Bled's Old School was like that, as also was the countryside around Bled. That kind of Bled pleased its visitors, as can be seen from the many remaining accounts of travellers from that time. The village centres were not connected with one another and clung together in small areas, as though the inhabitants were aware of the value of the land along the lake's shores.

GROWTH OF HOTELS ALONG THE LAKESIDE

Times changed. From 1890 on to the start of the First World War and for some years afterwards many people wanted to build holiday villas on the peaceful shore of the lake, whereas others sensed the profit which could be made out of visitors and trippers. Of course everybody wanted a place as close to the lakeside as possible.

Right on the lakeshore there grew up hotels, bathing-places, boat-sheds, lakeside terraces and even farm buildings. The situation was the most serious at Mlino, as there the whole lakeside had been occupied by villas, hotels and bathing-places; elsewhere along the lake's shores the situation was somewhat better as bathing-areas predomi-

nated. In this way most of the lakeside was closed for visitors, trippers and walkers.

During the thirties tourism took a big step forward at Bled, and many people started to think seriously about what the future of the lake should be. The local authorities introduced stricter conditions for the obtaining of permits, but it was still possible, though of course with the necessary connections, to obtain at least permission for the setting-up of a bathing-area on the lake-shore.

Towards the end of the year 1938 the first larger works took place. Several dwellings and boarding-houses standing at the lakeside were pulled down because of the need to widen the road around the lake as it now exists. After the war, too, the widening of the road was the direct cause for several larger operations.

A CONSIDERABLE NUMBER OF BUILDINGS HAVE BEEN PULLED DOWN OVER THE LAST FOUR DECADES

Not a few buildings which used to stand at the lakeside have been knocked down. Included among them were the Petran, Central and Park Hotels, many holiday-homes including Villa Toenis, Villa Tereza, Villa Mara, and Villa Marija, to Mirni dol and Kajtimir, as well as various boat-sheds, bathing-areas, lakeside terraces and tying-up places. It is estimated that over the last four decades more than forty lakeside buildings of one kind or another have been pulled down.

Of course such demolition work was neither pleasant nor popular but it did help to bring into the foreground the beauty of the lakeside, available to the general public, and responsibility for the fate of Lake Bled. So far the lake's shores have been considerably cleared up, and now the planners and those responsible for Lake Bled intend to go one step further.

The lakeside should no longer have any buildings or other structures on it. This was once a sensitive and unpleasant question, and it still is, the difference is that the feeling of responsibility for the fate of the lake is much stronger than it used to be.

At a time when it is everyone's desire to see the lake "opened up", the lake's shores cleaned up and made entirely available to trippers, one finds that a considerable part of the lake's shore is closed to visitors, the part beneath the castle. Not many people at Bled are able to find a good explanation for this.

SKIING TILL THE SUMMER AT THE KANIN MOUNTAIN SKIING—SLOPES

From a distance Mt. Kanin, in the far western part of Slovenia, looks with its pointed peaks like a piece of starched lace in the sky. Years ago it was only known to the most enthusiastic mountaineers and skiers, as it could be reached only on foot by five hours walking. Only the greatest optimists dreamt about a cable-car. However the latter was finally built five years ago. Its builders set up a special record: the Kanin cable-car ropeway is six kilometres long and is the longest cable-car ropeway in Yugoslavia. Now Kanin is accessible to everybody.

The cable-car ropeway was built because of the high mountain ski-fields which lie at an altitude of 2250 metres downwards. These ski-fields are particularly attractive in Spring and early in Summer when the season has already finished long ago at other ski-fields. The snow blanket is very deep at Kanin, as every year about 7 or more metres of snow fall. In some hollows the snow remains all the year round so that people can put on their skis in the Summer, too.

Of course it was not possible to lay out the whole high-mountain ski-fields overnight, but every year something new is added as far as funds permit. The skiing area is not grass-covered but rocky, so that many tons of rock would have to be blown up in order to make the ski-runs ideal. Apart from the cable-car ropeway which is the access ropeway and is divided up by three cable-car stations, there are another four chair-lifts and ski-lifts, so that as many as two thousand skiers can ski at Kanin without crowding. The ski-runs are well-protected and there is a special mountain service for the observation and blowing-up of avalanches. One of the cable-car stations was some years ago demolished by an avalanche and had to be rebuilt.

So far ski-fields occupying an area of 30 hectares have been laid out, but all the plans have not yet been realized. Only one part of all the existing possibilities at Kanin has been utilized. The giant is only slowly waking up. It is planned that at a later stage ski-runs be laid out across the high-mountain valley of Krnica all the way to the bottom, which would open up a ski-run almost 5 kilometres long.

One speciality of Kanin is its restaurant, which at a height of 2200 m, like an eagle's nest is the highest restau-

rant in Yugoslavia. In winter so much snow falls that the doors are completely snowed up and entrance to the restaurant is by means of a snow tunnel.

The Yugoslav-Italian border runs over Kanin. As the Italians have also laid out extensive ski-fields on the other side of the mountain it is planned that both skiing complexes be connected together. Agreement has been reached about this in principle by the representatives of the local communes and the tourist workers. A 2 kilometre long cable-car ropeway is to be built on the Italian side to the Prevale saddle where a frontier post is to be established, for the use of skiers only, of course. A cable-car ropeway only 500 metres long would have to be built on the Yugoslav side to make possible such a connection. This would also make possible easier access to the Krnica mountain valley where there are fine ski-fields. In this way the first international skiing system would be established in Yugoslavia with a big choice of ski-fields on both sides.

Understandably there is nowhere for skiers to spend the night up on Mt. Kanin. There is, of course, accommodation in Bovec, but so little that feverish preparations are being made for the construction of a new hotel with overnight accommodation for 500 and of "Kanin village". This is to be a village built in the Bovec style where citizens will be able to buy a holiday flat.

The people of Bovec have one more wish: to be better connected with the rest of Slovenia. The existing roads are twisty and in poor condition. They dream of a road tunnel under Vršič, as the present pass is closed due to snow for six months of the year.

VINICA — A PARK OF REMEMBRANCE

When Oton Župančič came soon after the war for the last time to the village in which he was born, Vinica, he wended his way to the bridge over the River Kolpa. There he stopped and took in the view of Vinica and the most beautiful river and with a melancholy voice started to sing: "Oj, mladost ti moja, kam odšla si, kje si . . . ?" ("Oh, my youth, where have you gone, where are you?").

The great poet never forgot the happiest days of his youth which he spent at Vinica and later at Dragatuš. All his life he remained faithful to this little land and its good people. Life, gladness, happiness, the work of his fellow-countrymen, as well as their sadness, hopes and longings were a permanent source of inspiration for him, an inexhaustible spring from which he so deeply drank. He himself related how all his life he was enriched by the melodious talk of the people of Bela Krajina, he, who carried the Slovene word to such heights.

In Vinica, Dragatuš and the neighbouring villages there are still people who can well remember their great fellow-countryman. Last year the main Slovene celebration of the centenary of Župančič's birth was held at Vinica, and this year the 30th anniversary of his death will be commemorated with various ceremonies.

Today Vinica is the centre of a local community. The old centre of Vinica, with a population of 240, hasn't significantly changed from the times of Župančič's youth,

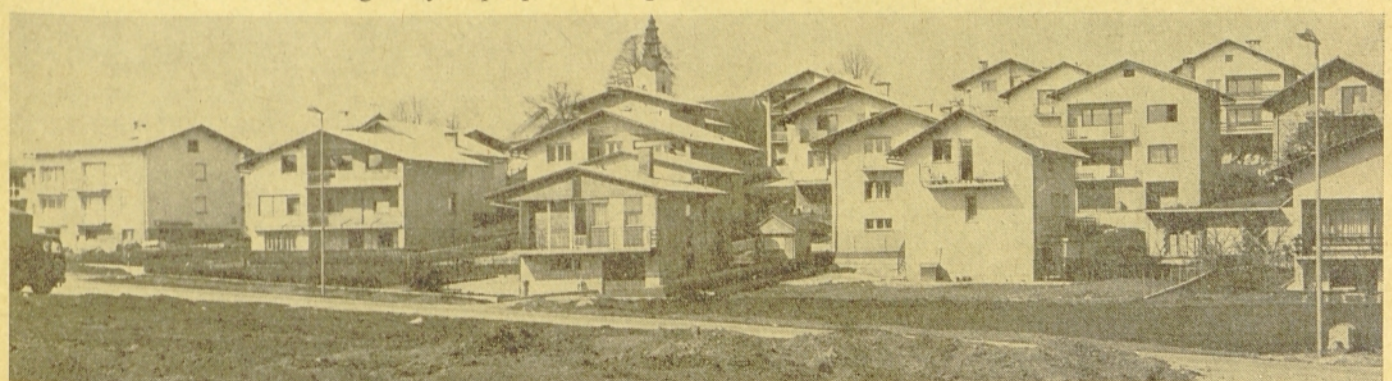
A scene from Škofja Loka (photo by Janez Zrnc)

though quite a number of new houses have grown up on the outskirts of the village. Some years ago the "Novoteks" factory of ready-made clothing was built, providing employment for 240 men and women workers, one third of whom come from the neighbouring Croatian villages on the other bank of the Kolpa.

The whole local community, in which are included 29 villages from Sinji vrh on the one hand to Preloke on the other, has a population of 2400 inhabitants and is one of commune, which is as it is under-developed. Because of the lack of jobs, particularly for men, the young people are moving away while the old and weak stay. Quite a lot of land has been left in fallow and the laughter of children can be heard less and less in the villages. In order to the less developed local communities of the Črnomelj accelerate the development of the under-developed local communities a plan has been prepared and passed by the local authorities, which promises larger investments, the opening up of new jobs and other steps. It is planned that a new factory be set up at Vinica with jobs for 200 workers. This would halt the moving away of people and might

attract back those who have already left. The people of Bela Krajina have for many years emigrated because of the poor land and poverty, but they have never felt at home in foreign lands and their own poor but beautiful country has always attracted them back with a magical strength. Župančič knew the pain of his fellow-countrymen and with his great artistic strength he wrote about it in his patriotic poem "Duma".

The Župančič museum and the commemorative collection has existed at the house where the poet was born for many years. The rooms were redecorated and arranged for last year's celebration, and it is planned that this year the upper rooms of the house be prepared. In these rooms it is planned that a museum of the Slovene young writers be laid out, which would become the republic's centre of our young literary talents. A lot has already been contributed by the Cultural Council of Slovenia and the Črnomelj Commune for the arrangement of the house where Župančič was born. In order to complete this plan a total of 1,200,000 dinars are needed, which shouldn't be too difficult to collect as Vinica has been in recent years the

Some of the new houses in Grosuplje (photo by Janez Zrnc)

goal of numerous young people from all over Slovenia and from the other republics of Yugoslavia, too. It is estimated that as many as 7,000 young visitors come to view this great Slovene poet's house and museum every year. When the young literary talents get their own "refuge" in Vinica this number is bound to increase considerably.

At Dragatuš, in Dobreč, which the poet called "the quietest valley of the world", the Župančič Park of Remembrance is to be laid out.

Vinica is known today also for its elementary school, in which the first UNO club in Yugoslavia was set up, and which is today one of the most hard-working and assiduous clubs in Yugoslavia and the initiator of numerous actions. Among these is "Green Planet", which is striving for a clean and pleasant environment for Man, and which has aroused great interest throughout Yugoslavia. Direct participants in this action are the schools and UNO clubs in Slovenia and Croatia. The school is the centre of the cultural events taking place in Vinica and would certainly not be able to carry out its mission so zealously without the unselfish endeavours of the long-standing headmaster of the school, and cultural and socio-political worker, Tone Troha.

As in the days of Župančič's youth still today the old popular customs can be seen at Vinica and the other towns and villages of Bela Krajina on holidays and other celebrations. A folklore group and tambourine group are established at Vinica. They maintain the traditional Bela krajina dances and songs and every year put on an appearance at "Jurjevanje", the grand touristic-folklore event which is held at Črnomelj. Of course it is not possible to imagine a celebration in a village without a folklore group in real Bela krajina national costumes. The older people still know how to make real decorated Bela krajina Easter eggs, and young girls still learn their grandmothers' skills in handmade work, such as linen embroidery, and know how to improve their wardrobe with the original Bela krajina weave.

The building of a kindergarten at Vinica was begun ceremonially on February 19th, the holiday of the Črnomelj Commune. There will be room in the kindergarten for 68 children, and it will be built by this summer. It will be called "Ciciban", in memory of the people of Vinica's great compatriot Oton Župančič, after the poems which he wrote for children.

SKIS

»ELAN« IS EXPANDING

At Brnica (Fürnitz) in Austria, at the foot of the Karavanke mountains, in a very short time, i. e. since the summer 1978, a new factory for skis has arisen — affiliated to one of the largest ski producers on the globe, "Elan" at Begunje in Yugoslavia, south of the Karavanke. The first pairs of skis were on trial produced in December, and regular production is expected to commence in January 1979.

The "ELAN" management had decided on building a

new production plant because of the ever growing demand, influenced — amongst other things — by the results achieved by the elite of international skiing champions on ELAN's skis. ELAN exports 75—80 % of its output of skis, and its share in the quantity of all skis sold in the world is estimated at about 6 %. If ELAN is to keep the conquered foreign market and to expand it, without handicapping the number of skis sold in this country, it has to increase the production. Neighbouring Austria has been chosen as site for the new factory for several reasons; the leading one concerns the supply with raw materials. Except for wood, all the complementary material has to be imported, especially polyurethane and other artificial substances which in contemporary production increasingly supersede wood. ELAN imports as much as 87 % of its raw materials from Austria for yearly 46 million Austrian shillings. By moving the manufacture of polyurethane skis from Begunje to Fürnitz, the import from Austria shall be reduced by 25 million shillings, thereby diminishing also many expenses for customs-duties. Besides, the firm expects more favourable purchases of foreign equipment. Moreover, Fürnitz is sure to offer more man-power than Begunje, and finally, the factory at Begunje is already suffering from lack of space.

Before starting the construction at Fürnitz, ELAN established the "ELAN-AUSTRIA" mixed company, to engage not only in the production, but also in the trade of sports articles. ELAN's share in that firm amounts to 80 %, whereas Nordeck Holding (Switzerland) and Intertrade (Austria) keep 10 % each. The new firm is to represent ELAN in selling skis in Austria, and in purchasing raw materials in Austria for ELAN's total production.

The investment in Fürnitz is to cost 46 million Austrian shillings, including somewhat less than one fourth for the manufacture of equipment. The new plant shall employ a hundred people. The production process requires semi-skilled workers; they are available in the surrounding country. In 1979, 40,000—60,000 pairs of skis shall be turned out, and in 1980 already over 100,000 pairs. Later on, an extension with a new workshop hall is being planned, to increase the capacity to 190,000 pairs of skis.

At present, ELAN's production capacity amounts to about 400,000 pairs of skis p. a. Together with the new plant in Austria, with the factory for racing-skis (bought in Sweden in 1978) and the new plant that has begun to be built at Begunje, in 1980 the capacity will approximate to 800,000 pairs of skis, which presupposes that by then the sales will have been doubled.

In the estimation of the experts concerning themselves with the marketing conditions in the field of the international sales of skis, in the coming years the global consumption of skis is to augment by 3.2—3.5 % p. a., i. e. by about 250,000 pairs.

ELAN is to join this increased selling volume, particularly in the Fed. Rep. of Germany, in Switzerland, the U.S.A. and some other countries.

There are much larger sales potentialities on the home market, too, where a consumption boost by as much as 20—25 % p. a. is expected. This prediction is substantiated by the growth of the living standard and by the need of active recreation also in winter. According to these

The village of Koritnice under Snežnik (photo by Janez Zrnc)

estimates, in 1981 the Yugoslav market will absorb over 230,000 pairs of skis, of which about 200,000 pairs are to be covered by ELAN.

From "Yugoslavia Echo"

INDUSTRIAL COOPERATION

WHAT IS

»DOUGLAS—McDONALD« DOING IN YUGOSLAVIA?

Contract on the purchase of the two DC-10 from the US company "Douglas-McDonald" stipulates also the export of Yugoslav goods and services to the US market. Two DC-10 are worth US \$ 80,6 million whereas Yugoslav sales of goods and services to the US market will approximate US \$ 40,3 million. (of which US \$ 24,3 million is earned brought the commodity export).

The first DC-10 was delivered to JAT (Yugoslav Aero-Transport) on 11th of December. "Douglas" and the Yugoslav foreign trade enterprise "Interexport" in charge of the counterdeliveries, have not however organized the Yugoslav export. That's why "Douglas", "Interexport" and "JAT" have sponsored a visit of 36 US businessmen (representatives of major US firms) to Yugoslavia. This group had visited Yugoslavia in November (7—13), one month before the first DC-10 landed on the Belgrade Airport.

During their stay in Yugoslavia the US businessmen had talks with representatives of Yugoslav plants and factories. They have also visited 12 plants in the SR of Serbia.

In the course of the negotiations it became clear that the US businessmen were interested in the purchase of 41

products manufactured by the Yugoslav plants. They were given samples of 15 products and concrete offers were also made by some of them. Many of them left behind specifications while some will send them later (23 products in question).

The possibilities for joint ventures were also discussed. It was also decided that negotiations regarding the building of 5 plants would be continued.

At the end of the visit a small scale poll was carried out, the results of which were the following:

— All of them were satisfied with the business inquiries into the cooperative possibilities.

— Most of them said that Yugoslavia has products in which they are interested. They've also assessed positively the overall standard of the Yugoslav factories. U. S. businessmen were quite confident that major deals would be made.

— 10 of them said that they were told in some factories that the output was not as large as to provide for the quantities demanded by clients.

— 9 businessmen require additional information on some of the products for which they could not get offers during their stay in Yugoslavia.

— Some of them had no objections on the quality of products, prices, packaging, terms of deliveries.

— Some businessmen said that their firms will cooperate with the tourist agency "Interexport" organizing charter flights and package deals for the US tourists.

— All businessmen were satisfied with the way their visit was organized.

From "Yugoslavia Echo"

PÁGINA EN ESPAÑOL

CÓMO ES EL TURISMO ESLOVENO?

Existe alguna otra pequeña nación que albergue en un espacio tan pequeño tantas bellezas y paisajes de todo tipo. Eslovenia mide 20.251 km², lo cual es el 7,1 % del territorio yugoslavo y como comparación es la mitad de Suiza. Aparte de esto tiene una posición excepcional que la sitúa entre los países de mayor importancia por su tránsito y punto de unión de tres culturas características, la alpina, mediterránea y panónica por lo cual se ha dado el sobrenombre de «anillo europeo». Miremos este «anillo» de cerca y tratemos de analizar su forma turística.

Poca superficie, grandes diferencias. Es entonces Eslovenia ciertamente una región que presenta para quién la ve por vez primera una verdadera sorpresa. Este pequeño país lo puedes recorrer en pocas horas. Ya solo el encuentro con esta región te dejará un recuerdo imborrable. En poco tiempo verás un sinnúmero de rápidas impresiones que van cambiando según el terreno. La enorme cantidad de bellezas naturales se amontonan paso a paso. El mundo alpino con sus picos blancos, con los cuales no pueden rivalizar otros más famosos y más altos que existen en los Alpes medios. Hermosos bosques curben las montañas de Gorenjska, los arbustos de Dolenjska tienen las formas más sutiles y suaves de Eslovenia. En Štajerska tenemos viñedos y montes llenos de fruta. La llanura de Prekmurje en cambio se baña con las culturas gramíneas. En tanto Primorje aparece en el horizonte como un desordenado conjunto de montañas que forman al pétreo Kras...

A pesar de la gran diferencia que existe aquí entre los habitantes, el mensaje de sus tesoros culturales se traduce al unísono a través de su pasado cultural, de su estado económico actual y de su riqueza idiomática-no olvidemos que para contar todos los dialectos eslovenos tendríamos que utilizar bastante más espacio.

Después debemos tener en cuenta además los monumentos históricos etnográficos y culturales... En fin, resumiendo tenemos un mar de cosas, a veces demasiadas a la vez como para poder explicarlas como ellas se merecen. Eslovenia ofrece al turista de todo un poco. Sin embargo es cierto que existe la opinión de que se ha hecho muy poco para retener al turista extranjero. Y ello aunque sea sólo por poco tiempo, por un par de días o al máximo tres. El turista podría llegar así hasta los centros de cultura y conocerlos de cerca. Todo esto no puede hacerlo de pasada, es decir en un par de horas! Con su visita pasajera al volver del sur o al ir hacia el mar, o al regreso del mismo le queda muy poco tiempo para poder gozar de las bellezas. Bellezas que el tiempo y la velocidad no permiten ver a través de las ventanas del auto.

CENTROS TRADICIONALES DE VERANEO

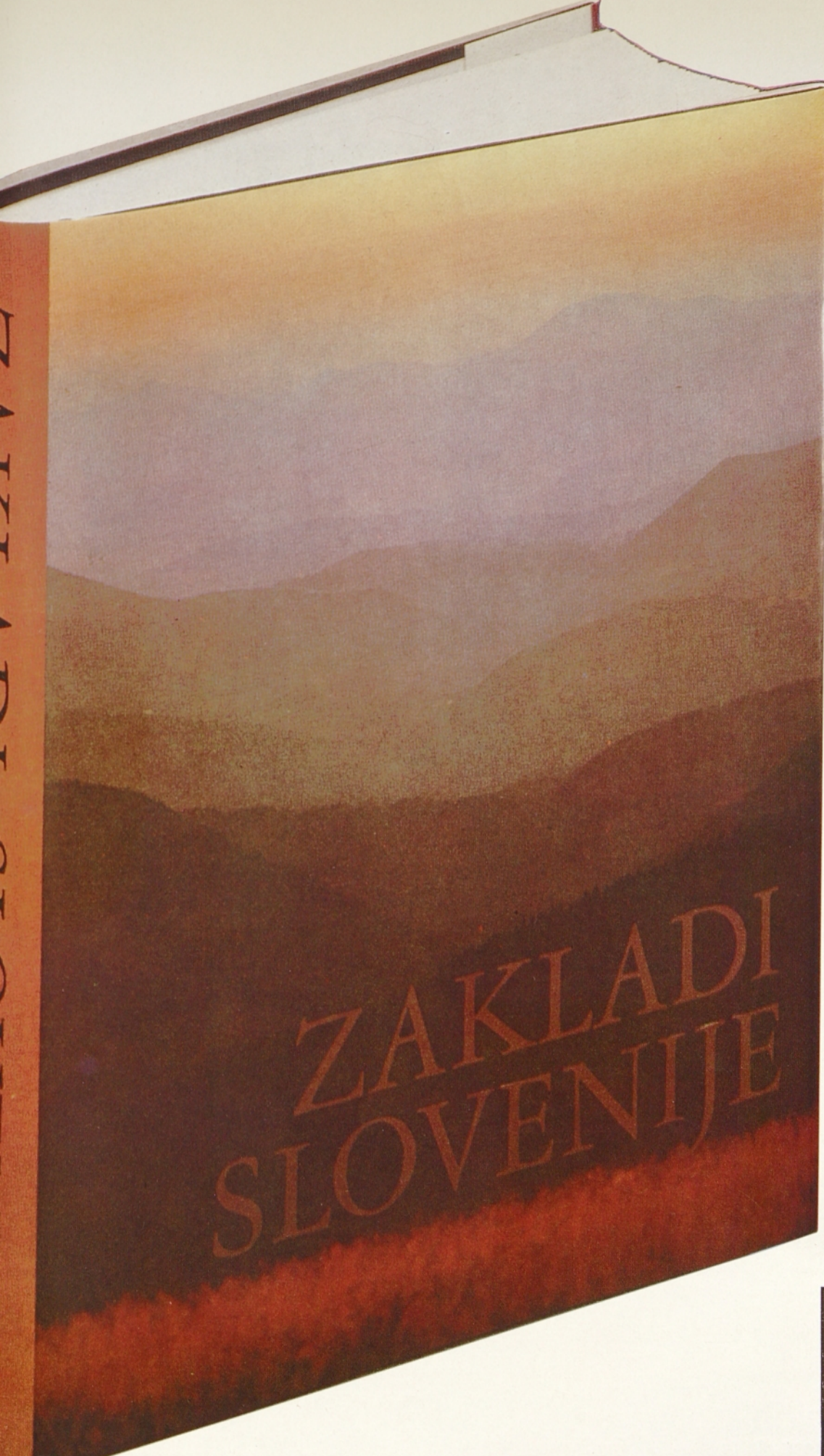
A pesar de que el turismo yugoslavo actual — turismo masivo — es todavía una rama joven de la economía, en Eslovenia en cambio es ya por lo contario una tradición. Antes que nada resalta el territorio esloveno por su extraordinaria posición geográfica. Además alberga el mayor número de carreteras y tránsito organizado. No debemos olvidar que su región es de fácil acceso y que sus bellezas naturales son conocidas por doquier. Es así que Eslovenia contiene el mayor número de afluencia turística justamente por sus paisajes únicos en el mundo. Justamente estas condiciones naturales le han ayudado que su turismo se desarrolle de tal manera durante mucho tiempo atrás. Claro que no podemos compararnos al principio con el resto de los países que ya entonces vivían del «turismo clásico» como ser Suiza, Austria o Italia. Sin embargo el turismo en Eslovenia ya era conocido aquí en el siglo pasado. El turismo nacía así en las regiones que reunían las condiciones especiales para ello. Es decir donde las

bellezas naturales eran elegidas por los interesados y a su vez servían para satisfacer a los turistas más pudientes. En aquel entonces iban de veraneo sólo ricos, es decir la clase alta de aquella época. Los lugares que elegían para pasar sus vacaciones se fueron desarrollando pomposa y adecuadamente. Poder afirmar que muchos de esos centros de aquel entonces todavía hoy día se mantienen como tales. Al mismo tiempo representan un buen número de ellos la columna vertebral de nuestro turismo. Enumeraremos algunos de ellos: para comenzar pondremos a la cabeza de todos ellos al inimitable BLED, tiempo después le sigue BOHINJ quien a pesar de sus bellezas no cae en el señorío del primero. ROGAŠKA SLATINA aparece más tarde con sus aguas termales, centro curativo y de veraneo. Aparte de éste comienzan a funcionar varios centros de verano con aguas termales. La mayoría de ellos fueron progresando haciendo de «punta de lanza» en el turismo de aquel entonces. Existen también algunos que en una época fueron famosos y valía la pena verlos, pero sin embargo algunos han quedado atrás, abandonados, olvidados y sin nombre... Sólo han quedado recuerdos de aquellos lindos tiempos de veraneo «para cierta clase». Jezersko es uno de aquellos que tiempo atrás valían algo. Pero hoy día no pueden dar alcance al continuo progreso y desarrollo turístico de la zona. De la misma manera podemos decir de Lovrenc y Ribnica en Pohorje, es decir «una historia triste y parecida...»

NUEVA ÉPOCA — NUEVAS PRETENSIONES

La tradición a pesar de todo existe. El progreso ha aprovechado las bases lanzadas por ellas hace veinte o veinticinco años atrás. Es por eso que se ha logrado así un desarrollo extraordinario. También el tiempo ha influido dentro del turismo mismo. Después de la liberación del país se amplió nuestro territorio con la obtención de Primorje y el Mar Adriático. Hemos construido y desarrollado mucho el territorio costero. En estos momentos podemos asegurar que tenemos una economía de la cual podemos estar orgullosos. Tenemos además un turismo que día a día progresa a pasos agigantados. Esto significa que hemos aprovechado todo lo que se ha dado de él. En poco menos de veinticinco años se han construido nuevos hoteles, restaurantes, moteles, posadas, hosterías, etc. Hemos proyectado y construido un enorme número de centros de veraneo. Aparte de todo esto hemos desarrollado nuevos centros de turismo. Hemos habilitado lugares que ahora están completamente modernizados. Ampliamos las capacidades de centros de veraneo ya viejos o inutilizados. Fundamos además lugares especializados para el desarrollo del turismo de invierno. Centros de esquí, cazadores, etc. Ampliamos y ayudamos a los campesinos con sus habitaciones para el turismo «casero». De dónde pues nuestra fama? Bueno, justamente por eso, porque nuestros turistas ya conocen las excelentes condiciones que les ofrecen nuestros centros como ser Bled, Bohinj, Bovec, Kranjska gora, Lipica, Posočje, Logarska Dolina, Ankarán, Koper, Pirán, Lucía y todo el turismo costero. Además se han hecho famosos nuestros centros de emedicina curativa y terapéutica por sus aguas termales como ser Radenci, Rogaška Slatina, Laško, Atomske Toplice, Dobrna, Dolenjske, Čateške y Šmarješke Toplice. Todos estos centros tienen aguas termales que a más de uno le han devuelto la salud o lo han curado en forma racional y metódica.

Es por todo esto que recomendamos entonces la visita a todos estos centros de veraneo o de turismo concentrado. En ellos ustedes encontrarán todo lo que buscan. En especial bellezas naturales, aguas claras, lagos sin ruidos algunos y servicios especializados para la pesca, navegación, remo y vela, etc.

PODATKI O KNJIGI

FORMAT:

21,3×28,5 cm

320 STRANI

411 BARVNIH IN

147 ČRNOBELIH

SLIK

CENA: 590.– DIN,

6 OBROKOV

KNJIGO ZAKLADI

SLOVENIJE

LAHKO KUPITE

V VSEH

KNJIGARNAH

ALI PA JO

NAROČITE PRI

CANKARJEVI

ZALOŽBI

V LJUBLJANI,

KOPITARJEVA 2.

ZAKLADI SLOVENIJE

CANKARJEVA
ZALOŽBA
LJUBLJANA,
KOPITARJEVA 2

Regal Katarina 1

brest cerknica
industrija pohištva jugoslavija
telefon 061-791200 telex 31167